

FlygvapenNytt

1975

Nummer 3



Sid 22-23



Sid 20 + 24

FlygvapenNytt



- Österrikiska försvarsmakten firade i september sin 20-åriga tillvaro efter andra världskriget. Jubileet firades inom flygvapnet (Luftstreitkräfte) med en stor flygdag vid Langenlebarn utanför Wien. — En fyrrupp österrikiska Saab 105 Ö (bl a) genomförde ett avancerat uppvisningsprogram, och i avslutningsceremonin flög 22 av planen i formation jubileumsiffran 20.

Foto första-sidan:
Jahn Charleville & Owe Björnelund



i nnehåll

Ansvarig utgivare: **HANS NEIJ**
Redaktionschef: **ULF BJÖRKMAN**
Redaktör: **JAHN CHARLEVILLE**

BIDRAG från läsekretsen välkomnas. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera allt material. — Endast "Ledaren" ger uttryck för CFV:s åsikter.

ÅTERGIVANDE av textinnehållet medges — källan önskas i så fall tydligt angiven.

ADRESS: **TELEFON:**
FLYGVapenNYTT 08/67 95 00
Flygstaben/Info-avd ankn 767
104 50 Stockholm 80 el. 243

WIKING TRYCKERI AB, SÖDERTÄLJE 1975

Nr	Manusstopp	Ungefärlig utgivningstid
4	27/10	December
1	8/12	Februari
2	1/4	Maj

Prenumerationspris: 12 kr/år
Postgronummer 31 69 97-6,
Kassa 601:4, Flygstaben

LEDARE: Flygvapnet i "ÖB 77"*	3
ÖB i försvarsfrågan*	4-5
Klippt ur pressdebatten	6-9
Temaserien: Kanadas flygvapen*	10-15
Danmarks flyveväben 25 år	18-19
Därför danskt ja till F-16*	20-21
FISHBED L gästar F11	22-23
Parish Saloon: Ur rb-vinkel*	24-33
Insändarforum: 'På mitt sätt sett'	34-37
Landet runt	38-42
Flyg-nytt-i-kort-kort	43-44

Text som genom förbandschefs (motsv) försorg skall genomgåas med därav berörd personal.



Flygvapnet i "ÖB 77"

Den fjärde november offentliggjordes "ÖB 75" – Överbefälhavarens perspektivplan rörande försvarets utveckling efter 1977. I planen studeras och värderas olika exempel på försvarsgrenssammansättning och materielinnehåll för de närmaste 10–15 åren. Ett väsentligt syfte med dessa exempel är att i olika ekonomiska ramar belysa omslagpunkter i fråga om reell försvarsförmåga, trovärdighet gentemot omvärlden mht vår säkerhetspolitiska målsättning osv. "ÖB 75" utgör underlag för den nu sittande försvarsutredningens ställningstaganden och rekommendationer.

De ekonomiska ramar ÖB haft att röra sig inom är köpkraftsmässigt relativt låga jämfört med motsvarande för tidigare försvarsbeslut. Två ligger dock **över** den ekonomiska nivån för den nyligen offentliggjorda programplanen för det militära försvaret 1976–81, den sista som upprättats inom ramen för 1972 års försvarsbeslut. Två ligger **under** denna nivå och kan därmed komma att innebära särskilt svåra avvägningsproblem mellan olika försvarsfunktioner. För en materiell försvarsgren som flygvapnet har även marginella förändringar av medelstilldelningen stor genomslagskraft på både kvantitet och kvalitet.

Jag har i planeringsarbetet sett som en av mina viktigaste uppgifter att finna lösningar, som inom de ekonomiska ramarna möter de krav på både kvalitet och kvantitet som utvecklingen av omvärldens stridskrafter ställer på vårt flygvapen. I samtliga ramar kommer dessa båda krav i konflikt med varann. Jag har liksom tidigare prioriterat kvaliteten. Flygstridskrafternas uppgift att kunna delta i försvaret av **hela** vårt land ställer emellertid samtidigt stora krav på bibehållande av vår numerär. Denna har redan under de senaste åren och med årets riksdagsbeslut om nedläggning av F11 och F12 fått vidkännas en mycket allvarlig reducering. Endast i den högsta ekonomiska ramen kan den nedåtgående trenden bromsas vad gäller antalet flottiljadministrationer.

★ ★ Ett aktivt luftförsvar, uppbyggt på de mycket rörliga "robotplattformar" som våra jaktflygplan utgör, ger den bästa säkerheten för mobilisering och uppmarsch av vårt i fred i stor omfattning hempermitterade försvar samt skydd åt befolkningen mot luftkrigets verkan. Luftförsvaret kräver fler jaktdivisioner av Viggens-kvalitet än de åtta (8) som hittills av statsmakterna angetts såsom planeringsinriktning. Mitt **krav på tio (10)** divisioner JA 37 – noggrannt underbyggt av den luftförsvarsutredning som slutfördes så sent som 1971 – utgör ett hårt pressat **minimum**. Jag kan konstatera att utredningen väl tecknat den ut-

veckling vi nu kan se än klarare.

En annan fråga av stor vikt är den omsättning av attackflygplan som måste ske mot mitten och slutet av 80-talet. Frågan har utretts grundligt och resultatet offentliggjordes den 14 maj i år i form av Chefens för flygvapnet systemplan för flygattacksystem 85. Med utgångspunkt i bl a de ekonomiska förutsättningarna har jag funnit att vi dels bör ersätta AJ 37 med en till attack modifierad version av JA 37, dels bör komplettera denna medeltunga komponent med en lätt som ersättning för SK 60. Det lätta attackflygplanet bör också kunna användas som skolflygplan. Denna systemlösning resulterar enligt min bedömning i en acceptabel ehuru ej idealisk beläggning på vår flygindustris utvecklings- och produktionssektor. För att det lätta attack/skolflygplanet skall kunna inrymmas, erfordras dock ekonomiska ramar över dagens programplanenivå eller omfördelning inom försvaret. Vad som krävs i form av ekonomiska resurser utgör inte mer än ca 2–3 proc av försvarets totala budget.

★ ★ Jag har här endast nämnt ett par frågor av avgörande betydelse för framtiden. Perspektivplanen innefattar givetvis också avvägning inom och mellan andra delprogram inom flygvapnet, såsom t ex flygspaningen samt stridslednings- och basprogrammen. På sikt inryms sålunda flygplan – avsedda exklusivt för flygspaning – endast i den högsta ramen, vilket **inger stor oro**. I låga ramar reduceras stridslednings- och baskapaciteten betänkligt till förfång för de allt fåtaligare flygförbandens rörlighet.

Jag varken kan eller vill söka föregripa försvarsutredningens ställningstagande med anledning av "ÖB 75". De i planen presenterade handlingsvägarna är avsedda med bestämda syften exemplifiera försvarsmaktsinnehåll i olika ekonomiska ramar och att konstatera var väsentliga omslagpunkter ligger. Jag tror att planen som helhet ger ett gott underlag för försvarsutredningen att sammanställa sin rekommendation om försvarsmaktens utveckling. Jag anser mig ha anledning att hysa tillförsikt inför utredningsmännens och statsmakternas ställningstaganden både till ett fortsatt effektivt flygvapen och en bibehållen utvecklande svensk flygindustri. ★

J. Fruberg



Vanligast inom V-VS, Mi-8 Hip.

☆☆☆ Inför det stundade försvarsbeslutet aktualiseras i debatten frågan om försvarskostnadernas storlek. Vissa debattörer hävdar att Sverige inte har råd att öka försvarskostnaderna, även om detta skulle vara motiverat. Andra menar att eftersom vårt land är ett av världens rikaste, så har vi råd både med det försvar vi finner nödvändigt och de samhällsreformer vi önskar. Ofta utnyttjas ekonomisk statistik för att underbygga resp åsikt. ☆☆☆

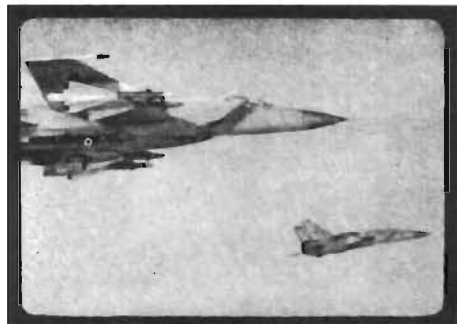
Försvarskostnadernas storlek har ett direkt samband med de krav som svenska folket ställer på försvaret. Kraven uttrycks i nu gällande målsättning. Av denna framgår bl a:

"Totalförsvaret skall vara så förberett för kriget, att det verkar fredsbevarande. Det skall därför ha sådan styrka, sammansättning och beredskap att ett angrepp mot Sverige fordrar så stora resurser och uppoffringar samt tar så lång tid, att de fördelar som står att vinna med angreppet rimligen inte kan bedömas värda insatserna".

Totalförsvaret måste kunna ge tillräckligt stöd till vår utrikes- och säkerhetspolitik, som ju bl a syftar till alliansfrihet i fred och neutralitet i krig.

Fortsatt minskning ifrågasätter Sveriges mål

- Ett sätt att öka slagkraften trots 'nedskärningar' är att omlördela resurserna från den dyra strategiska vapensidan till den konventionella. Medan Nato:s mer defensiva styrkor skärs ned, noteras en fortsatt ökning såväl kvantitativt som kvalitativt inom WP. I slutet av 70-talet betyder det ett klart underläge för Nato. Maktbalansen anses nu vara i fara. — Nedan två MiG-25 Foxbat A med varsina 4 radarstyrda Anab-rb (?). — Th den nya interceptorversionen av MiG-23 Flogger.



Som redovisats tidigare i FLYGvapenNYTT (nr 2/75) finns idag inga tecken som tyder på, att de militära styrkorna i vår omvärld (som i situationer där vi svenskar blir berörda skulle kunna utnyttjas mot oss) kommer att reduceras under överblickbar tid. Istället bedöms dessa styrkor komma att **öka** inom vissa områden både i antal och kvalitet! Trots alla förhandlingar finns det tyvärr inga tecken på att tryggheten i Europa har blivit större.

Det råder ett klart samband mellan försvarskostnader och de risker som vi vill ta. En **fortsatt minskning** av försvarets köpkraft, i likhet med vad som skett under senaste åren, leder förr eller senare till att våra uppsatta mål ifrågasätts i vår omvärld. Den relevanta frågan är således: Anser vi oss ha råd med ett försvar, som på ett rimligt sätt kan stödja vår alliansfria politik?

Försvarskostnaderna kan dock inte ses som ett isolerat utrikes- och militärpolitiskt problem. Det ligger i sakens natur att denna fråga också måste belysas utgående från samhällsekonomiska och statsfinansiella utgångspunkter. Vårt lands ekonomiska ställning har därför stor betydelse!

Man kan jämföra olika länders resurser bl a genom att konstatera hur stor bruttonationalprodukten är per innevånare. 1973 var vi nummer två i världen. Utvecklingen idag tyder på att vi kan bibehålla denna nivå. Sverige måste



därför betraktas som ett av världens rikaste länder.

Vi har under en lång följd av år succesivt kunnat öka vår levnadsstandard och med hjälp härav kunnat genomföra omfattande sociala och andra viktiga reformer. Detta samtidigt som vi ansett oss ha råd att satsa på ett starkt folkförsvar. Vi har accepterat att neutralitet och alliansfrihet faktiskt kostar pengar och har därför avdelat betydande resurser för denna form av samhällsförsäkring. Trots detta har vi — pga ett gynnsamt statsfinansiellt läge — inte behövt sätta försvarskostnaderna i motsatsställning till samhällets krav på reformer.

Vår samhällsekonomi har tillåtit oss att satsa resurser på försvaret på ett sådant sätt, att de — i varje fall under 40-, 50- och 60-talen — i huvudsak har kunnat relateras till de säkerhetspolitiska kravens utveckling och däremot svarande målsättning. Vi skördade frukterna av denna satsning ända till slutet av 60-talet. Målsättning och försvarsresurser stod då i ett rimligt förhållande till varandra.

Genom att göra jämförelser med andra länder försöker man ge en uppfattning om storleken på våra försvarskostnader. En ofta citerad jämförelse är, att vi ligger trea i världen när det gäller försvarskostnader per innevånare. Bara USA och Israel uppvisar högre siffror.

Jämför man i stället försvarskostnader per innevånare med bruttonationalprodukt per innevånare, kommer vi ganska långt ner på listan!

Man kan också jämföra hur mycket varje land ger ut per kvadratkilometer. **Landets yta** har en viss koppling till hur stora resurser som fordras för försvar. En sådan jämförelse visar exempelvis, att för 1973 spenderade Öst- och Västtyskland var för sig ca 10 ggr så mycket som vi. Schweiz, Tjeckoslovakien och Frankrike ca 5 ggr mer.

Det går att göra många andra internationella jämförelser. Sådana bör dock användas med stor försiktighet. Försvarskostnader definieras och beräknas på skilda sätt i olika länder. Sekretesskäl gör det dessutom svårt att få korrekt information. — Det finns för närvarande inte något entydigt mått på de uppoffringar medborgarna i olika länder gör för sitt försvar (sin landskyddsförsäkring).

Har Sverige råd att avstå från ett försvar ?

Ett annat sätt att illustrera hur stor satsning som vi svenskar gör och har gjort på försvaret är att sätta försvarsutgifterna i relation till övriga samhällsområden. Under de senaste 15 åren har försvarskostnadernas andel av statens totala utgifter kraftigt minskat. Andelen har nästan halverats genom att sjunka från 17,5 proc till 9,5. Denna utvecklingstrend är försvarskostnaderna **ensam** om.

Man kan också visa hur andelen sjunkit genom att se hur stor del av bruttonationalprodukten som försvaret tagit. Här har främst under 60-talet en kraftig reduktion skett. Utvecklingen har sedan stabiliserats på ca 4 proc. — Internationella eller interna jämförelser av detta slag kan dock aldrig visa om våra försvarskostnader är rätt avvägda.

Det är också viktigt att komma ihåg, att större delen av försvarskostnaderna redan är bundna. Medel för redan anställd personal, för byggnader och beställd materiel måste först avdelas, innan den nya materiel som skall ge effekt i **framtiden** kan inköpas. Reduceringar drabbar därför i första hand ersättning av materiel och därmed effekten! En marginell satsning **ovanpå** de fasta utgifterna ger således **stor** effekt.

Regeringen har gett ÖB i uppdrag att utreda försvarsmaktens utformning och inriktning för perioden 1977—82. Denna utredning utgör ett av underlagen för försvarsbeslutet 1977. Som förutsättning har regeringen bl a gett fyra ekonomiska ramar inom ett intervall av ca 4 miljarder kronor på fem år. Detta motsvarar årligen ca 0,9 proc av statens totala utgifter, eller ca 0,4 proc av BNP. Det är utgående från detta intervall som vi skall betrakta frågan: Har vi i framtiden råd med ett folkskyddande försvar?

De lägre ekonomiska nivåerna medför en fortsatt **minskning** av försvarsmaktens köpkraft och som därför inverkar negativt på vår förmåga att fortsättningsvis uppfylla vår målsättning (att försvara HELA Sverige).

Försvarsministern uttalade sig i frågan vid FCTF:s kongress i juni. Han sa då bl a: "Jag räknar för min del med att landets försvarskostnader inte kan ökas i väsentlig grad. Inte så att vi skulle sakna resurser. Vi har ett högt välstånd i landet, det framgår bl a av hur vi har ökat u-hjälpen

mycket kraftigt. Det var för några år sedan en ringa del jämfört med försvaret. När vi nu satsar något över 10 miljarder på totalförsvaret, ger vi 3 miljarder till u-hjälp. U-hjälpen motsvarar alltså nu en tredjedel av försvarskostnaderna. I de sex största länderna är det militära utgifterna 30 ggr så stora som utvecklingsbiståndet. Vi har således mer än andra lagt resurserna på utvecklingshjälp åt de eftersatta folken. De faktiska förhållandena är således att vi **skulle** kunnat öka försvarskostnaderna om vi velat."

Han uttalade vidare att: "Jag utgår således ifrån att ungefär 10 proc av budgeten, ungefär 4 proc av bruttonationalprodukten, står till vårt förfogande i den långsiktiga försvarsplaneringen."

Idag är våra försvarskostnader — med inräknat lönekostnadspålägg — drygt 10 proc av statsbudgeten. Denna ekonomiska nivå har i kombination med ett **otillräckligt inflations-skydd** redan medfört **reduceringar** av antalet kvalificerade förband. Nuvarande planläggning förutsätter dessutom **ytterligare kraftiga reduktioner** om försvarskostnaderna även fortsättningsvis bibehålls på denna nivå!

Det är svårt att avgöra var den gräns exakt går, där en viss minskning av försvarets resurser måste ta sig uttryck i en begränsning av den säkerhets- och militärpolitiska målsättningen. Sambandet mellan dessa bägge faktorer är dock helt klart och måste ges avgörande betydelse vid bedömningar av försvarets utformning.

Ingenting talar för att vi **inte** skulle ha

råd med den relativt sett marginella satsning på försvaret som motsvaras av den översta delen av det ekonomiska intervall som nu utreds. Svenska folket har i opinionsundersökningar och i andra sammanhang markerat sin uppfattning, att vår alliansfria politik måste stödjas av ett starkt försvar!

●● En **begränsad ökning är nödvändig** om vi i framtiden skall kunna ge försvaret den effekt, som erfordras för att målsättningen att verka fredsbevarande skall kunna bibehållas och göras trovärdig. Frågan: "Har vi råd att öka försvarskostnaderna?" bör bytas ut mot: "**Har vi råd att avstå från ett försvar**, som på ett rimligt sätt kan stödja vår alliansfria politik och bevara balansen i Norden?" ■

Marginell satsning 'ovanpå' ger stor effekt

● Nya Ipl-förstärkningar har levererats till DDR. Nedan den nya jakt/attäck-versionen av MiG-23 Flogger. Ca 130 lär operera i DDR. Nyheter: Smalare/radarlös nos, fasta luftintag, fast slutmunstycke (=ny motor?), kanon av Gatling-typ. Bl a.





● ● Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning (f) 30/5 diskuterar försvarets avvägning och finner att två ytterligheter ofta ställs mot varandra: ett dyrbart, tekniskt avancerat försvar med kvalificerade pansar-, flyg- och sjöstridskrafter, och ett billigare massförsvar med lätta men effektiva vapen. Motsättningen är inte självklar, skriver GHT: "Vad vi har nu är faktiskt en kombination av båda. Frågan är om den tekniska och kostnadsmissiga utvecklingen skall tvinga oss att välja och gå in för ett av alternativen." Försvarsdebattens "sega gubbar" duger inte till att avvisa främmande flygfylgan eller fartyg, skriver GHT apropå ubåtsintermezzot vid Gotland nyligen. Det är först i ett krig som det billigare "folkförsvaret" får tillfälle att visa vad det duger till, men försvaret kan ställas inför liknande uppgifter som under andra världskriget: att i en situation av överhängande krigsrisk, krigiska incidenter eller rent av krig i vårt grannskap hävda självständigheten och neutraliteten, bevaka luft- och sjögränser, skydda importsjöfarten och i största allmänhet söka hålla oss utanför så länge det är möjligt. Är ett försvar som bortser från den möjligheten ett trovärdigt försvar. Frågar tidningen.

● ● Övlt P O Hallqvist skriver i ett inlägg i Kvällsposten (b) 31/5 att det inte är samtränade krigsförband som nu lämnar våra regementen till följd av den förkortade grundutbildningen. "Även i fråga om utbildningen urholkas sålunda vår krigsorganisation. Därmed minskar förbandens möjligheter att lösa sina uppgifter i krig och den enskilda soldatens förutsättningar att överleva. Det är beklagligt att ett av världens rikaste länder inte anser sig ha råd att ge sina värnpliktiga en fullgod militär utbildning. En lättköpt politisk popularitet, en kortsynt snålhet."

● ● Gotlands försvär. Försvarsutredningen har besökt Gotland, och dess ordförande har uttalat att han har "svårt att tänka sig" några större förändringar beträffande försvaret på ön. Men hur blir det på sikt, frågar **Gotlands Allehanda** (m) 6/6 i en ledare. "Vi kommer att få ett avsevärt svagare luftförsvar något som påverkar även Gotlands-

DAGS FÖR FÖRSVARSDEBATT

försvaret negativt eftersom Östersjön på försvarsområdet tenderar att bli ett 'flygets hav'. Det svenska försvaret kommer vidare att få 'avsevärt minskade möjligheter att orsaka angriparen förluster före och vid landstigning', vilket naturligtvis medför ökade risker för att en angripare tidigt kan få fast fot på svensk mark." När det gäller förbanden på Gotland är farhågorna för vissa personalreduceringar vid KA3 inte borta ur bilden, skriver GA. De krympande försvarsanslagen medför svårigheter för materielanskaffningen, och man kan fråga sig vad som kommer att hända med de gotländska pansarförbanden i framtiden. "Risken finns, att de 'större förändringar', som hr Thunborg nu har svårt att tänka sig, då inträffar."

● ● Försvar till vilket pris? Det frågar övlt P O Hallqvist i ett inlägg i **Kvällsposten** (b) 17/6. Argumentet att vi kan nedrusta eftersom försvarsutgifterna i hela den utvecklade världen sjunker i förhållande till ländernas bruttonationalprodukt är tämligen värdelöst, skriver H. "Det är helt orimligt att ange att försvarets framgent bör få ta i ex fyra procent av bruttonationalprodukten utan hänsyn till den militärpolitiska utvecklingen i vår omvärld. Omfattningen av vårt totalförsvar måste beslutas med utgångspunkt från reella fakta, främst den politiska och militära situationen i Europa och den antagliga utvecklingen under de närmaste decennierna."

● ● Kapprustning på alla nivåer. SIPRI:s årsbok kommenteras av **Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning** (f) 20/6, som finner att den som vanligt är en deprimerande och skrämmande läsning. Den som letar efter ljuspunkter i "det organiserade vanvetet" kan möjligen notera att de militära utgifternas andel av statsbudget och bruttonationalprodukt långsamt sjunker i industriländerna, skriver GHT. "Men någon nedrustning innebär inte detta. Och då har man inte heller räknat med den enorma forskning och utveckling för militära ändamål — — som

pågår i dessa länder, och som bara till en mindre del redovisas under försvarskostnader." Det allra mest skrämmande inslaget i rustningsbilden är att spridningen av den nukleära teknologin hotar att göra allt flera stater till kärnvapenstater, fortsätter GHT. "Och även om man vill hoppas att samma bräckliga terrorbalans som bevarat freden mellan supermakterna skall kunna hålla också detta nya hot i schack, är av allt att döma den tid inte så avlägsen då så mycket nukleärt material tillverkas, lagras eller transporteras på så många håll att också gerilla- och terrorgrupper kan komma över små men tillräckliga kvantiteter och börja utöva kärnvapenterror också de."

● ● Chefred S Ericson i **Örebro-Kuriren** (s) 21/6: "Kanske är det så, hur absurd och innerst vanvetligt det än kan upplevas, att denna balanseerade styrka mellan öst och väst just nu är **företsättningen** för avspänningen i Europa? I den här militärpolitiska bilden av Europa är Sverige, det alliansfria och i krig neutrala Sverige, en viktig del. — Det är i den situationen som den svenska försvarsmakten ska ge trovärdighet åt vår utrikespolitiska målsättning att upprätthålla en alliansfrihet i fred som siktar till neutralitet i krig — och som ska upprätthålla trovärdigheten hos vår militärpolitiska målsättning att kunna genomföra ett segt djupförsvar med möjlighet till kraftsamlingar vid gräns och kust."

● ● Terrorbalansens fred. Kanske går det att finna en viss tröst i rustningssummornas storlek, skriver **Kristianstadsbladet** (f) 23/6 i en ledarkommentar till SIPRI:s årsbok. "Om rustningarna kostat hälften så mycket, hade det troligen varit större frestelser för supermakterna att sätta dem i funktion." I trettio år har världen balanserat på randen av en katastrof, men den har i alla fall balanserat, fortsätter tiden. Riskerna för ett olycksfall i arbetet föreligger alltid, och ju mer omfattande förberedelserna för ett kärnvapenkrig blir, ju svårare kommer det också att bli att stoppa en utlösning genom en olyckshändelse. Inte ens för vårt

eget vidkommande är vi benägna att slopa de militära förberedelser som syftar till att hålla kriget utanför landet om det på nytt skulle komma till Europa. "Världen är heller inte betjänt av någon isolerad avrustning, som skulle skapa ett militärt tomrum, men väl av sådana överläggningar staterna emellan som kan bidra till en begränsning av rustningarna."

● ● Övre Norrlands försvar. Samtidigt som de reella möjligheterna för en angripare från öster att överbrygga de naturliga terränghindren ökar genom det allt bättre svenska vägnätet i övre Norrland, måste Norrlandsförsvaret stärkas, hävdar Thorulf Arwidson i **Uppsala Nya Tidning** (f) 2/7. Dels måste Norrlandsbrigadernas antal ökas och ges ett bättre skydd för personalen under förflyttning, anser A. — "Norrlandsbrigaderna är ytterst värdefulla för övre Norrlands försvar, då de inte är helt beroende av vägnätet." Dels bör möjligheterna att skydda förbindelserna till Norrland kraftigt förbättras. De båda nordligaste militärömrådena måste vidare få förstärkt jaktflyg, och luftvärnet bör ges möjligheter att skydda viktiga punkter utefter de mycket långa förbindelselederna till övre Norrland, heter det vidare. Som komplement till landtransporterna måste det skapas ett ordentligt **transportflyg**, som kan operera även när vägförbindelserna avskurats. Härigenom skulle det svenska försvaret ges reella möjligheter att kraftsamla sina resurser i norr, skriver A.

● ● SvD erinrar 6/7 om att den tidigare parlamentariska enigheten i synen på säkerhetspolitiken ledde till betydelsefull enighet om försvarspolitik. Den var värdefull, men den fick också vissa mindre önskvärda resultat. "Försvarspolitik fick en undanskymd plats i den partipolitiska debatten. Den blev en angelägenhet för ett låtal politiker och experter." Sedan enigheten bröts 1968 har det varit svårt att få igång en bred seriös debatt, finner tidningen. Försök har ingalunda saknats, heter det och exemplifierar ges. Men de har haft föga framgång och bland orsakerna anger SvD att "våra främsta opinionsbildande organ, radion och televi-

★ ★ I *Sydsvenska Dagbladet* (19/7) refererar **MÅRTEN ELGSTRÖM** en artikel ur "*Allgemeine Schweizerische Militär-Zeitschrift*", i vilken **Max Kummer** diskuterar Väst-Europas framtid med referensblickar på Sovjet och USA. — Här en liten resumé. ★ ★ ★

"Ve Väst-Europa om dess öron förblir döva"!

I motsats till vänsterridningens talrika förkunnare här hemma hävdar Kummer, att vad som är kvar av Gamla världen åtminstone i ideologiskt hänseende bör betraktas som en enhet. Förutsättningen för att Väst-Europa skall bestå utgörs av amerikanskas militära understöd, främst genom USA:s "kärnvapenparaply". Upphov till denna förödmjukande situation är helt enkelt att västeuropeerna efter sina "upprepade peloponnesiska krig" är alltför kraftlösa att ensamma kunna motstå ett angrepp av Warszawa-pakten.

Allt beskylla Sovjetunionen för aggressiva avsikter är knappast populärt inom vänsterrikets rader. I det underlag som tilldelats socialdemokratiska partiets debattörer i försvarsfrågan nämndes inte ett ord om att rys-

sarna på några år uppfört världens mäktigaste militärbas vid Murmansk eller om att 70 procent av den sovjetiska krigsmakten är grupperad för insats västerut. Man nämner försiktigtvis inte heller att de sovjetiska stridskrafterna utbildas för offensiva ändamål under det att Nato-styrkorna trimmas för avvärjningsstrid.

En tankeställare är även, anser Kummer, att den intensiva militärutbildningen av ungdomen i Sovjetunionen och dess satellitstater knappast avtrappats. I Ryssland skolas pojkar från 15 års ålder i militära grenar minst en halv dag i veckan. Om DDR vet man, att alla barn mellan 6 och 14 år ingår i pionjärorganisationen "Ernst Thälmann" med "tosterländsk skoling" samt terräng-

tjänst som huvudpunkter på schemat. Även flickorna deltagit i skjutning och handgranatkastning. I ungdomsmanövern "Snöflingan" deltog 824 000 flickor och pojkar!

Av största intresse är det inlägg i den sovjetiska armétidningen vari man kräver "överlägsen reaktionsberedskap" inom armén, så att den är beedd till "överlägsen insats varhelst det uppstår en spricka i det kapitalistiska systemet, som ger anledning till att befria det arbetande folket från kapitalisternas knektvälde".

De tongivande kretsar här i landet som är påverkade av vänsterridning, borde kanske besinna Alexander Solzjenitsyns inledningsord till "Kontinent 1": "Ve Västeuropa, om dess öron förblir döva." ■



sionen, ägnar frågan ett så ringa intresse. Nog har försvaret diskuterats även där men sällan seriöst och oftast långt ifrån den politiska verklighet som riksdagen har att syssla med. I stället har stort utrymme ägnats åt prat och alternativet total nedrustning och romantiska tankar om ett s k folkförsvär i bristfälligt utrustade gerillaförband." Den pågående försvarsutredningen tas upp och man finner att regeringens alternativa ekonomiska ramar till ÖB "inger allvarliga farhågor". Moderata samlingspartiets nya lilla skrift "Neutralitet och försvär" omnämns med gillande och man slutar med att konstatera att "Sveriges behov av inträngande försvarspolitik debatt!"

● ● **Försvär mot kupp** rubricerar **Upsala Nya Tidning** (f) 18/7 en ledare, som inspirerats bl a av moderaternas nya skrift "Neutralitet och försvär", i vilken kuppförsvaret ägnas uppmärksamhet. Den socialdemokratiska försvarspolitikerna lämnar landet öppnare för kuppfall, hävdar skriftens författare, påpekar UNT, som finner att "detta är verkligen ett väsentligt dilemma för framtiden. Resultatet även nästa försvarsbeslut i en försvagning av periferiförsvaret till förmån för s k seguthållighet så innebär detta ökade lockelser för en potentiell angripare att slå till med överraskande kuppangfall." Betr försvarsdebatten finner tidningen att "ökad kraft läggs vid utgålligheten, och debattörer, som tidigare visat mest intresse för att

skära ned försvaret i största allmänhet, blir nu ofta våltaliga agitatorer mot ett s k materiellt försvär." På kontinenten är utvecklingen den motsatta, konstaterar man. "Både i öst och väst lutar krigsplanläggningen åt att styrkorna dimensioneras och utrustas för att utkämpa korta krig med massiv materiellinsats." Avslutningsvis framhålls att "uppe i norr talar — åtskilligt för att modern invasionsteknik och internationell doktrinutveckling skulle öka faran för kuppangfall."

● ● **En honnör för vår militär** får anses berättigad i samband med Skånemässan, skriver **Skånska Dagbladet** (c) 15/8. Utställningen "Försvaret i tiden" är en mycket överlägsen, informativ och levande utställning, tycker tidningen, "en storlagen manifestation av vad svenska folket får för sin satsning på svenska försvaret."

● ● 18/8 refererar **Skånska Dagbladet** militärbefälhavarens, glt K-E Holm, anförande på Försvarets dag vid Skånemässan: "Målsättningen för vårt totalförsvär är att verka fredsbevarande, att söra för att ett angrepp mot Sverige skall fordra så stora resurser och uppoffringar att de fördelar som står att vinna inte bedöms värda insatserna. — — — Dagens resurser gör det möjligt att med bedömd rimlig säkerhet hindra en angripare att få fast fot på svensk mark, men möjligheterna att föra ett avvärjande försvär kan komma att minska redan under de närmaste

åren som en följd av vad nu gällande försvarsbeslutet. Vi har en god försvarsvilja, erforderliga personella resurser och hög teknisk standard — vi bör också ha råd att anskaffa erforderlig materiel och lära oss hantera den."

● ● **"Ekonomiskt försvär inget att ha utan militärt försvär"**. Försörjningsberedningens slutbetänkande kommenteras av **SvD** 25/8, som finner det naturligt att utredningen föreslår ökad beredskapslagring och även uppbyggnad av särskilda fredskrislager. "Verkligheten är nämligen numera så komplicerad att det inte räcker med ekonomisk planering för avspärrning under krigsförhållanden. Vi har haft bistra erfarenheter av den saken under bränslekrisen — — — där stod vi med beredskapsplaner som i allt väsentligt var inriktade på krigsförhållanden." SvD instämmer också i vad utredningen säger om behovet av avvägning inom totalförsvarets ram av olika komponenter, så att den ekonomiska beredskapen blir tillräckligt stark. "Här finns dock plats för en varning — närmast med tanke på dem, som använder argumentet om stark krisekonomi för att motivera nedskärning av totalförsvarets militära del." Sanningen är att ett starkt ekonomiskt försvär inte är något att ha, om det militära försvaret försummas. Det får inte bli fråga om ett antingen-eller utan om ett både-och."

● ● **Därför krävs starkt försvär** rubriceras huvudledaren i **Arbetet**

(s) 30/8, som inledningsvis fastslår att "den spröda helsingforsandan" ingalunda kan åberopas av dem som vill minska vår försvarsberedskap. Sverige hotas förvisso för närvarande inte av något krig, anser tidningen, som dock tillägger att "detta medger dock inte den förhastade slutsatsen, att vi inte behöver något försvär." Vi är ett led i det säkerhetssystem som garanterar freden i Europa, påpekar man. "Skulle detta led försvinna eller allvarligt försvagas, uppstod en lucka, som kunde locka omgivande stormakter till farliga experiment. — — — Det sägs ofta i debatten, att en angripare inte har något att vinna på att ockupera Sverige. Vi har ju inte mycket inom våra gränser av strategisk betydelse. Men vi kan fortfarande vara ett viktigt genomgångsland för militära styrkor. Svenskt försvär bör vara så starkt, att det blir billigare att nå de strategiska målen på något annat sätt än genom att ta vägen över vårt territorium." Arbetet betecknar "det uppreklamerade civilmotståndet" som "alldeles irrelevant. — — — En genommarsch kan ske på kort tid. Inget civilmotstånd kan heller hindra eller ens försvåra överflygningar." Förståelse uttalas för utbyggnad av ekonomiska försvaret: "Det är emellertid inte logiskt att vilja bygga ut det ekonomiska försvaret på bekostnad av det militära. Det blir inte svårare att ockupera Sverige därför att vår ekonomiska beredskap blir bättre."

SOCIALDEMOKRATERNAS RÅDSLÄG

● ● **Expressen** 9/7 behandlar rådslagsgruppens syn på restriktivitet i fråga om vapenexport och -import. En liten krigsmaterielproduktion (om vi inte får exportera) blir orimligt dyr för varje enhet. Får vi inte heller importera, "gör man en ny logisk kullerbyta. För försvaret kan då inte längre göra sina inköp av materiel där kvaliteten är bäst och priset lägst. Slutsatsen blir därför, om man lägger de här restriktionerna på försvaret, att försvarskostnaderna måste öka kraftigt i framtiden. Får rådslagsgrupperna sin vilja igenom, får vi ett dyrare och sämre försvär."

● ● Rådslagsgruppens ståndpunktstaganden är värda att respektera, uttalar **Arbetet** (s) 10/7. "Men eftersom de till all lycka har väldigt litet gemensamt med SvD:s åsikter, avfärdar tidningen ilsket rådslagsresultatet som 'en sällsam blandning av sunt förnuft, snusförnuft och oförnuft' ". Arbetet medger att militära och säkerhetspolitiska experters syn är nödvändig i försvarsdebatten och erinrar om att man inte minst på senaste tiden lämnat plats i spalterna för en sådan. "Det är t o m så, att de slutliga avgörandena om säkerhetspolitiken och försvaret i väsentligt mån kommer att förbli experternas sak, eftersom nu vapenutveckling, hotbild, maktbalans och framtidsprognoser är så sällsynt komplicerade och svåröverskådliga ting. Men det innebär inte att debatten och beslutet får äga rum ovanför medborgarnas huvudet och kanske mot deras vilja. Därför måste rådslagens synpunkter på försvaret i hög grad tas på allvar. — — — Det finns i dag en uppenbar insikt hos de flesta människor om det nödvändiga i att behålla ett starkt försvär, och då även ett reallt starkt militärt försvär. Det är positivt. Men moderaternas

risiker i sin iver att alltid lägga det högsta och dyraste budet i försvarsdebatten, och försvaga detta förtröendekapital. Och lyckas de med det, då kan 80-talets försvarsbeslut bli verkligt katastrofala."

● ● **Norrländska Socialdemokraten** (s) 9/8: "Hur gärna vi än skulle vilja tro på realismen i Maj-Britt Theorins resonemang alligenom, har vi i vissa avsnitt — civilmotståndsutbildning i folkrörelseregit ex — litet svårt att göra det. Att, som Theorin föreslår, definitivt frysa det nominella anslaget till försvaret förefaller också i överkant drastiskt och riskfyllt." NSD sympatiserar med Theorins ambition att slåss för ökad satsning på civilmotstånd som komplement till det militära försvaret.

● ● **Sundsvalls Tidning** (fp) 9/8 citerar fru Theorins uttalande i AB: "Det är vi som skall bestämma hur försvaret skall gestaltas." "Detta innebär tydligen att inga andra än socialdemokratiska delegater vid partikongressen skall ha rätt att besluta i försvarsfrågor. På en bild till artikeln (i AB) förekommer Maj-Britt Theorin iförd klädesplagg med inskriptionen 'Socialist — ja visst'. Vore det inte på tiden att hon bytte vore mot samma tröja som småbarnen går omkring med: 'de ä ja som bestämmr'."

● ● **Dala-Demokraten** (s) 9/8: "Det här landet måste självklart ha ett trovärdigt militärt försvär."

● ● **Folkbladet Östgöten** (s) 9/8: "Med en inflation på 10 procent om året skulle Sverige ha avskaffat det militära försvaret på mindre än 10 år. Det kan partistyrelsen naturligtvis inte gå med på."

● ● **Vestmanlands Läns Tidning** (f) 9/8 skriver att Theorins försvarsnihilism redan tidigare är känd. "Vilka förhoppningar partiledningen knutit

till hennes medverkan i den försvarspolitiska kommittén är oklart, men bidraget hon efterlämnat består av följande blåögda funderingar om den stora världssolidariteten och nej till det mesta som har med ett effektivt neutralitetsförsvär att göra."

● ● **Norrbottens-Kuriren** (m) 9/8 undrar om försvaret skall förjantas. M-B Theorin fortsätter sin intensiva nedrustningsagitator, som på intet sätt motsvaras av skeendet i omvärlden, där kapprustningen fortsätter, heter det. Men tror verkligen Theorin att svenska folket är så enfaldigt att det inte genomskådar hennes dimridåer, fråga NK. "För partistyrelsen, som redan vandrat ett långt stycke på nedrustningsvägen, gäller det nu att hålla stånd om inte vår värnkraft skall bli totalt urholkad."

● ● **Arbetarbladet** (s) 11/8: "Inom partiet råder stor enighet om den alliansfria politiken, liksom att Sverige skall ta sin del av ansvaret att internationellt verka för fred, frihet och demokrati åt alla folk. En sådan politik förutsätter emellertid ett försvär som är tillräckligt starkt för att självständigheten skall kunna hävdas. — — — Att låta inflationen avgöra taktik i nedskärningarna, som Maj-Britt Theorins linje skulle innebära, tillåter ingen långsiktig planering och leder till slöseri med försvarsanslagen."

● ● **Östgöta Correspondenten** (m) 12/8: "Det kan bli en mycket från debatt där utgången inte är given på förhand. Fru Theorin är en varm nedrustningsanhängare beträffande vårt försvär. Desto mer militant är hon när det gäller sina åsikter om det. Vi väntar oss gny och vapenskrammel den dag då hon anför sina arméer på kongressen mot partistyrelsens fästningar."

● ● **Borås Tidning** (m) 12/8: "Vilka lidanden som skulle drabba civilbefolkningen med ett försvär uppbyggt efter de teoriska idéerna kan endast de mest avskräckande exemplen från de senaste ockupationerna ge en föreställning om. Norge och Danmark som varit ockuperade skulle nog inte vilja rekommendera Sverige att följa fru Theorins teorier."

● ● **Expressen** 13/8: "Försvär för fred kallas Maj-Britt Theorins försvarssyn av Dagbladet (s). Det är en träffande benämning, för i krig lär inte hennes försvär vara mycket att ha."

● ● **Folket** (s) 14/8 framhåller att den som söker sig igenom rapporten finner att Maj-Britt Theorins argument väger fjäderlätt i förhållande till den ståndpunkt som intagits av kommitténs övriga ledamöter. "Vad återstår efter detta för märkliga förslag hos Maj-Britt Theorin, om man tittar bakom den vackra språkråken och söker tankar som skulle bevisa att arbetarrörelsen håller på att överge sin traditionella, pragmatisk motiverade försvarsuppfattning?" frågar Folket. "Att begära att försvarskostnaderna skall noteras till samma belopp i kronor för all framtid oberoende av penningvärdesutvecklingen liknar mycket ett krav på idiotstopp, som inte är förenligt med Maj-Britt Theorins egna önskemål om att de grundläggande principerna för försvarspolitiken bör ligga fast."

● ● **Försvär för freden**. Svenska försvär är definitivt och oåterkalleligt ett försvär för vår fred — och för freden i världen, skriver **Arbetet** (s) 14/8. "På sina håll i pressen har det spekulerats i stora stridigheter vid partikongressen vid behandlingen av rapporten (från SAP:s försvarspolitiska kommitté). Detta därför att en av ledamöterna på några punk-



►► DAGS FÖR FÖRSVARSEBATT

●● **Välkommet militärt debattlägg.** Detta är innebörden av SvD:s 21/8 ledarkommentar till kam P Rudbergs artikel i tidningen 17/8. "Man får nu hoppas att våra militära fortsätter att tala i egen sak med samma bestämdhet och allvar som amiral Rudberg. Vi behöver verkligen lyssna till de militära experterna, därför att de — som Rudberg säger — i sitt arbete dagligen upplever de krav, som i krig kommer att ställas på försvaret". SvD hävdar att "en överväldigande majoritet av befolkningen — är utomordentligt illa informerad och i vissa avseenden direkt vilseledd, en av förutsättningarna för den socialdemokratiska nedrustningspolitiken". Man säger sig förstärkt att militärerna "av begripliga skäl inte gärna lägger sig i politiken" men framhåller att "å andra sidan kan de sköta sin del av informationsarbetet mycket effektivt. Ett exempel på detta är den just i dag utkommande skriften 'ÖB programplan för det militära försvaret'". Den-

na som särskilt uppmärksammar ÖB:s varning om nödvändigheten av sänkt ambitionsnivå i framtiden, om den nuvarande försvarspolitikens fortsätter. Man pekar bl a på att "1972 fattade riksdagen beslut under den lägsta nivå, som 1970 års försvarsutredning behandlat. Och inte ens den nivån kan hållas som ÖB nu konstaterar. Det skall bli fortsatt nedtrappning i perspektivplaneringens tecken".

●● Den hotade ambitionsnivån och det nuvarande pris- och lönekompen-sationssystemet behandlas i **Norrköpings Tidningar** (m) 21/8, som därefter tar upp ÖB:s öppenhet då det gäller redovisning av de fakta som ligger bakom hans allvarsord om dagens situation för försvarsmakten. NT understryker betydelsen av att "debatten kring vårt försvar får så stort faktaunderlag som möjligt. Det är självfallet omöjligt att ge en redovisning som skulle innebära säkerhetsrisker — men kan man utan att dessa risker uppstår eller blir mer påtagliga lägga ytterligare papper på bordet, vore det välkommet". Tidningen undrar vidare i hur hög grad regeringen formulerat sina försvarspolitiska argument i vetskap om att faktaredovisningen genom sekretesskraven inte kan bli fullständig? **Ökad tillgång till fakta** skulle vara av betydelse för fortsatt försvarsdebatt, framhåller man, och beklagar det — som det heter — "halvdunkel" som råder.

●● **Slå vakt om svensk flygindustri** manar professorn i flygteknik vid Tekniska högskolan i Stockholm F Hjelte. Det sker i en "hörnartikel" i **DN** 28/9. Han erinrar om att motivet för svensk flygindustri från början var rent säkerhetspolitiskt. Efter krigstidens säkerhetspolitiska syfte tycks dock successivt ha avtagit, finner han. De ekonomiska motiven har kommit att överväga. "Våra resurser för utveckling av flygplan närmar sig en kris i och med att utvecklingsarbetet på Viggen i huvud-

sak avslutas 1977", heter det vidare. "Framtiden är helt beroende av de politiska beslut som kommer att fattas när försvarsutredningen är klar med sitt arbete. Försvarets programplaner är av ekonomiska skäl inriktade på så låg nivå att någon nyutveckling av flygplan inte bedöms vara möjlig. — — — Motiven för en självständig svensk flygindustri kan inte reduceras till en rent ekonomisk fråga, utan är i huvudsak en politisk angelägenhet som berör såväl säkerhets- som industripolitik."

●● **Fel försvarsstruktur** rubricerar **Sydsvenska Dagbladet** (b) 2/10 sin ledarkommentar till ÖB:s programplan. Det erinras om att 1972 års försvarsbeslut byggde på en uppfattning om lugn i vår del av världen och nedrustning i Europa. Verkligheten blev en annan, påpekar man. Utvecklingen av stormaktsstrategin och utformningen av de stora krigsmakterna tyder på att **framtida krig sannolikt får relativt kort varaktighet**, heter det vidare. Mot den bakgrunden avisar SDS ett "seg gubbeförsvar" för Sverige. Betr den nya försvarsutredningen blir dess viktigaste uppgift att undersöka möjligheterna "att snarast växla in utvecklingen på ett annat spår. Säkerligen går det inte utan att riksdagen är beredd att betala 'lärpengar'". SDS uttalar djup oro över det "otillfredsställande pris-kompensationssystemet och slutar: "Regering och riksdag borde redan till nästa budgetår kunna bestämma sig för provisorier i syfte att underlätta ett kommande försvarsbeslut. Det är nämligen värt att uppmärksamma när ÖB påpekar att **handlingsfriheten** — mycket högt satt av statsmakterna — i praktiken är **obefintlig** p g a gjorda åtaganden och fattade beslut".

●● **Norrbottnens-Kuriren** (m) 2/10: "Nu när följderna av nedrustningen blivit tillräckligt avslöjande, borde tiden vara inne för en verklig uppstramning. I första hand gäller det anslagen för nästa budgetår och inriktningen för femårsperioden, men

också den atmosfär som borde präglade den nya försvarsutredningen. Det **måste bli slut på den röda konfrontationspolitiken** mot försvaret. — — — Röd front mot försvaret borde vi haft nog av, när de farliga konsekvenserna för säkerhets- och neutralitetspolitik blivit för alla uppenbara".

●● **Hur påverkas motståndsviljan?** Prof Jan Agrells studier av detta kommenteras av **Norrbottnens-Kuriren** (m) 9/10: "Familjeupplösning, nedrustning, minskat enskilt ägande och ökat kollektivt minskat motståndskraft och försvarsvilja enl en undersökning. Att byta regeringen är alltså mycket hälsosamt till svenska folket."

●● **Moderaterna och försvaret.** Vid moderaternas stämma i Norrköping föregående vecka dryftades bl a försvaret, varvid ombuden uppenbarligen hade en nykter och realistisk syn på det förhållande läget. Detta enligt SvD 14/10. "De vet att nedrustningen kan avbrytas men de tror inte att återuppbyggnadsarbetet blir lätt. Återgången till en försvarspolitik, som bättre än den nuvarande stämmer med Sveriges trygghetsbehov och alliansfria utrikespolitik, kan enl deras mening 'inte klaras med en gång utan får av ekonomiska skäl lösas i etapper'. Inte desto mindre är det viktigt att komma i gång med detta arbete — det är allas vår skyldighet mot de värnpliktiga åldersklasserna, som har rätt till god militär utbildning och effektiva vapen."

►► ter anmält andra synpunkter än den i övrigt helt enhälliga kommittén och lika enhälliga partistyrelsen. Men det är nog klokt av dem som hoppas på en sådan strid att inte hysa alltför höga förväntningar." Innehållsmässigt är nämligen rapporten något av det bästa i den vägen som partiet någonsin fått ta ställning till, anser Arbetet. "Den skulle främst söka formulera de bärande riktlinjerna för vårt framtida försvar. Det har den också gjort, och på ett enligt vår mening briljant sätt."

●● **Hallandsposten** (f) 15/8: "Dagens situation är — — — att ett verkställande av de teorinska önskedrömmarna, som hyses av många människor, i stället för att gagna världsfreden kunde bli ett ödesdigert schackdrag, som snabbt förändrade bilden på det världspolitiska schackbrädet, det tycks också den socialdemokratiska partistyrelsen ha klart för sig. Skall den kunna övertyga pacifisterna inom partiet? Eller blir resultatet en fortsatt medelväg som snabbt gör det svenska försvaret till ett symboliskt försvar utan förmåga att fylla den neutralitetsvärnande uppgiften?"

●● **Falu-Kuriren** (f) 16/8: "Det är synd att SAP inte längre har försvarsvänner av gamla försvarsmänister Sköld's kaliber. Han kunde sätta charlataner på plats."

●● **Försvar om fem år** rubricerar SvD 4/9 sin ledarkommentar till försvarsgrensaskandena. Resursnedbanningen tas upp och man undrar om "någon av dem som i luftiga ordalag förespråkar teknisk nedrustning av vårt försvar på allvar tänkt sig in i vad deras linje rent konkret skulle innebära — om det värsta skulle hända?" SvD hänvisar till öv S Brusens inlägg i tidningen 1/9 och skriver: "Borde det inte under sådana förhållanden ligga i öppen dag för alla — möjligen med undantag för socialdemokratiska 'försvarsexperter' av typ Maj-Britt Theorin — att det svenska folkförsvaret måste utrustas med den modernaste och effektivaste materiel som står till buds, för att så gott sig göra låter kompensera ofrånkomliga brister i antal och utbildning? Den politik, vars konsekvenser försvarsgrenscheferna kallat och klart redovisat, pekar i rakt motsatt riktning."

APROPÅ PARTIKONGRESS (S)

●● **Folket** (s) 2/10: "Maj-Britt Theorin hade efter månader av funderingar kommit fram till att det var orimligt att hålla fast vid kravet på en Irysning av militärutgifterna på nominell nivå. Denna omvändelse i sista stund försämrade omedelbart hennes position i debatten trots ett i övrigt skickligt framträdande: "Om försvarskostnaderna: "Vad Sverige gjort under senare tid är att frysa de militära försvarsutgifterna till en reellt sett oförändrad summa. Uttryckt i andel av bruttonationalprodukten och utgifter över statsbudgeten har detta inneburit en **sjunkande andel för försvaret**. Det är givetvis angeläget att vid fortsatt avspänning skapa förutsättningar för att reellt sett även minska försvarsutgifterna. **Någon isolerad nedrustning kan vi däremot inte förorda.**"

●● **Slakten på kongressen** rubriceras SvD:s 3/10 ledarkommentar till försvarsdebatten vid socialdemokratiska partikongressen. Inledningsvis heter det att "regeringen har återtagit befälet i försvarsfrågan och har satt vänstertytrarna på plats". I en tillbakablick beklagar

man att regeringen efter förra partikongressen "med påfallande flat-het" satte in "den på området komplett inkompetenta riksdagsledamoten Maj-Britt Theorin" i 1974 års försvarsutredning. Om debatten skriver SvD bl a: "Hr Palme och Holmqvist ägnade kvällen åt att — — — mosa sönder hennes och hennes meningsfränders argument, och då propositioner till sist ställdes på deras förslag blev det fråga om massslakt. Kongressen följde regeringen med förkrossande majoriteter och avslutade slakten med en smattrande applåd! Det var en **bakläxa** både för Stockholms arbetarekommun och SSU — för att inte tala om Aftonbladet (s), som nu nostalgiskt försöker trösta sig med minnet av Ernst Wigtorss försvarsovilja under gångna årtionden." SvD undrar dock "om det nu skett någon sinesändring på högsta ort? Inte alls." Och hänvisar bl a till försvarsgrenschefernas senaste programplaner och deras konsekvenser. "Vad som hände vid partikongressen var att regeringen avvisade extrem nedrustning. **Men nedrustar gör den fortfarande.**"

●● **Expressen** 2/10: "Theorin menade i går, att det är omöjligt att säga om trovärdigheten i folkets vilja att försvara sig ska innebära 7, 8, 9 eller rent av 15 miljarder i försvarsanslag. Men det är faktiskt det hon själv såsom ledamot i försvarsutredningen ska försöka beräkna. Det vore för eländigt om hon inte ens har förstått det."

●● **Nordvästra Skånes Tidningar** (m) 4/10: "Vi måste utan tvekan uppfatta det som ett sundhetstecken när antiförsvarskampen nummer ett i det socialdemokratiska partiet Maj-Britt Theorin fick höra sitt förslag nedröstat med ett ruggande nej från partikongressen. — — — Antiförsvarsfremstötarna blev nu stället signalen till en rad deklamationer om uppslutningen kring ett svenskt försvar. — — — Det bör vara på tiden nu att fördjupa sammanhanget mellan folk och försvar. Här finns det all anledning att **bygga upp en folkopinion** — — — vilken kräver att åtminstone monopolskyddade massmedia gör sin plikt. Sveriges **Radio-TV får inte längre förbli en lek sak** för en handfull självtrösta och vänsterfrälsta reportrar och producenter!"



Utdrag ur försvarsminister Schlesingers rapport till USA:s kongress 1975-02-11: — "One of the most important questions is the length of the war that we should be prepared to fight with our non-nuclear capabilities. Views range from the position that we should have only enough conventional capability to meet the initial enemy assault, to the argument that we should have the capability to fight indefinitely on a non-nuclear basis. — The view of this department is that within the framework of the strategic concept we have two fundamental needs: The capacity for a successful strong initial forward defence based primarily on our active forces; and a long-war hedge that depends primarily on our guard and reserve forces and our production base. — As has been stressed on a number of occasions, our first concern must be to dissuade a potential enemy from believing that, by means of a short, intense, fast-moving assault — he can either destroy our deployed defence or gain a favourable territorial position from which to negotiate... in peace terms. **Failure to deal with this contingency makes longwar preparations hopeless and voinless.**" — Tänk på det, käre läsare!

Flygplan eller robotar

Det råder inte någon meningsmotsättning mellan överbefälhavaren och chefen för flygvapnet om vårt luftförsvar skall ha flygplan eller robotar. Detta uttalande gör general Stig Synnergren med anledning av uppgifter i flera tidningar.

Båda anser att luftförsvaret skall bestå av en kombination av flygplan och robotar. Denna gemensamma uppfattning är identisk med vad Luftförsvarsutredningen 1970 redovisade efter en grundlig genomlysning av frågan. Sedan dess har inget nytt kommit fram som ändrat ÖB:s eller CFV:s syn på avvägningen flygplan-robotar.

Ny info-chef vid Fst

Överstelöjtnant **Bengt Wikander** är från 1 oktober chef för försvarsstabens informationsavdelning efter kommandörkapten Jarl Ellsén, som då lämnar tjänsten och övergår i annan verksamhet (AMF-film). — FS/Info tackar "Jalle" varmt för de gångna åren!

Överstelöjtnant Wikander är född i Stockholm 1937 och blev fänrik vid Södermanlands regemente 1959. Han blev kapten i pansartrupperna 1967 och major i generalstabskåren 1972. Från 1 oktober i år är han överstelöjtnant i generalstabskåren.

Efter trupptjänst vid Södermanlands regemente 1959–68 genomgick han militärhögsko-

lans stabskurs 1968–70. Han har senare tjänstgjort bl a vid Arméstabens organisationsavdelning och i FN-tjänst på Cypern.

FV-Nytt och FS/Info hälsar Bengt välkommen på sin nya post och hoppas att vårt samarbete skall leda till många stunder av såväl modernt försvarsinformationstänkande som glattigt, kreativa pauseringar. ■



Red. f.37 auss

Försvarsäskandena

En strävan att trots de reelt sett snävare ramar i görligaste mån bevara försvarseffekten präglar de militära myndigheternas förslag till äskanden för budgetåret 1976/77. De nu inlämnade förslagen är de sista som grundas på 1972 års försvarsbeslut. De slutar på 9003 miljoner, vilket är 24 milj utöver den av regeringen anvisade ramen. ÖB tillstyrker ca 15 milj över ramen. Det gäller här huvudsakligen kostnader för utlokaliseringen från Stockholmsområdet, vilken enl ÖB:s beräkningar kommer att uppgå till 13 milj enbart för nästa budgetår.

Ramarna och den fortsatta reella köpkraftsreduceringen har inneburit **svårigheter att nå balans** mellan uppgifter och ekonomiska resurser. Flera myndigheter har begärt medel utöver vad ÖB kunnat anvisa. Huvuddelen av dessa kan inte inrymmas inom regeringens ram. Detta gäller bl a chefens för marinen begärda extra 11 milj kr.

I fråga om personalen framförs i yttrandet generellt att betydande **ambitionsänkningar** är nödvändiga om den minskning som regeringen anbefallt skall nås. För den skull har ÖB inom den ram försvaret tilldelats varit mycket restriktiv betr förslag till personalökningar.

För **flygvapnets** del begärs 1285 milj för materielanskaffning. Bemyndiganden begärs för beställning av den andra delserien av jakt-Viggen och för fortsatta studier av ett nytt attacksystem. Bemyndigande begärs även för av regeringen särskilt beslutad svensk utveckling av ett robotsystem till jakt-Viggen till en kostnad av 76 milj för att man bl a skall ha handelsfrihet i robotfrågan till 1977.

Vid månadsskiftet okt–nov lämnade ÖB sin egen programplan för det militära försvaret 1976/81. Där behandlade han även bl a försvarsgrenarnas programplaner och gav sin syn på konsekvenserna av den i dag gällande planeringsinriktningen. — Se även ledaren, sid 3. ■



"Vi tränade hårt — men varje gång vi började få fram fungerande grupper skulle vi omorganiseras. Jag lärde mig senare i livet att vi tenderar till att möta varje ny situation genom omorganisation och också vilken underlag metod detta är för att skapa illusionen av framsteg medan den åstadkommer kaos, ineffektivitet och demoralisering".

(Gaius Petronius, död 66 e Kr)

Tackbrev (1) till FV

Barnens Dags Förening känner stor tacksamhet för och glädje över de utomordentligt värdefulla insatser, som Flygvapnet har gjort genom dess medverkan under Barnens Dags 70-årsjubileum.

Ett särskilt varmt tack vill vi framföra för de stimulerande samarbete och det personliga engagemang, som våra medarbetare kunde uppleva i kontakten med Era representanter.

Trots delvis dåliga väderleksförhållanden och massmedias otillfredsställande och beklagliga agerande kom jubileumsfestligheterna att kunna genomföras på ett synnerligen skickligt och uppskattat sätt.

För Er kännedom tar vi oss friheten att bifoga en sammanställning av vissa faktauppgifter, som har blivit felaktigt och ofullständigt redovisade i massmedia i anslutning till vårt jubileum.

Vi framför ännu en gång vårt varma tack för det förtroendefulla och värdefulla samarbete, som Barnens Dags Förening upplevt som kanske det mest positiva.

BARNENS DAGS FÖRENING

Ewald Johannesson

Ordförande

Åke Barrling

Verkst. dir.

Rune Nordin

V. verkst. dir.

Tack (2) till FV

Ja, då var det gjort! Dagen D har varit.

Vad som frapperar mig mest, nu när nerverna åter är i styr, är hur smidigt och elegant en så stor koloss som 35:an kan ta sig upp. Jag hade väntat mig stor dramatik med vrålände motor och järnplåtar som gnisslar betänksamt under pårestningen, att jag som ovan passagerare skulle mer eller mindre "tuppa av". "Hästsparken" som skall komma vid EBK-tändning uteblev helt, det kändes tvärtom behagligt och övertygelsen om att komma upp var fullständig. Att passera ljudvallen hade jag föreställt mig, vara helt i stil med en gallstensoperation utan bedövning. Jag blev därför mycket förvånad, när min man plötsligt, helt lugn förklarade "att där passerade vi ljudvallen". Övriga moment var enbart intressanta, och något illamående ville inte infinna sig, och glad var jag, för lite genant skulle det nog ha känts att bära ut den gula påsen, speciellt som de flesta hade väntat sig det.

Det är märkligt att man inte känner någon rädsla, trots att man blir fastspänd både här och där, trots alla förmaningstal om att inte röra det handtaget eller det, och trots att man har osäkrat krut under baken. Jag tyckte faktiskt att SK-60 var betydligt mera

vinglig, och där kände jag mig inte alls så säker.

Alla som förhånar miljövårdskämparna, skulle ha möjlighet att se Moder Jord lite grand från ovan. Som en luxuös heltäckningsmatta breder sig de sköna skogarna ut sig, med små inslag av ljuvligt blått vatten eller blommande gula rapsfält. Vita ulliga molntappar, som kall grädde på frusna sommarbär. Kan inte tänka mig att molnen över t ex Los Angeles är hundradelen så betagande.

Landningen var nog ett skolexempel, där hade jag väntat mig den verkliga skrällen. Men som ledd av en sval skoterskehand gled 10 ton stål, med 2–300 km/h, ned och placerade sig nästan omärkligt på banan. Fantastiskt!!

Mottagningskommittén såg skeptiskt på mig, men i bästa TIS-ordning klev jag ur (själv), tog hjälmen under armen och slöt upp vid "lärarens" sida för kritik.

Slutligen, ett varmt tack för att jag fick uppleva detta, det blir något att lägga till memoarerna. Många fruar skulle nog dämpa sig lite om de fick uppleva sin mans vardag någon gång, alltför många av dem pressar sina män lite för hårt när det gäller den egna oron inför flygning. ■

Vänliga hälsningar,

Marianne Haglund/Almunge 5/6 -75

PS. Nu är det bara EK på 37:an kvar!! DS.

**Canadian
Armed
Forces**



**Forces
Armées
Canadiennes**

C A N A D A

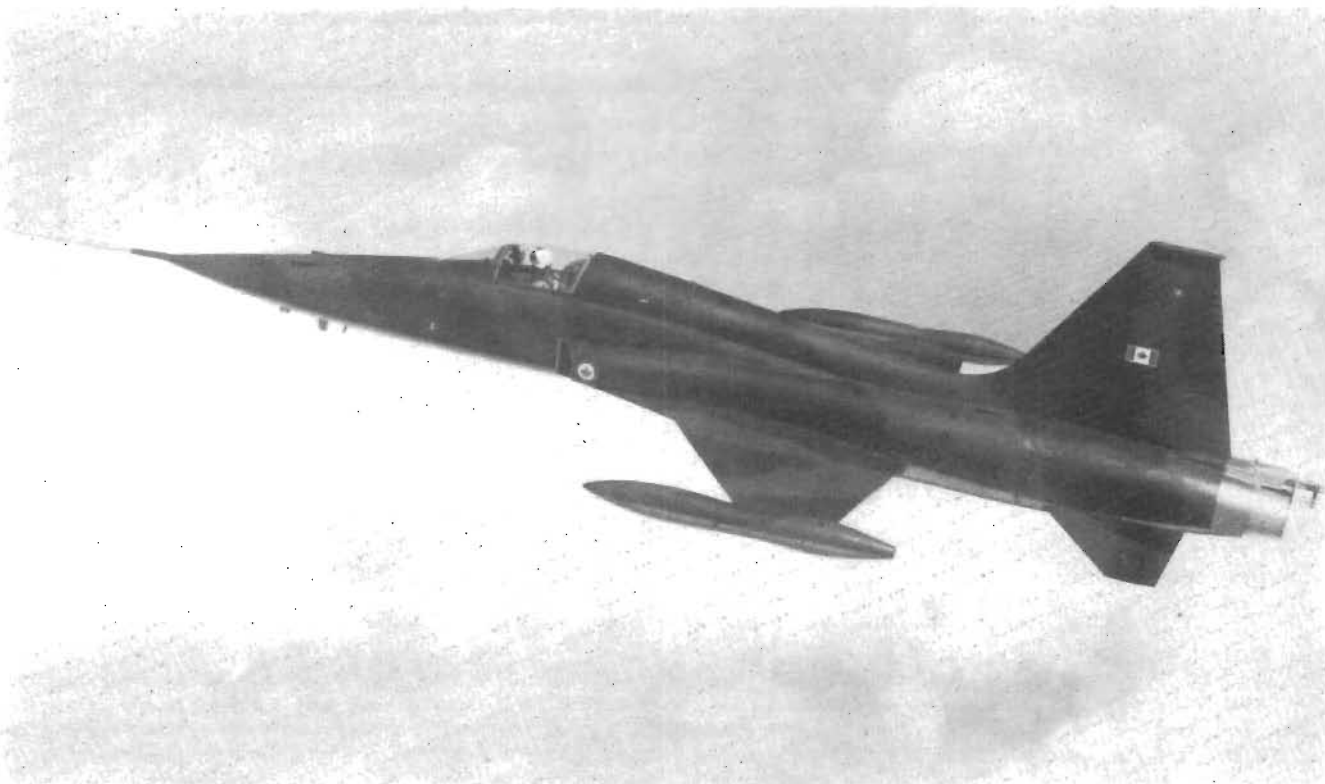
.. vars integrerade försvar nu är på väg att desintegreras

★ ★ ★ *Det kanadensiska folket är i en föga avundsam situation. Vid händelse av ett framtida storkrig skall man inte bara försöka försvara sin egen vidsträckta landyta på ca 960.000 kvadratmil samt luftrummet ovanför, utan man tvingas då också att biträda i Väst-Europa. Kanada är nämligen med i västpakten NATO, och som medlem däri har Kanadas väpnade styrkor (Canadian Armed Forces/CAF) förbundet sig att även hjälpa medlemsbröderna på andra sidan Atlanten. ★ Situationen blir inte mindre prekär, när man vet att CAF idag förfogar över alltför lite personal, föråldrad materiel och mycket för små ekonomiska resurser för att ens nå upp till en bråkdel av den standard som erfordras för att kunna svara upp mot de ställda förväntningarna. ★ Det är därför mer än tur att Kanada har USA som närmaste södra granne.* ★ ★ ★



CF-104G 'Starfighter' licensbyggd av Canadair.

Militär 'Freedom Fighter' baseras nu som attackflyg i Europa för NATO



Totalt ingår i Canadian Armed Forces idag 78 000 man – mot 123 000 totalt före sammanslagningen av de tre försvarsgrenarna år 1964. Organisationen av det kanadensiska försvaret och det svenska är mycket olika – och var så även före 1964. Då leddes försvaret av premiärministern som under sig hade försvarsministern samt en rådgivare till denne, som tillika var ordförande i militärledningen. Försvarsministern biträdades dessutom av ett sekretariat. Försvarsgrenscheferna kommunicerade direkt med försvarsministern samt uppträdde mycket självständigt i förhållande till varandra. Någon samordning mellan försvarsgrenarna i verksamhet av gemensamt intresse (tex intendentur-tjänst) förekom inte. Yrkes-specifikationerna var olika för försvarsgrenarna emellan trots att yrkeskategorier av så gott som identisk typ fanns i alla tre försvarsgrenar. En alltför liten del av årsbudgeten var tillgänglig för forskning och anskaffning av ny materiel (endast 14 proc 1964).

I krig avsåg man att organisera s k Task Forces sammansatta mht situationen och under "Joint Commanders", dvs två eller flera samverkande chefer.

Motiv för omorganisationen. – Man kunde i början av 60-talet förutse att inom snar framtid skulle Kanadas försvarspolitik komma att omprövas, att den ekonomiska ramen för försvaret skulle skäras ned samt att till följd härav vittgående avvägningsbeslut skulle behöva fattas rörande både uppgifter, organisation och materiel. I detta läge framstod försvarsmakten såsom icke ändamålsenlig, kanske t o m onanterlig.

Den grundläggande målsättningen för omorganisationen kan sammanfattas så:

- dels ville man spara pengar,
- dels ville man öka den del av budgeten som var tillgänglig för anskaffning av nya vapen
- dels ville man skaffa sig en effektivare organisation.

Delta skulle nås:

- dels genom en väsentlig minskning av personalen
- dels genom läsnig av budgeten under ett antal år
- dels genom en allmän omstrukturering mot integrering av funktioner som ansågs vara av gemensam karaktär, framförallt på underhållssidan

Fortfarande skulle all personal rekryteras på frivillighetens väg, ingen värnpliklig personal alltså.

Krigsmakten organiserades i åtta kommandon – Mobile, Maritime, Canadian Forces Communication, Air Defence, Air Transport, Training, Northern Region samt Canadian Forces Europe – vilka lyder under "National Defence Headquarters".

Idag är dock Kanada på väg att omorganisera försvaret ännu en gång. Man kommer troligtvis att



CAF:s luftförsvår av Nord Amerika är 66 gamla CF 101 B/F (Ser 409, 416, 425, 410).



Författaren (m 0) besöksstuderar en CF 101 'Voodoo'



STOL-specialisten de Havillands DHC-5/CC-115 'Buffalo'. CAF tp-opererar 14, varav 6 i räddningstjänst. Air Transport Command har dessutom 19 C-130 E + 5 C-130 H; 5 Boeing CC-137; 7 Canadair 'Cosmopolitan'; 7 Dassault 'Falcon', VIP-fpl (nu indragna); 38 CC-138 Twin Otter + några C-47 'Dakota'.

► återgå till det beprövade systemet med tre försvarsgrenar. Detta beroende på att experimentet med Canadian Armed Forces inte har slagit väl ut. Enligt vissa källor har man t o m redan utsett en chef för vardera försvarsgrenen. Detta innebär att man upprättar Air Command (motsvarande det gamla flygvapnet), Maritime Command (flottan) och Mobile Command (innefattande alla markstridskrafter). De nuvarande Transport Command och Air Defence Command slås ihop till ett kommando. Varje försvarsgren kommer att bli ansvarig för sin utbildning, sitt underhåll etc. Personalkadern inom försvaret kommer dock att frysas på den nivå den är idag (78.000 man).

Den kanadensiska försvarsministern, James Richardson, har genom omorganisationen lyckats få ett kabinetsbeslut ändrat, vilket innebar en sänkning av försvarsanslagen med 300 milj kanadensiska dollar (en kanadensisk dollar = 4,50 Skr) för nästa år. Istället beräknas försvarsanslagen uppgå till ca 2.700 milj dollar, en välbehövlig **ökning** med ca 350 milj dollar.

●● Reaktionen på denna omorganisation har inte låtit vänta på sig. Försvarstabschefen, general Dextraze, sammanfattade det med orden: "det är av största betydelse för en flygare, en sjöman och en soldat att, fortfarande inom ett gemensamt försvar, vara och utvecklas inom den speciella gren av försvaret som just han har valt".

I en artikel i den kanadensiska tidningen "The Daily Telegraph" beskrevs den tidigare införda sammanslagningen ha medfört att "morale is at a very low ebb". Artikeln rönte stor uppmärksamhet bland såväl militär som civil personal inom Ministry of Defence. Bl a kan följande citeras från artikeln: "Icke ett ögonblick för tidigt att rätta till en organisationsförändring som aldrig borde ägt rum — EN LÄRDOM FÖR MÅNGA". — (Tag den ad notam SVERIGE!)

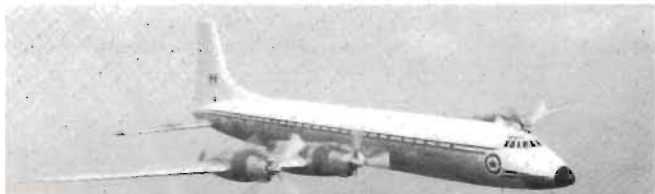
Kanadas strategiska problem är i huvudsak två till antalet. Dels (och det mest viktiga) ligger Kanada nära Sovjetunionen och torde utgöra ett av primärmålen för en attack antingen med interkontinentala robotar eller strategiska bombflygplan. Dels är Kanada relativt glesbefolkat (utom i söder längs den kanadensisk-amerikanska gränsen).

Kanada har varken befolkning eller resurser att försvara sig mot ett eventuellt sovjetiskt anfall, vilket är ett hot mot både befolkning och industricentra. Även om det är av kanadensiskt intresse att ha amerikansk hjälp att upprätthålla ett passivt och aktivt försvar (främst i de norra och nordvästra delarna av Kanada), är det av minst lika stort intresse för USA att ha kanadensiskt samarbete vad gäller upprätthållande av "early warning system" och jaktbaser i dessa delar av landet. Dessutom är det förenat med oerhörda problem att upprätthålla en flotta stor nog att kunna skydda en havskust, och utan amerikansk hjälp är det omöjligt att skydda både Atlant- och Stilla Havskusten.

Kanada är medlem av tre överlappande pakter. Som medlem i Brittiska samväldet upprätthåller man ett nära och starkt militärt samarbete med Storbritannien och ett antal andra samväldesländer, främst Australien och Nya Zeeland. Betydelsen av samarbetet mellan samväldesländerna har dock minskat successivt sedan andra världskrigets slut. Kanada har mer och mer anpassat sitt försvar till USA-modell.

Kanada var bland de tolv länder som 1949 bildade NATO. Deltagandet i fred har även det minskats med åren för Kanadas del — främst genom reducering av personal och utrustning stationerade i Europa.

Kanadas militära relationer med USA är troligen den mest enhetliga "försvarspakt" mellan två självständiga stater. Denna pakt daterar sig till den 18 augusti 1940. Då kungjorde president Franklin D. Roosevelt och premiärminister William C. Mackenzie grundandet av "The Permanent Joint Board on Defence", som består av både civil och

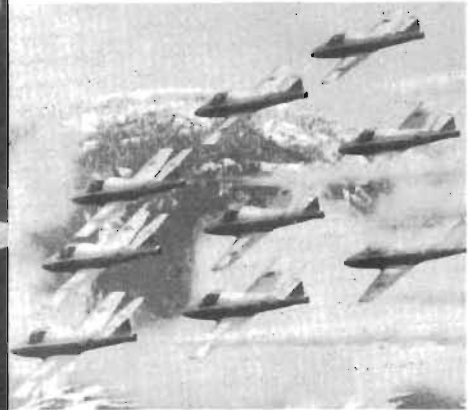


T v: Kanada-byggda CC-106 'Yukon'. Tog 14 ton last el 134 pax. Nu ur tjänst. Idag finns 5 Boeing CC-137, varav 2 byggts om till lufttanks-fpl. — Nedan t v: Transport Command har nu totalt 28 CC-130E/H (sqn 435, 436 + 429/Winnipeg). — Nedan: I museet 'National Aeronautic Collection' i Ottawa finns bl a en Noorduyn 'Norseman'.





Ovan: Training Command har numer vid 3. FTS 25 CT-134 Beech 'Musketeer'. Ersatte -71 'Chipmunk'. Vid 2.FTS flyger man 85 CT-114 'Tutor', vilken också är uppvisningsgruppen 'Snowbirds' 'fp-typ (t h). Tidigare hette RCAF:s aerobatic team 'Golden Centennaires'.



militär personal. "The Permanent Joint Board on Defence" fungerar främst som ett instrument för integrering av försvaren i de båda länderna. Man fattar inga beslut utan framför rekommendationer till resp regeringar.

Försvarsanslagen till CAF har under de senaste åren visat en svag men successiv ökning. I realiteten ger dock ökningarna nästan enbart skydd mot inflationen. Anslaget för budgetåret 1973-74 var ca 2.100 milj dollar, vilket var 1,8 proc av BNP (Sverige 3,1 proc). För 1974-75 var försvarsanslaget 2.361 milj dollar, vilket troligtvis motsvarade ca 1,8 proc av BNP.

Även om man lyckades häva beslutet om nedskärning av försvarsanslaget för budgetåret 1975-76, blev man inom försvaret tvungen att under de sex sista månaderna av budgetåret 1974-75 skära ned övningsaktiviteten etc med 30 proc för att kunna bekämpa inflationen. Det verkar trots dessa besparingar som om kanadensisk personal även fortsättningsvis kommer att betraktas som den bäst betalda men sämst utrustade inom NATO-pakten.

Det kanadensiska flygvapnet leder sina rötter tillbaka till 1914, då Canadian Aviation Corps köpte ett amerikanskstillverkat biplan av typ Gurgess-Dunne. Detta första försök att bilda ett "flygvapen" visade sig dock bli kortlivat. Men avsaknaden av en flyggren inom försvaret hindrade inte kanadensiska piloter att delta i första världskriget. Tvärtom var kanadensarna bland de bästa piloterna i brittisk tjänst.

Efterkrigstidens ekonomi förstörde embryot till Canadian Air Force, men 1924 bildades ett mycket litet Royal Canadian Air Force (RCAF). Från den tiden och fram till mitten av 30-talet sysslade man mestadels med brandbevakning, räddningstjänst och hjälp till att nå några av Kanadas vidsträckta och outforskade områden.

I början av andra världskriget bestod RCAF av 270 flygplan, av vilka endast 10 proc - 19 Hurricane och 10 lätta bombplan - kunde anses som moderna. Med stöd från en växande flygindustri och trycket från kriget i Europa växte RCAF oer-

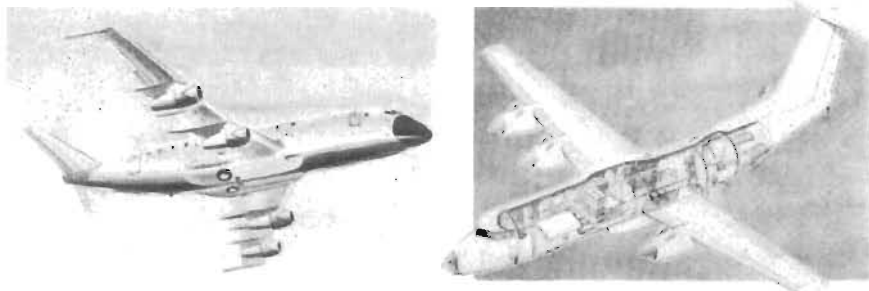
hört snabbt och kom att bestå av 90 divisioner i och utanför Kanada samt en personal på ca 240.000 man. I slutet av 1946 hade personalstyrkan sjunkit till 12.735 officerare och övrig personal. Men efterkrigstidens nedrustning förbyttes i början av 50-talet av en ojämförbar upprustning i samband med Koreakriget. Pga Europas politiska betydelse skedde uppbyggnaden av RCAF framförallt i Europa istället för i Kanada, och i slutet av 1953 bestod RCAF av 300 flygplan fördelade på tolv divisioner på baser i Frankrike och Förbundsrepubliken Tyskland. RCAF var återigen som det hade varit under andra världskriget. Ett effektivt och modernt flygvapen, utrustat med flygplan som prestandamässigt var jämförbart med vilket annat land som helst. Ett flygvapen byggt på stabil grund och kapabelt att snabbt expandera i ett krisläge. 1955 hade RCAF nått sin planerade styrka, 41 divisioner som opererade 2.968 flygplan av 21 olika typer och en personalstyrka på 49.500.

Idag består det kanadensiska militära flyget av 22 divisioner och ca 225 flygplan. Dessutom ingår ett antal helikopterdivisioner. Två divisioner (No 433 och No 434) CF-5 'Freedom Fighter' används för närunderstöd. Trots att dessa CF-5-flygplan (som licensbyggts av flygplanfabriken Canadair i Montreal) är de modernaste stridsflygplan som Kanada har, används endast 20 av de 89 levererade flygplanen. Dessa levererades under åren 1968 till 1971. 30 av CF-5:orna står i malpåse och resten har "lånats" ut till Venezuela. Division 433 ("escadrille tactique de combat", är unik genom att den är helt fransktalande) och division 434 ingår i NATO:s ACE Mobile Force. Dessa skall i ett krisläge flygas över till Norge och/eller Danmark beroende på den geografiska hot/krisituationen. Divisionerna lufttankas då på vägen av Boeing CC-137 (=707-320C).

Tre jaktdivisioner CF-101F 'Voodoo', som nyligen reducerats från totalt 56 till 44

I okt-74 började 7 Boeing Vertol CH-147 'Chinook' ersätta CH-113A 'Voyageur' (sqn 450, Ottawa). Övr hkp i CAF: 30 CH-135 'TwinHuey', 47 CH-136 'Kiowas' (11 i Europa), 35 CH-124 'Sea King', 18 sk-hkp CH-136 (3. FTS) + 9 räddnings-hkp CH-113 'Labrador'.





CL-28 'Argus' måste ersättas. LRPA heter det nya projektet. Konkurrerar gör Boeing (707-320 ASW — ovan i v. dock 737 P-XL), DHC med 'Dash-7R' (som delersättning — ovan i h) samt (nedan) Lockheed P-3C 'Orion', som förordas. Kostnadsstegringar gör dock beslutet om nyanskaffning tveksamt. News in December?



▼ Stills alive: 26 Canadair CL-28 'Argus'.



Flyger an: 16 CP-121 'Tracker' i VS-880, VU-33. ▼



flygplan, utnyttjas samtidigt. På detta sätt får man flygtiden på varje enskilt flygplan utsträckt under en längre tidsperiod. Ursprungligen (1961) tjänstgjorde inom RCAF CF-101B 'Voodoo', men de flygplan som idag finns inom RCAF är 56 CF-101F — inköpta från överskottslager i USA. Dessa flygplan måste dock inom 3—4 år bli föremål för ett ersättningsprogram. Detsamma gäller de ca 100 CF-104D 'Starfighter', som är uppdelade på fem divisioner (med tre baserade i Förbundsrepubliken Tyskland på basen Baden Saellingen). CF-104 bildar "1 Canadian Air Group (1 CAG)", vilken är en del av NATO:s 4. ATAF (4th Allied Tactical Air Force). Däri ingår också "Süd Gruppe" i Luftwaffe och 3rd samt 17th United States Air Force.

Dock är behovet att ersätta CF-104 inte lika stort som för CF-101. Detta beroende på att Canadair erhöll ett kontrakt för att göra översyner och reparationer på CF-104:orna. Det är ändå troligt att man ersätter både CF-101 och CF-104 relativt samtidigt och att det blir en ersättare för båda flygplantyperna. Från början såg ersättaren ut att bli F-4 Phantom, som ansågs ha tillräckliga prestanda utom vad gäller räckvidd och lastkapacitet. Men senare har de kanadensiska ögonen sneglat mer åt amerikanska F-14 'Tomcat' och F-15 'Eagle' samt tysk-brittisk-italienska MRCA (från vars utvecklingsprogram man

1968 drog sig ur!). Dessutom har man utan någon större publicitet med stort intresse följt utvecklingen av "århundradets vapenaffär" i Europa och säkerligen har kontakten med NATO-bröderna varit intensiv. Skulle Kanada stanna för mer än en gemensam ersättare, är det inte osannolikt att även F-16 blir föremål för utvärdering. I Kanadas intressesfär finns också (givetvis) VIGGEN. Ett preliminärt beslut i ersättningsfrågan kan komma före årets slut, men en slutlig beställning är dock inte att vänta förrän i slutet av 70-talet.

I transportdivisionerna ingår ca 60 flygplan av typ CC-137 (Boeing 707-320 som används både som transport och lufttankningsflygplan), C-130 'Hercules', de Havilland 'Buffalo' och Twin Otter. Dessutom ingår ett antal helikoptrar för bl a räddningstjänst.

Den marina delen av Kanadas flyg består av fem divisioner med havsövervakning/ubåtsjakt som huvuduppgift. Fyra av dessa divisioner är utrustade med 32 CL-28 'Argus' och den femte med 16 CS-2F-3 'Tracker'. CL-28 är en verklig trotjänare, de första exemplaren togs i tjänst redan 1957. Från början var det meningen att dessa skulle ha tagits ur tjänst för två år sedan, men de får nu vara kvar till slutet av 70-talet. CL-28 har dock moderniserats främst vad gäller

den elektroniska utrustningen under de 18 år som typen utnyttjats för havsövervakning. Under senare år har emellertid Argus-flottan alltmer utnyttjats för att upptäcka oljeutsläpp, skydda fiskegränserna samt övervakning av de arktiska områdena. Nyligen har man så tätt beslut om att dra in en division 'Argus'. Man kommer därmed att minska antalet flygande enheter från 32 till 26.

Det flygplan som skall ersätta CL-28 har fått arbetsnamnet LRPA (Long-Range Patrol Aircraft) och är ämnat att bli mycket mer än enbart ett havsövervaknings-/ubåtsjaktflygplan. Det kommer att utrustas med mycket avancerad elektronisk utrustning inte enbart för ubåtsjakt, utan även för att

- kunna upptäcka oljeutsläpp,
- skydda fiskegränserna,
- kartlagga aktuella isförhållanden,
- kunna utföra oceanografisk forskning.

Dessutom skall detta nyttillskott kunna utnyttjas för trupptransport samt kunna lufttanka CF-5:orna och senare tilltänkta flygplan avsedda för havsövervakning (S-3 Viking?). För att kunna skiftesutrusta flygplanet för de olika uppdragen, kommer utrustningen att monteras i sektioner, lätta att montera och demontera i flygplanet. De två flygplantyper som valet kommer att stå emellan är Boeing 707-320 ASW och en version av Lockheed P-3C 'Orion'. Antalet flygplan var från början

Ett stort land med



Ovan: Canadair (+General Dynamics, USA) började medio 60-talet VTOL-prov med CL-84. 3 prototyper testades, 2 förlorades. Nya prov lär vänta (för US Navy) med en större version, Sea Control Ship? — Nedan: Världskända 'vattenbombaren' CL-215 som 'brandsoldat' i såväl Canada (20) som Frankrike (10).



satt till mellan 20 och 30, men prisökningar m m har för närvarande angivits antalet till antingen 23 Lockheed- eller 18 Boeing-flygplan.

●● Om ett beslut fattas under innevarande höst kan den utvalda flygplantypen vara i kanadensisk tjänst omkring 1979-80. Hela beställningen väntas komma att belöpa sig på ca 750 milj dollar, av vilket den kanadensiska industrin kommer att få 60 proc eller mer. Den nya flygplanflottan väntas kosta ca 30 milj dollar per år eller 10 miljoner **mindre** än Argusflottan.

De 16 CS-2F-3 'Tracker' (licensbyggda på de Havilland-fabriken) som nu är i tjänst kommer också att bli föremål för en ersättning. Men ingen ersättare är ännu nämnd (kan bli S-3 Viking) och dessutom kan 'Tracker' troligen "hänga med" en bra bit in på 80-talet. Förutom dessa 16 'Tracker' i tjänst finns 22 (!) ställda i malpase.

Flygutbildningen i Kanada bedrivs vid tre olika flygskolor; 3:e, 2:a och 1:a Flygskolan. Hela flygutbildningen omorganiserades förra året beroende på ett ökat behov av piloter. Antalet elever per år ökades från 135 till 200. Totalt omfattar de flygande styrkorna i Kanada 2.000 piloter. Eleverna specialiseras på ett relativt tidigt stadium. De elever

som klarar flygutbildningen delas upp på tre kategorier: stridspiloter (39 proc), transportpiloter (25 proc) och helikopterpiloter (36 proc). All uttagning och grundläggande flygutbildning sker vid 3:e Flygskolan och eleverna får 27 timmar i det enmotoriga flygplanet CT-134 'Muskeeter' under en sex-veckors intensivkurs.

Om eleven klarar denna kurs får han fortsätta till 2:a Flygskolan — som utger sig för att vara den bästa i västvärlden. Där får han 200 timmars grundutbildning i det tvåmotoriga jettflygplanet CT-114 'Tutor'. Efter denna utbildning får eleverna sina "vingar". På den 2:a Flygskolan har den kanadensiska uppvisningsgruppen 'Snowbirds' sin hemvist. Uppvisningsgruppen består av flyglärare som flyger tio CT-114 'Tutor'.

Efter 2:a Flygskolan sker en uppdelning av eleverna, som då går till vad som hos oss motsvarar TIS/GFSU. ● Helikopterpiloterna återvänder till 3:e Flygskolan, där de får 70 timmars grundläggande helikopterutbildning för att därefter slussas ut på förband. ● Transportpiloterna kommer direkt ut på en operativ division med utbildning på transportflygplan. ● Stridspiloterna fortsätter till 1:a Flygskolan, där de flyger 100 timmar i CF-5 'Freedom Fighter'. Därefter fortsätter en del piloter att flyga CF-5 medan resten omskolas till CF-101 'Voodoo' resp CF-104 'Starfighter'. — Tidigare har Kanada även utbildat piloter från Holland, Jamaica och Tanzania.

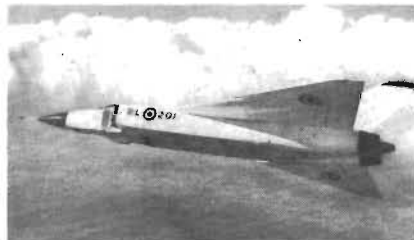
IKanadas luftförsvar ingår två radarkedjor: dels DEW (-Defense Early Warning) som är den nordligaste, dels 'Pine Tree Line' som är den sydligare. DEW består av fyra storradarstationer och 18 mindre radarstationer, och 'Pine Tree Line' består av 25 radarstationer som sträcker sig från kust till kust. Elva av radarstationerna som ingår i 'Pine Tree Line' utnyttjas också för civil trafikledning. Dessutom pågår undersökningar att ytterligare integrera civila och militära radarstationer för att både få bättre täckning och bättre trafikledning.

Kanadas flygindustri är idag på väg att helt och hållet förstärkas. Den 1 maj 1974 köpte den kanadensiska regeringen flygplanfabriken de Havilland från det brittiska företaget Hawker Siddeley, och i februari i år fick man en nio månaders option på att köpa Canadair. Man har dock från regeringens sida sagt att man senare tänkt återsälja fabriken till "ansvarfulla kanadensiska intressenter".

Antalet anställda hos Canadair har under de senaste 15 åren sjunkit från 11.000 till 1.700 med risk för ytterligare permitteringar. Det är inte enbart europeisk flygindustri som brottas med liknande problem. Däremot har det relativt lilla men kommersiellt friska företaget de Havilland klarat sig utan några större reduktioner genom åren. Man säljer flygplan runt hela världen t ex de Havilland Twin Otter. Dessutom tycks det nya fyrmotoriga flygplanet, de Havilland 'Dash 7', som ännu befinner sig på prototypstadiet (två under flygprovning), bli en framgång för fabriken. Köpare finns redan. T ex Widerøe (Norge) + Grönlandsfly. ■

Lij Hugo

Canadian Armed Forces:



Tit dyrt försök: Avro Canada CF-105 'Arrow'. 5 prototyper byggdes, ovan nr 1. Flög 1959 M.2.3.



Några CF-100 Mk.3 'Canuck' opererar än, nu som elektroniska stör-fpl. (Sqdn 414.)



13 CT-33 'Silver Star' nyttjas än som inåtl-fpl.



CF-86 'Sabre' tillhör historieboken.

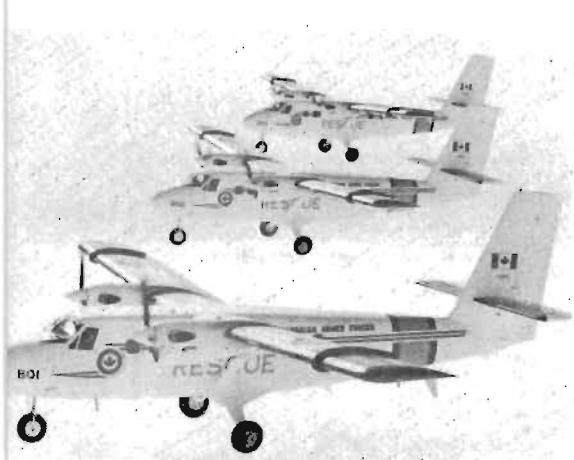


Royal Canadian Navy opererade under YK2 bl a med Fairey Faresy. 1 ex (CF-B1H) uppvisningsflyger än.



Efter 30 år kom denna 'Lancaster' ('Spirit of Caledonia', C-BCOH) åter till Europa, 11/6-75. En av RCAF:s VK-2-bombare. Stod i malpase till '64, då den såldes. Finns idag på skotskt museum, Strathallen Airfield.

ett för litet försvar



Ovan: Statsägda de Havilland har gått in för STOL-fpl. Här ses 3 av de totalt 8 Twin Otter CC-138 för räddningstjänst i CAF. 30 nyttjas för tp-service. Tar 20 pax eller 2.360 kg. Bl a CrownAir i Sverige flyger också DHC 6. — Nedan: Otterns nya storebror heter Dash-7 och tar 50 pax eller 3.500 kg. Redan har sex flygbolag lagt beställningar.

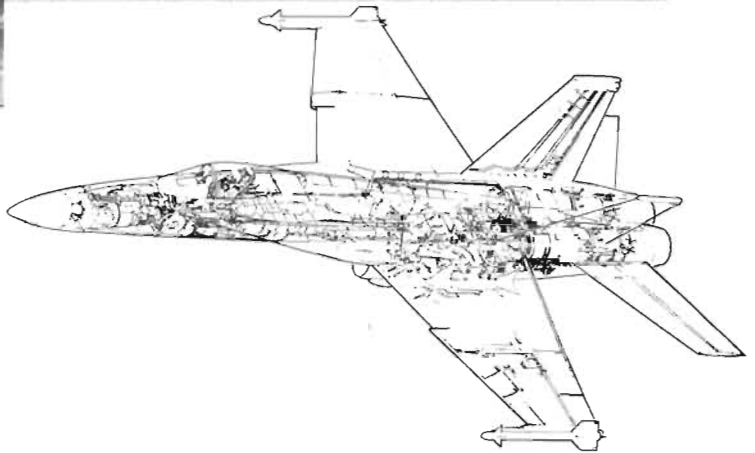


Flygnytt - i - kort-kort



?-tecken kring F-18? – För drygt ett halvt år sedan tillkännagavs att US Navy valt samproduktionen (McDonnell Douglas-Northrop) F-18 till ersättare på 80-talet för F-4 'Phantom' och senare ev även A-7 'Corsair'. Om denna affär verkligen skulle bli av föreföll länge något oviss (p.g.a kostnaderna), men nu har klartecken för utveckling givits. – Att s.a.s skala upp Northrops F-17, som ju var ett lättviktsjaktplanprojekt för landbaserad (emnerande ur P-530 'Cobra'), till ett hangarfartygsbaserat fpl med jakt-attack-kapacitet innebär vissa svårigheter. Navy kräver ett fpl med bl.a. större lastkapacitet, bättre räckvidd, bättre lågfartsegenskaper och en prestandabättre radar. Därför kommer F-18 bl.a. att få 4,64 m² större vingarea, ökad spännvidd med 0,76 m (till 11,43 m), förlängd flygkropp (bl.a. för att öka den inre bränslemängden) med 0,13 m (till 17,07 m) och en breddad bakropp

med 0,10 m. Nosen förstoras så att en radar på 0,71 m (räckvidd 56 km) kan rymmas. Beväpningen blir två AIM-9L Sidewinder (på vingpetsarna), två AIM-7 Sparrow (invid kroppen) och en 20 mm M-61 Vulcanoskanon. På de nio fästpunkterna kan även hängas fälltankar och raketer. Normalstartvikten ökas till 14.970 kg och max TOW blir 19.960 kg. Allt detta kräver dock starkare motorer, och därför har föreslagits två F-404-GE-400 som vardera skall utveckla en dragkraft på 7.257 kp. Aktionsradien beräknas normalt bli till drygt 3.700 km. Stridshöjden ökas till 13.715 m. Max-hastigheten blir dock ej mer än M.1,5+ (jfr F-17:s M.2). Landningsfarten uppges till 240 km/tim. Bromswirekrok byggs in samt katapultstartaggregat. Och kanske något sensationellt: F-18 (liksom F-16) utrustas med fly-by-wire-system! – Minst 600 F-18 måste beställas. Styckepriset, 5,8 milj \$, är dock beräknat på en serie



om 800 fpl. Med inkl utvecklingskostnader blir st-priset ca 9,5 milj \$. (Detta är dock ca halva styckekostnaden jfr m det sofistikerade alternativet F-14.) – US Navy vill ersätta sina F-4:or med 12 div F-18 och US Marine Corps sina dito med 8 div (om 12 fpl/div). Navys ersättning av A-7 'Corsair' blir dock ej aktuell

förrän va 1985. Förutom jakt- och attackversionerna planeras mindre serier för skol- och spaning, = TF + RF-versioner. – McD.D. svarar för 70 proc av utvecklingskostnaderna och 60 proc av Navys serieproduktion. Resten svarar Northrop för, dvs även ev landbaseringskonvertering. ■

Fortsatt handläggning av norsk F-16-anskaffning. – Av en artikel i Aftenposten framgick, att den europeiska styrningsgruppen under glt Sverre Hamre nu avslutat sin verksamhet. Det fortsatta produktionskedet övertogs av en nyuppställd femländergrupp, vars arbete "blir avgörande för om NATO kan lösa ett av sina mest pressande problem, nämligen standardisering av utrustning". Femländergruppen är ansluten till ett system-programkontor i Dayton, Ohio, som leds av USAF. Produktionsprogrammet omfattar i första omgången 12 flygplan, varav det första skall levereras i december 1976. Dessa flygplan skall genomföra ett omfattande provprogram innan det första leveransproducerade flygplanet beräknas komma i luften 1979. De första norska F-16 bedöms komma i tjänst under 1981 och ersätter då F-5A... ej F-104 som tidigare uppgifter talade om! – I artikeln beskrivs också metodiken för norsk industris medverkan i produktionen eller i en kompensationsproduktion utanför själva flygprogrammet, om Norge inte kan konkurrera ifråga om kvalitet och kostnader. Av artikeln fram-

gick också hur Kongsberg Våpenfabrik arbetar för att få delleveransuppdrag till F-16. Dessutom bekräftades att man måste vidta stora förändringar i F-16:s nos- och vingkonstruktion för att ge plats för en tillräckligt kvalificerad radar. (!) Slutligen refererades de operativa krav som man förväntar sig att flygplan F-16 skall kunna uppfylla i Nord-Norge. Utrustad med sjörobot 'Harpoon' och med en radar med förmåga att upptäcka fartyg i grov sjö kommer F-16 "att manövrera dubbelt som bra som Viggen" i skärgård och inne i fjordarna... (?)

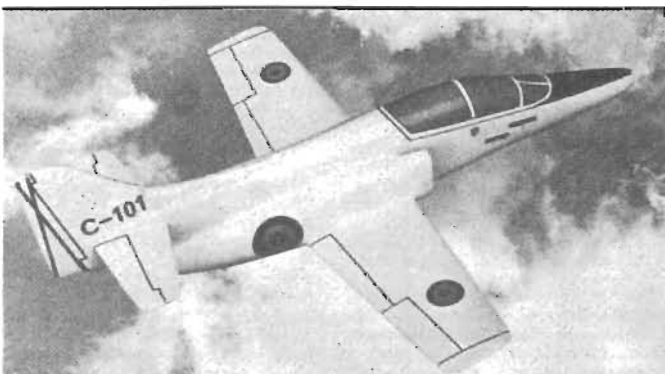
Organisationsändringar i norska försvaret. – Luftförsvaret ges en motsvarande organisation genom att flygstationerna Rygge, Sola och Örland får benämningen huvudflygstation. Dessa tre stationer samt Bodø flygstation ges vissa regionala uppgifter (operativ verksamhet, övnings- och utbildningsverksamhet, förvaltningsuppgifter på personalsektorn). Alla övriga flygstationer Öst-, Sör- och Vestlandet samt i Trøndelag underställs Rygge, Sola resp Örland flygstationer. Det un-

derstryks dock att det inte är fråga om nya regionala staber mellan de enskilda flygstationerna och högre myndigheter. Den nya organisationen medför mindre justering av personalramarna vid de tre huvudflygstationerna och Bodø flygstations staber.

Kanadensiska styrkor för försvar av Nord-Norge. – Stortingets försvarsutskott har besökt Kanada. Enl en artikel i Aftenposten har utskottet bl.a. diskuterat möjligheterna för kanadensisk insats i Nord-Norge i händelse av krig. – Som bekant har Kanada förpliktat sig att bidra med en bataljon i AMF (L), som bl.a. ska kunna sättas in i Nord-Norge. Enl artikeln ska delar av bataljonen kunna överföras till Norge inom tre dygn samt vara komplett inom sju dygn. Skulle ytterligare förstärkning erfordras, är Kanada berett att lufttransportera kvarvarande delar av den brigad vari den första bataljonen ingår. Ett problem i samband med lufttransporterna av ovan angivna förband är, att Kanada f.n. inte har tillräcklig jakteskort för skydd av tilltransporten. För detta fordras en gemensam NATO-insats. – Av

artikeln framgick också att det kanadensiska flygvapnet har förberett insats av två F-5 divisioner för fotospänning och markmålsinsats i Nord-Norge. Dessa divisioner, som är baserade i Kanada, kommer under överflygning att lufttankas från Boeing 707-flygplan.

Krängel med kompensationsavtal. – Enl den danska tidningen "Børsen" har industrirådet skickat en skrivelse till handelsministeriet med begäran om åtgärder för att få ett kompensationsavtal med Lockheed-fabriken i Amerika genomfört. Avtalet härstammar från 1973, då danska flygvapnet köpte tre transportflygplan C-130H Hercules från USA. I samband därmed träffades ett kompensationsavtal, som skulle tillföra danska firmor beställningar till ett belopp av 30–40 milj dkr. Handelsministeriet har meddelat att man upprepade gånger gjort påminnelser via Lockheed-fabrikens europeiska representant i Paris, men att detta endast resulterat i undanflykter med hänvisning till att man var sysselsatt att finna lämpliga danska leverantörer.



▲ T.v.: Spaniens nya jetskol/attack-fpl-projekt, Casa C-101 (Construcciones Aeronáuticas + Northrop/M88) beräknas testflyga 1977. Motorn ej bestämd; ev Garrett TFE731 el GE CJ610-9 (J85). –
▼ Nedan: Den jugoslavisk-rumänska samproduktionen 'Orao' (örönen) liknar såväl Jaguar + G.91 som HAL HF-24 'Marut'. Blir i detta utförande till lätt attack-fpl. Har 2 Rolls-Royce Viper 623 turbopjet-motorer utan chok. Maxfart ca M.0.95. I produktion ca 1977.





- Eskadernästärskapet för attackdivisioner har i år genomförts på F15/Söderhamn. Enligt förhandslistan ('NU-Aktuellt i flygvapnet') skulle F7 vinna klart. Men så, det finns duktiga outsiders ää. Hemmagrabbarna t ex. Kanske var det av artighetsskäl som F7 lät F15 triumfera? Men varför, frågar sig söderhamnspojker, varför inta en ointaglig sista plats? Allt nog och emedan, eskadernästär -75 blev: Kn Augustsson, Il Lundberg och Ite Rosen. Bästa attackbesättning bestod av kn Holmberg och Il Jönsson. Alla dessa hjältar återfinns på ovanstående panggruppfoto (av John Forsell), med tillkomst av elm Arwidsson (2:eman fr v) och några underliga flaggor... vars figurer tydligen skänker oöbetvingslig styrka.

Okuvliga F10-vpl



Vid CFV:s inspektion av de värnpliktigas markstridsutbildning, var första dagens övningsgrenar förlagda till historisk mark. Skedalahed, där Kungl Hallands bataljon vapenövades under åren 1857-1901. Där avverkades sju grenar. Nämligen: skolskjutning, skydd mot

märktrupp, handgranatskastning, skydd mot ABC-stridsmedel, sjukvårdstjänst, fältarbeten samt terränghinderlöpning (den senare på en ca 1,4 km lång bana med 7 hinder). Sammanhållningen var mindre god under förflyttningen, men alla gjorde sitt yttersta och flera tog ut sig fullständigt.

Sammanlagt låg efter första da'n F10 i topp med hela 4 grensegrar och 1054,63 i poäng. F6 var tvåa, 53,13 poäng efter. De hade dock ingen grenseger, men med jämna resultat i alla grenarna bådade detta gott för en spännande kamp, då andra tävlingsdagens tre grenar, fält- och stridsskjutning samt stridsförflyttning skulle avgöras på F14:s markstridsområde i Lossbygge.

Här visade F10 emellertid sin jämnhet genom att belägga platserna två, tre och tre i resp grenar, varvid avståndet till F6 ökades med över 50 poäng. F10:s slutpoäng blev 1443,63 mot F6:s 1330,00. (Maxpoängen var 1866 i hela tävlingen.) Trea blev F4 med 1312,38 och fyra F5 med 1298,13 poäng. ■

STANSAAB exporterar

Efter det att den stora sovjetiska II-terminalbeställningen slutförts med STANSAAB Elektronik AB under sensommaren har nu tyska Bundesamt für Wehrtechnik und Beschaffung - BWB - skrivit kontrakt på 23 milj kr med Stansaab om leverans av en radarsimulator. Simulatoren skall användas för att effektivisera utbildningen av inflygnings- och PAR-trafikledare (Flugsicherungs-Kontroll-Personal) anställda av GAF (Luftwaffe). Med hjälp av simulatören kommer aspiranterna att bibringas de praktiska och teoretiska kunskaper som behövs för att efter praktik vid militärt förband kunna få licens som ansvariga flygtrafikledare (FS-Kontrollleiter). Vidare kommer simulatören att användas för vidareutbildning av redan licensierade trafikledare.

Simulatören är uppbyggd av enheter ur Stansaab's informationssystem Censor 900. Den innehåller bl a en dator Censor 932, ett antal bildenheter av typ PPI 800 och Alfaskop 3500 samt erforderlig kommunikationsutrustning. - Tre typer radarstationer skall simuleras, nämligen ASR, SSR och PAR. Både rå och syntetisk radarinformation skall kunna presenteras, dels individuellt, dels överlagrat.

Systemet skall tas i drift i mitten av 1978.

Skolans dag

Under två dagar, 3-4 juni, hade Jämtlands flygflottilj, F4, anordnat studiebesök för länets samtliga skolor. Även skolor utanför länet passade på tillfället att bese flottiljen. - Drygt 1.500

besökare fick då under dessa två dagar följa tjänsten på förbandet, studera olika slag av fordon och säkerhetsmateriel, på filmduken följa övningar med J 35 Draxen och som avslutning hade lagts in en flyguppvisning. - Detta arrangemang med Skolans dag, som prövats några år, syns slå så väl ut att det bedöms vara ett mycket bra led i rekryteringen till FV. ■

Text: Klaes Järnsköld



- Förbundsrepubliken Tysklands ÖB, amiral Armin ZIMMERMAN, gästade Sverige medio september på inbjudan av ÖB-kollegan Stig Synnergren. Amiral Zimmerman åtföljdes av sin maka och två västtyska officerare. Besöksprogrammet omfattade div orienteringar om det svenska försvaret, besök vid flygvapnet, marinen och armén samt några försvarsindustrier. Bilderna ovan är från besöket vid F1, där CFV, genlt Dick Stenberg, var hedersvärd. - Foto: Leif Wetterström.

F4:s frivilligdagar

Sista veckoslutet i maj skedde den årliga skjutningen om C F4:s vandringspris för FV-lottor och FVRF-ungdom. - Gnarp's lottakår tog det ena vandringspriset, och bland FVRF-ungdomarna segrade Lars Stadigh, Östersund. Vidare tävlade man i terrängtjänst. Trots att det var Mors dag besöktes flottiljen av ett par hundra lottor och ett femtiotal FVRF-ungdomar.

I år blev arrangemanget extra festligt genom att Jämtlands läns lottaförbund lyckats engagera självaste Rikslottachefen, fru Alice Trolle-Wachtmeister, att i ett intressant anförande utveckla sin syn på frivilligörelserna och det personliga engagemang.

Bland inbjudna gäster återfanns vidare MB NN, amiralen Per Rudberg, C 15/fo 22, översten Sture Fornwall, förbundsloftacheferna från X, Y och Z län samt företrädare för Bilkåris-terna och Blå Stjärnan.

Vädret var specialbeställt för helgen och gynnade både visning av flygplan på marken, flyguppvisning och sist - men inte minst - det femtiotal lyckliga deltagare som dragit en vinstlott för passagerarflygning. - Arrangörerna kunde vid helgens slut konstatera att deltagarna återvände till sina hemtrakter inom sektorn med många positiva intryck från moderförbandet. - Välkommen åter båd' damer ä herrar! ■

Bengi Nord



foto: klaes järnsköld

DET DANSKA



★ ★ Vårt södra brödratolk, danskarna, har under hösten fått uppleva det danska flygvapnets 25-årsjubileum. Själva födelsedagen inföll den 1 oktober, men de stora flygdagarna med "Åbent Hus"-arrangemang hade förlagts till en helg i september, den 13-14. De stora flygshow:erna förledes till 'flyvestationerna' Vaerløse, Skrydstrup, Ålborg och Karup. ★ ★ ★

ÅBENT

Ovan: Danske CFV, gen mj N. Holst-Sørensen (i v), förmöjt följande uppvisningarna tillsammans med bl a Ålborgs base commander, öv M.V. Hansen. - Nedan: Brittiska fallskärmsgruppen Falcon tar Karup-märk med dansk flagga.

Vid Flyvevåbnets programplanering av de två dubblade jubileumsdagarna fanns det ett naturligt önskemål om en stark NATO-representation i luften. Glädjande nog visades även intresse för deltagande från det i norr neutrala Sverige. Därför tillskrevs chefen för flygvapnet av sin danske chefskollega, generalmajor Niels Holst-Sørensen (tidigare en lika fruktad som berömd dansk kolstybsflygter på bl a svenska tävlingsarenor under 40-talet), och bad om hjälp med representation såväl i luften som på marken.

Flygvapnet blev mycket hedrat av denna vänliga propå, och därför kom det sig att det danska folket under tvenne höstdagar (med skiftande väder typer) även kunde avnjuta F7:s AJ 37 Viggen ('Team Vigen'/'3-grp), F5:s SK 60 och SK 61. På flyvestationerna i Ålborg och Karup hade publiken även chans till studium av en mindre FV-utställning, som berättade om systemvigen i sig samt flygplanets nyttjande i FV. (Besöksfrekvensen i svensk/FV/Viggen-tältet blev mycket god. Speciellt gällde detta på Karup, där hemvärnets musikkår glatt musicerade alldeles utanför och därmed kom att spela in en mångtusenhövdad skara genom tältöppningarna).

De stora arrangemangsarbeten som Flyvevåbnet och resp flyvestation lagt ned för att allmänheten skulle trivas med åbent-hus-föreställningarna föll i mycket god jord. Ty till Ålborg och Karup (de flyvestationer FLYGVapenNYTT hade glädjen att få besöka) kom totalt ca 100.000 besökare. Och säkert lika många flygentusiaster lär ha jubilerat på Vaerløse, Skrudstrup, Avnø och Skalstrup. - Men på jubileumskalas är det naturligtvis gratis entré, så de danska vardarna med sedvanlig, gemyttlig glimt i ögonvrån.

● ● Vägen till ett självständigt Flyvevåben har varit lång. Man skall bl a minnas att danskt militärflyg leder tillbaka till år 1911. Men erfarenheterna från VK 2 (samt utvecklingen i andra länder) kom att påskynda en gammal tanke: att ur Haerens Flyvetroppar och Søværnets Flyvevaesen bilda ett självständigt 'vaern'. Sedan diskussionerna om ett nordiskt försvarsförbund spruckit och de efterföljande NATO-förhandlingarna rots i hamn, antogs en grundlag ('lov' nr 242) som trädde i kraft 1950-10-01. Starten

skedde med 1.400 man och totalt 180 flygplan (med 24 Meteor Mk 4.7 som enda jetflyg).

Flyvevåbnets s k höjdpunkt kom redan efter tio år. Då bestod personalkadern av ca 10.000 man och flygstyrkan av 285 flygplan. Sedan började dock reduktionens tid. Flera eskadriller tvangs läggas ned. Dock erhöles - följde en viss modernisering av flygmaterielen. Så lunda ersatte 1959-61 F-100 'Super Sabre' trotjänaren Meteor Mk 11 och 1964-65 avlöstes F-86 D 'Sabre' av F-104 'Starfighter' (alltså de flygplanstyper som danskarna i nämnd ordning på 80-talet avser ersätta med F-16).

1970 avvecklades Flyverkommandoen och i stället kom Flyvevåbnet att lyda under Forsvarskommandoen, som sköter den operativa, materiellmässiga och ekonomiska ledningen i försvaret. Samma år inköptes från Sverige Saab-Scania F-35 (35 XD Draken). Ett år senare frigjorde RF-35 Draken spaningsuppgifterna från RF-84 F 'Thunderstreak'. 1972 införlivades Danmark i NATO:s luftförsvarssystem NADGE (jfr vårt STRIL-60).

● ● Idag är Flyvevåbnet reducerat till sex eskadriller med totalt 116 flygplan. Därtill kommer två luftvärnsrobotenheter om vardera fyra kompanier (med Nike-Huercules och Hawk). - Flyvestation Skrydstrup har två eskadriller (ESK 727-730) F-100 D. Ålborg två ESK (723-726) F-104 G och Karup två ESK (725-729) F-35 +RF-35. Flyvestation Vaerløse är bas för transport- och helikopterflyget. Dit hör ESK 721, som i år börjat erhålla sina tre C-130 H Hercules. En annan nyhet detta jubileumsår är tillkomsten av 32 Saab-Scania T-17 (= MFI-17 'Supporter'), vilka som första skolflygplan skall ersätta åldringarna, KZ.7 'Lark' (Skandinavisk Aero Industri) samt 'Chipmunk' (de Havilland). - Dessutom finns i varierat antal inom det danske flyvevåben som: A) skolflygplan: T-33 'Silver Star', F-100 F, TF-104 G, TF-35; B) transportflygplan: C-47 'Dakota' (= DC-3), C-54 D 'Skymaster' (DC-4); C) Helikoptrar: Alouette 3, S-61 'Sea King', Hughes 500. Som artillerispa-

Ovan: En 'sista' gång: 4-grp Chipmunk i tystisnygga formeringar. Snart tar T-17 Supporter förmodligen över. - Nedan: Som kanske bekant är nyttjar Natos flygplan bromswirekrok. Så även F/RF-35 Draken ... innsann.

Foto: Flyvevåbnet

FLYVEVÅBNET

25 ÅR



Ovan: På Karup rädde fotoförbud, men Dannebrogen och en pensionsfärdig F-100 måste förortillåtas. — Nedan: Vad vore livet utan RAF... och Red Arrows?! Dessa flygande gentleman som så artigt flyger formation Viggen.

HUS

ningsflygplan används några Piper L-18 C. — Viggen finns alltså inte med, men såväl foto-tavlor som Team-Viggen-dekaler talade lite överallt på flyvestationerna sitt lydliga inofficiella språk: Dyrare, ja! Men bäst, hvergang!

Flygprogrammen vid flyvestationerna jubileumsdagarna 13–14/9 var i stort sett desamma. Bilderna runt denna text berättar lite om sevärdheterna. I korthet bjöds på följande: Den brittiska fallskärmsuppsyningsgruppen Falcon precisionshoppas artistiskt och artigt med rödvita röckfacklor och med danska och brittiska fanorna prydligt tillsammans: en 5-grp Lightning ses i omformeringar; en Vulcan-bombare flyger i sakt mak förbi med öppen buk; Jaguar flyger (men avbryter programmet på Karup, pga motorkrångel i den vänstra Adour:en); Red Arrows röda Gnats imponerar med snabba, avancerade omgrupperingar (bitvis i moln) samt står oss svenskar med förtjust häpnad med att exponera sig i formation Viggen: från Belgien rusar en Mirage 5 över folks huvuden; väst-tyska marinen cirklar med Atlantic; danska flyvevåbnet serverar en 4-grp Chipmunk, demonstrerar H-5 och visar S-61 i hkp-räddningstjänst, låter nya T-17 ('Supporter') presentera sig, utför angrepp med fyra F-100, låter en 4-grp F-104 passera; visar några F-35 Draken; m m.

●● Sverige och flygvapnet gör inte bort sig i detta sällskap... heller. F5:s representanter i SK 60 och SK 61 visar att svenskt flygkunnande är värt att beundras. Och F7:s demonstration av Viggen-egenskaper gav genljus i form av publiken-tusiasm. (Bäst gjorde sig dock Team-Viggen på Karup, där överskådligheten var bäst).

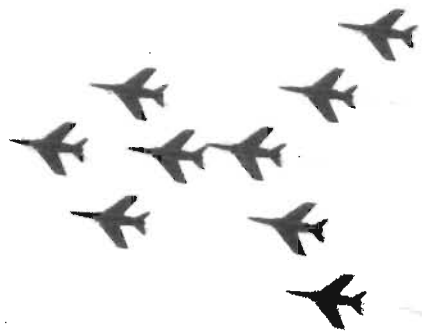
I skymundan (statiskt avskilt och på kvällen) ses även norska F-5 och F-104, USAF:s + Luftwaffe's F-4 röra på sig. Tyvärr gick den danska publiken miste om sevärdheten: rotestart med F-4 och F-16. En sevärdhet till startprestandaskillnad mellan dagens och morgondagens USA-teknik, som bli norrmanen (på Rygge) och holländarna kunnat avnjuta. Ej heller fick danskarna se

programnämnda F-111:an. (För FV-Nytt dök hon dock upp på fina-fen in till Ålborg den 15/9.) Men för barn och ungdomar gjorde detta inget. Ty lätt åtkomliga för nästan brysk bekantskap fanns ju till hands flera, nu nostalgiska, trotjänare ur tidig Flyvevåben-historia. Dessa flygkulturhistoriska relikter rönt otvivelaktigt en påtaglig uppskattning. Rätt satsning med spontan feed-back.

Om RAF:s uppvisningsflyggrupp 'Red Arrows' på det livligaste kan rekommenderas för nästan publiken (pga sin lika mästerliga precisionflygning som sitt disciplinerade luftuppträdande), ställer jag mig lite tveksam inför samma rekommendation av den franska motsvarigheten, 'Patrouille de France'. Visst flyger denna niomanngrupp helt begeistrande när den med effektivt rökutsläpp i blått, vitt och rött stilrent och måleriskt grupperar om. Kanske präglas P. de F:s 'air show' av mer markerad tuffhet visavi kollegan 'Red Arrows', som mer lägger an på alert elegans. Men det är säkert en ren temperamentssak. Dock har skandinaviska flygjournalister mindre förståelse för gruppens bravurdjävra soloprestationer. Det är min personliga uppfattning, i detta fall grundad på upplevelsorna på Ålborg och Karup, att lågflygning in över publik (såväl ung som gammal) PR-mässigt föga gagnar den fina flygkonsten samt det man som utvald ambassadör representerar — sitt land, sin yrkeskår

●● Det är emellertid inte här vagt antydda upplevelser med P. de F. jag särskilt vill fästa uppmärksamheten vid. (De blev med tiden till en liten parentes.) Nej, det är principen... som mynnar ut i att all militär uppvisningsflygning måste vara publikvänlig. Det stärker förtroendet för varje involverat flygvapen, och goda publika relationer är idag än viktigare. — Visserligen blev P. de F. polisanmäld (i Vaerløse), men likväl må nog gruppens soloförstärks ursäktas, ty deras avsikt kan inte ha varit något annat än att redovisa tränad flygskicklighet. (Som dock tyvärr denna gång kom att slå fel.) 'Mais alors', flygdagarna blev till högtidsstunder. Spontant måste Flyvevåbnet harangeras för de charmant arrangerade och genomförda 25-årsprogrammen. Det känns därför helt självklart att för jubilarer utbriniga ett skallande leve: **Vive l'Armée de l'Air Danoise!** ■

Text & foto: Jahn Charleville



Ovan: Flyvevåbnet har köpt tre C-130 H från Lockheed, med vilken man fått kompensationsköpstrubbel. — Nedan: T-17 (Saab Supporter) börjar nu ersätta Chipmunk.



Ovan fr v: Dansk F-100-nos, norsk F-104, holländsk F-5, dansk T-33, brittisk Lightning + F-4-nos fr USAF. — Nedan: Illustration (ur 'FLYVEVÅBNET') till den i övrigt duktiga franska niogruppen, 'Patrouille de France'.

DANGER
LOW-FLYING
AIRCRAFT



Varför det blev ett:

Danskt JA till amerikanska



AIR COMBAT FIGHTER

★ ★ "Århundradets vapenaffär" blev som väntat en seger för USA. Efter en lika spännande som ansträngande maratondans, som innehöll många mindre salongsfähiga turer, kunde de fyra aktuella NATO-länderna slutligen enas om ett gemensamt val: F-16 från tillverkaren General Dynamics. ★ Det hette tidigare att det var Belgiens, Nederländernas, Norges och Danmarks F-104 'Starfighter' som avsågs bli ersatta. Men detta var en halv sanning. Ty i Norge blir det Nortrops F-5 'Freedom Fighter' och i Danmark North Americans F-100 'Super Sabre' som F-16 (i början av 80-talet) kommer att avlösa. ★ Denna tidskrifts danska kollega 'FLYvevåbenNYT' har publicerat Danmarks officiella kommentar till "Dansk ja til det amerikanske fly", som här citeras in extenso. ★ ★ ★

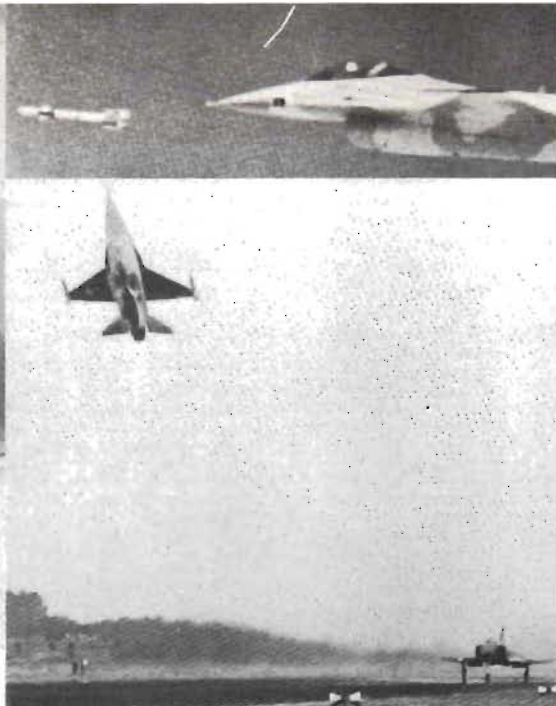
Hvordan gick det til? — På initiativ af den norske forsvarsminister Fostervoll ned-sattes i foråret 1974 en styrekomite med det formål at undersøge muligheden for, at Belgien, Holland, Norge og Danmark i fællesskab kunne finde en afløser for F-100 og F-104 flyene i de fire lande. — Styrekomiteen kom til at bestå af General S. Hamre, Norge (formand), General A. Verlooy, Belgien, General H. Stokla, Holland og Oberst B. P. Faaberg, Danmark.

Som en af sine første handlinger reducerede styrekomiteen antallet af mulige flytyper til: F-16 fr General Dynamics, USA — F-17 fr Northrop, USA — F-1, Mirage fra Marcel Dessault, Frankrig — 37E, Viggen fra Saab-Scania, Sverige.

Da det amerikanske flyvevåben i januar 1975 valgte F-16 fremfor F-17, udgik F-17 af styrekomiteens videre vurderinger, som kulminerede i en fælles rapport til de fire forsvarsministre i slutningen af januar 1975. — På grundlag af denne fællesrapport kunne Forsvarskommissionen i februar 1975 afgive den danske vurdering til Forsvarsministeriet med anbefaling, at Danmark valgte F-16 flyet som afløser for F-100.

Dette er tillært af den danske regering og tilsagn om købet er givet til den belgiske, hollandske, norske og amerikanske regering, under forudsætning af Folketingets godkendelse, som nu foreligger, med 114 stemmer for og 48 stemmer imod. 17 medlemmer var fraværende.

● ● **Hvorför blev det F-16?** — Der er tre væsent-



Mellersta Östern och 'århundradets vapenaffär'

Från Forsvarsstabens info-avd emenerar följande Inlägg ('Orientering' nr U 15, 75-10-09). Författare är PER JÖNSSON, utrikespolitiska Institutet.

Det är sannemligen inte bara USA av västvärldens länder som blir aktivt indraget i Mellersta Östernkonflikten i och med den nyligen ingångna uppgörelsen mellan Israel och Egypten om gränsdragningen i Sinai.

Flera NATO-länder får nu "äta upp" att de lördrog att lörlita sig på USA för sin vapenförsörjning framför att satsa på en "europeisk" lösning i "århundradets vapenaffär" tidigare i år. Denna affär innebär som bekant att Norge, Danmark, Holland och Belgien tillsammans beställde drygt 300 ex av det amerikanska "jaktplanet" F-16. Alternativen var franska Mirage och svenska Viggen. Enl köpeavtalet med General Dynamics skall de europeiska länderna stå för 40 proc av produktionen av sina egna plan. 10 proc av de plan som levereras till amerikanska llygvapnet och 15 proc av den produktion

som går till tredje land. Om allt i allt minst 2.000 F-16 produceras innebär överenskommelsen att de fyra europeiska köparländerna får en 100-procentlig produktionskompensation. Hittills är order på knappt 1.000 plan säkrade.

I det tillägg till Sinai-avtalet om amerikansk försäljning av vapen till Israel, som bekant gjordes först flera veckor efter förhandlingarnas slutföränd 1 september, talas det uttryckligen om att USA är berett att leverera "avancerad utrustning", bl a just jaktplan av typ F-16. Enl senare rapporter lär det i första omgången vara frågan om ett hundratal plan till en sammanlagd kostnad av nära tre miljarder kronor. Om uppgifterna stämmer blir således Norge, Danmark, Holland och Belgien med eller mot sin vilja producenter av offensiv försvarsmateriel för bortåt en halv miljard kronor till ena parten i världens 1 n största konfliktområde.

Kryphål. — Formellt finns det ett litet kryphål ut ur denna besvärliga situation. Danska handelsministeriet har för tidningen "Information" påpekat, att ett av Danmarks villkor när det gällde att godkänna

F-16 var att man skulle kunna inlägga veto mot medverkan i vapenproduktionen till vissa länder, t ex Sydafrika. Klausulen torde kunna gälla även Israel. I gengäld skulle Danmark få motsvarande större andel av produktionen till andra länder.

Skilnaden är härin. Kompensationsavtalet mellan NATO-länderna och General Dynamics gäller det totala antalet producerade plan, och procent-satserna gäller inom varje kategori. Europäerna skall stå för 15 proc av jaktplanproduktionen till tredje land, om de skall dra lull nytta av avtalet. Förskjutningar inom denna ram mellan de fyra länderna låter sig kanske formellt göras, om något av dem av moraliska eller andra skäl vägrar tillverka llygplan till ett visst land. Förutsättningen är naturligtvis att de andra länderna accepterar detta. Men det torde imponera föga på arabstaterna om ett land tar avstånd från export till deras fiende Israel. Tillsammans producerar de fyra NATO-staterna krigsmateriel till den ena parten i konflikten. Det är det som gäller. — Och de är alla beroende av oljan från Mellersta Östern. . . . ■

lige årsager til, at Forsvarskommandoen i sin indstilling til Forsvarsministeriet anbefalede F-16 flyet som afløser for F-100. — For det første vurderes F-16 på de fleste områder som væsentlig bedre end de to øvrige typer. Det gælder specielt med hensyn til rækkevidde og bæreevne, hvor det må bemærkes, at F-1 ikke opfylder kravet om en rækkevidde på 250 NM i lav højde med 6 standardbomber. F-16 ligger ligeledes over de andre typer med hensyn til manøvrevevne såvel under jagerbomberoperationer som under luftforsvarsoperationer. F-1 har den højeste tophastighed i stor højde, hvilket dog har mindre betydning for et dansk luftforsvarstypet set i relation til truslen.

For det andet vil den samlede anskaffelses-sum incl. udgifter, reservedele, tilbehør, uddannelse m.v. for 58 F-16 fly andrage ca. 2400 millioner kr., medens de tilsvarende summer for F-1 og Viggen andrage 2800 respektive 3200 millioner kr. eller henholdsvis 16,7 % og 33,3 % dyrere end F-16.

For det tredje viser en vurdering af driftsomkostningerne, at omkostningerne for F-16 vil være 14 % lavere end for F-1 og 30 % lavere end for Viggen. På det foreliggende grundlag må det antages, at driften af F-16 kan gennemføres inden for de i forsvarsloven fastsatte personellammer og inden for de på flyvevåbnets driftsbudget for nærværende årsatte midler.

En standardisering af F-16 fly inden for fem NATO-lande med ca. 600 fly i drift i Europa og

mindst 400 fly i drift uden for Europa vil kunne medføre en effektiv anvendelse af driftsmidler gennem udnyttelse af fælles vedligeholdelses- og forsyningsfaciliteter og en mindre investering i fælles reservedelslagre, samt udnyttelse af det amerikanske flyvevåbens logistiske system.

●● **Hvorfor køber vi 58 fly?** — En eskadrille er normeret med 20 fly. Da det ikke kan undgås, at nogle af disse fly havarerer i den forventede levetid på ca. 20 år, anskaffes 29 fly, idet erfaringerne viser, at med 9 erstatomsfly vil normallet kunne opretholdes 13–15 år af levetiden. — Ved DRAKEN-anskaffelsen i 1968 var normallet 16 fly, hvorfor der blev købt 23 fly.

Hvorfor skal vi købe nu? — Fordi de betingelser, vi har læt ved de fire landes "lælleskøb", må anses for særdeles gunstige. Endvidere er leveringstiden for flyene ca. 4 år, hvorfor en bestilling alligevel skulle være afgivet inden længe, såfremt flyene skal tilgå fra 1980.

Hvad koster F-16 flyene? — Prisen for ett F-16 fly er ca. 39 mill. kr. For 58 fly inclusive initialanskaffelse af reservedele, reservekomponenter, uddannelse, publikationer m.v. er de samlede udgifter ca. 2.400 mill. kroner.

Hvornår skal F-16 leveres? — F-16 eksisterer i dag i prototype. Før-produktion blev påbegyndt i januar 1975. Selve produktionen påbegyndes i 1977. Første fly leveres i 1979. De danske fly leveres i perioden fra 1980 til 1983.

●● **Hvordan skal F-16 betales?** — Det påregnes, at F-16 betales over 8 år, begynden-

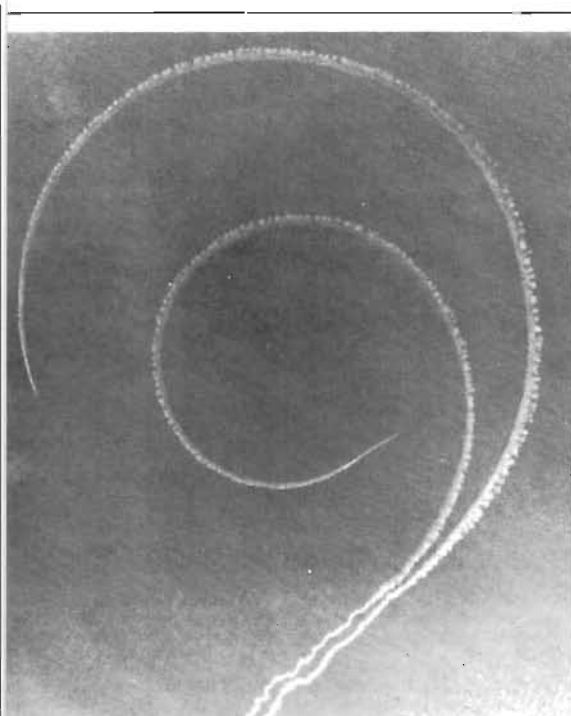
de i finansåret 1977/78, med ca. 300 millioner kroner pr. år.

Hvor meget får vi i kompensation? — De fire europæiske lande skal tilsammen producere 40 % af hvert af de 348 fly, de selv køber. Herudover skal de producere 10 % af de 650 fly, som USA vil købe til det amerikanske flyvevåben. I praksis vil det sige produktion af 40 % af hvert fjerde fly. — Endelig er de fire lande tilbudt at deltage med 15 % i produktionen af fly, der skal leveres til tredieland. Denne 40-10-15 % regel medfører, at 100 % kompensation i form af medproduktion opnås ved en samlet produktion af knap 2000 fly. En produktion på over 3000 fly inden for de næste 10–15 år må anses for realistisk.

Hvilke konsekvenser får anskaffelsen for andre materielanskaffelser til forsvaret? — En anskaffelse af 58 F-16 fly vil kunne gennemføres indenfor rammerne af den materielanskaffelsesplanlægning, som forsvaret hidtil har arbejdet efter, idet dog visse projekter, som følge af de særlige betalingsvilkår, der tegner sig, må strækkes i forhold til det i dag planlagte.

Hvem har deltaget i projektet fra dansk side?

— Følgende myndigheder har indtil nu været medinddraget i forhandlingerne om flykøbet: Forsvarsministeriet, Udenrigsministeriet, Statsministeriet, Handelsministeriet, Finansministeriet, Kammeradvokaturen, Industrirådet, Flyvertaktisk Kommando, Flyvematerielkommandoen og Forsvarskommandoen. ■



F-16:s danska firmor och delar

Kontrakterade firmor: Per Udsen, Bukh AS, AS Bra-vour, Nea Lindberg AS, Dasa Dansk, Terma, Philips, Dansk Radio, AS Frichs Jørgen-Høyer, Møller & Joch-umsen AS.

Flygkropp: Pylons, Assemble Inlets, Composite.
Elektronik & utrustning: Accessory Gear Box, Flight Control Computer, Electronic Component Assembly, HDD (Pilot Display Unit), Integrated Fire Control/Nav Panel, Heat Exchanger-Sec/Pri, Heat Exchanger-Regenerative, Emergency Power Unit, L.E. Flap Drive System, Jet Fuel Starter, Speed Brake Actuator, Chaff & Flare Dispenser, Channel Frequency Indicator, Fire Control Computer, HDD-Electronic Unit, Radar Altimeter, Instrument Landing System, Inverter, 28V Converter, Flight Control Panel, Manual Trim Panel.

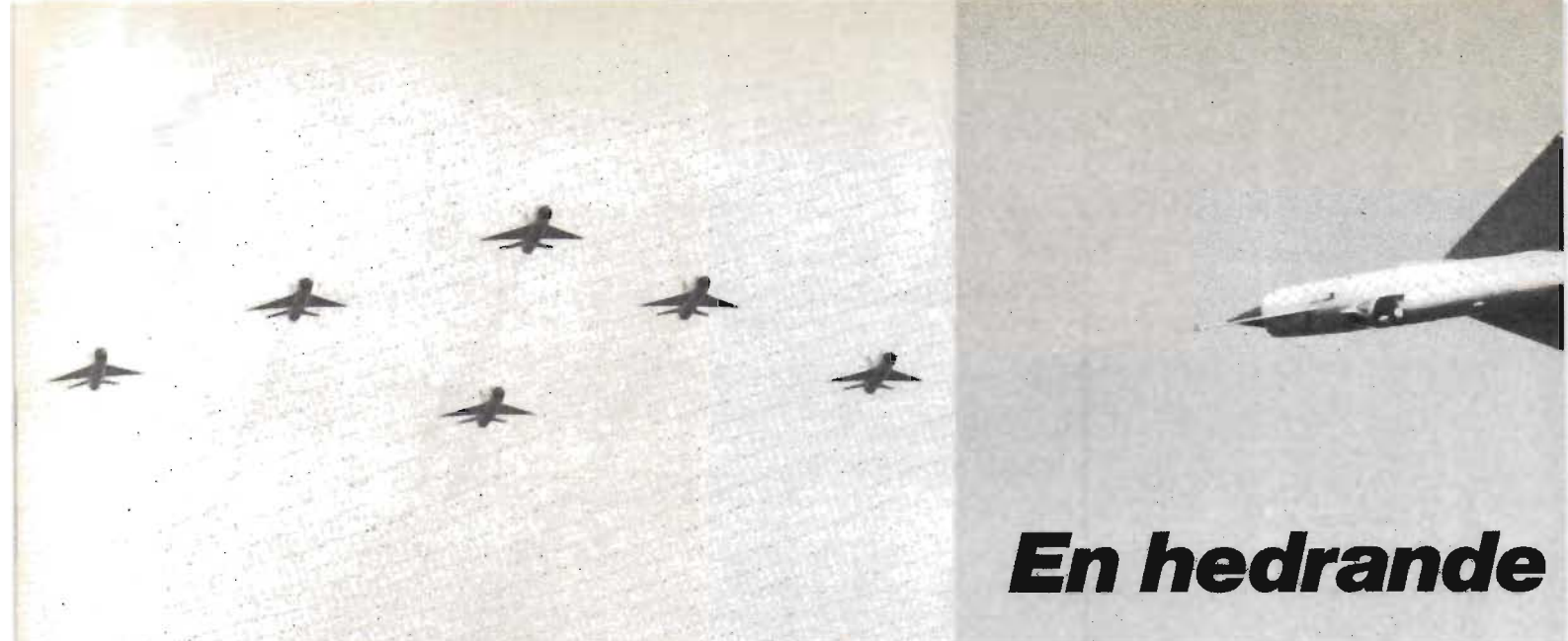
Danmark håber at F-16 ikke bære præg af F-111 ...

Nordens äldsta flygtidskrift, den danska 'FLYV', kommenterade i sitt juli-nr Danmarks val av F-16 som avlösare till de föråldrade F-100 Super Sabre. Bl a sa man i ledaren:

"När vi alligevel er temmelig betænkeli-ge ved afgørelsen af, hvad en journalist med smag lor det melodramatiske har døbt "århundredets våbenhandel" (af andre omdøbt til "århundredets mare-ridt"), er det først og fremmest lids-punktet lor afgørelsen. Det lader sig nemlig ikke skjule, at F-16 er en overfal-disk lighed med det fly, der skal indgå i de lire NATO-landes flyvevåben om fem-seks år. Vi håber inderligt, at F-16 i

praksis holder, hvad den lover på pa-pi-ret — og at den ikke viser sig at bære præg af at komme fra samme fabrik som F-111. Det modsatte kan få alvorli-ge økonomiske og sikkerhedsmæssige konsekvenser.

Valget af den amerikanske type bety-der også en svækkelse af den europæiske flyindustri, der står i fare for at blive reduceret til underleverandør-status. Tilhængerne af F-16 hævder ganske vist, at valget af denne vil bety-de, at europæisk industri bliver delag-tiggjort i ny og avanceret teknologi — men det sker på licensbasis. Konstruk-tion og udvikling foregår på den anden side af Atlanterhavet."



En hedrande

★ ★ *Det sovjetiska militärflygbesöket på F11 (9–13 juni) utgjorde sommarens mest givande flyghändelse och bjöd på många intressanta iakttagelser. ★ Ett flygevenemang som borde rönt större uppmärksamhet i svenska massmedier. ★ ★ ★*



● Årets MiG-21-gästversion skiljer sig bl a från "67-versionen" genom att huven öppnas genom viking åt högersidan (och ej som tidigare uppåt-framåt). – MiG-21:ornas piloter var: Mj Grabovetskij, mj Kudrjavtsev, kn Zubéts, kn Bokátj + Il Gunjko. Kontingentschef var öv Basistov och ställföreträdare övlt Avédikov.

Den sovjetiska visiten var ett led i de senaste årens utveckling av ett tämligen regelbundet besöksutbyte mellan svenska och sovjetiska flygförband. Jaktregementet KUBINKA, som 1967 gästade F16 med en division MiG-21 (FISHBED), fick 1972 agera värdar åt svarsbesökets Draken-division från F16.

Även sommarens gäster kom från KUBINKA. Det var emellertid inte ett i allo reguljärt förband som kom hit, utan en speciell enhet sammansatt av personal med utlandsbesök/PR som en av sina huvuduppgifter. – Tidigare har man i Väst-världen bara gästade Frankrike och Finland, så Sverige-besöket måste betraktas som lika unikt som hedersamt.

Förbandschef var överste Georgij Basistov med övlt Avédikov som ställföreträdare. Personalens – totalt 30 man – öppna och avspända uppträdande gjorde ett mycket angenämt intryck.

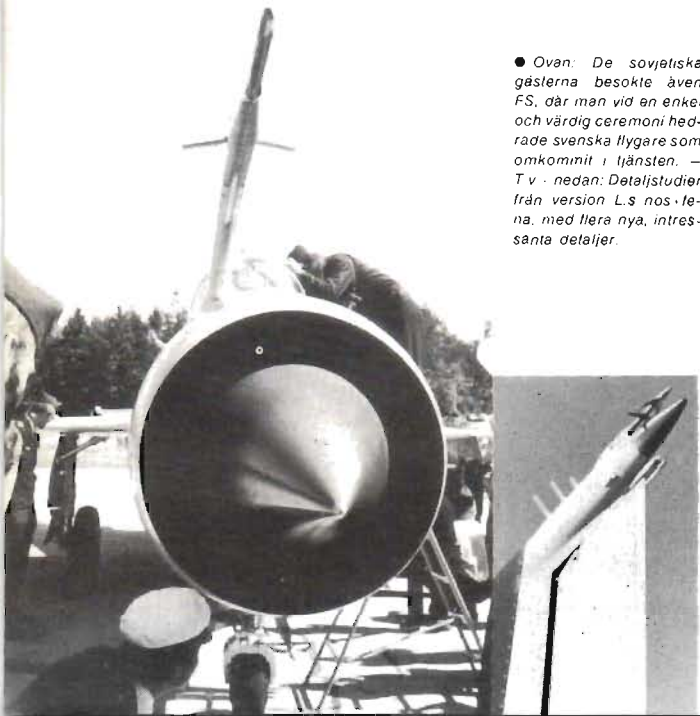
● ● Naturligt nog emotsågs flygplanen med stor förväntan. Vilken av de många MiG-21-versionerna skulle vi få se? Förhandsmeddelandet berättade om MiG-21 bis, vilket (såvitt känt) skulle betyda den senaste versionen – inom NATO betecknad FISHBED L. Det faktum att Sovjetunionen kom att visa upp en ännu senare version måste betraktas som en generös gest. Givande var också att på nära håll kunna beskåda transportplanet An-12, vilket närmast kan karaktäriseras som Warszawapaktens motsvarighet till Västs C-130 'Hercules'.

Bastjänsten gjorde ett fältmässigt intryck. Bl a kunde man notera att MiG-21 inte utnyttjade startaggregat. Samtliga flygplan (sex MiG-21, en An-12) var ljusgrå och minutiöst väl underhållna – ett gott betyg åt markpersonalen, vars uppträdande präglades av lugn effektivitet.

Flyguppvisningarna – som gav rika tillfällen att studera MiG-21:ans flygegenskaper – genomfördes ons-



● Ovan: De sovjetiska gästerna besökte även FS, där man vid en enkel och värdig ceremoni hedrade svenska flygare som omkommit i tjänsten. – T v - nedan: Detaljstudier från version L:s nos-te-na, med flera nya, intressanta detaljer.





Sovjet-gest



dagen den 11 juni under mycket gynnsamma förhållanden. Vädret var strålande och en stor intresserad publik hade samlats. — Programmet inleddes med en enskild uppvisning av löjtnant Gunjko och fortsatte sedan med en 4-grupp MiG-21:or. De sovjetiska förarna hade i förväg varnat för alltför stora förväntningar — de avsåg bara genomföra ett enkelt program utan sensationer. Enkelt och enkelt . . . Vid bedömning av uppvisningarna måste man beakta, att MiG-21 är ett typiskt jaktflygplan, byggt för att snabbt komma upp på hög höjd och allra minst avsett för avancerad flygning på låg höjd i lägre fartregister. Mot denna bakgrund framstod uppvisningsflygningarna som mycket aktningvärda prestationer. Framför allt demonstrerades MiG-21:s utmärkta stig- och rollprestanda. Speciellt minns vi löjtnant Gunjkos fina långsamroll. Spontana applåder utbröt vid intaxningen.

Efter Sovjet kom turen till Sverige — uppvisning med 'nya' Team Viggen, tre AJ 37. Viggen-förarna skötte sig utmärkt i ett program som bra framhävde 37:ans manövreregenskaper i lågfartsområdet.

●● Efter flygningarna gjordes de sovjetiska flygplanen klara för markvisning och en myriad av FV-personal gav sig ut på plattan för att på nära håll skärskåda MiG-21:orna och An-12:an. Det populäraste utflyktsmålet var provsittning av en MiG-21:s cockpit och en myckenhet av i- och urklättrande i detta syfte blev snabbt uppenbar. Svenska flygvapnets "besiktning" av MiG-21:orna gick förvisso inte obemärkt förbi utan efterlämnade många och tydliga spår i form av frikostigt påklitrade divisionsemblem. Rekordet sattes av "Martin röd" vars emblem placerades mycket strategiskt i en MiG-21:s cockpit, mitt under siktet!

Flygplanvisningen var dock inte ensidig — gästerna hade redan tidigare fått en grundlig genomgång av såväl S 32 och S 35 som av SK 60 och SK 61.

KUBINKA-förbandet avslutade sitt F11-besök, infoierat med snabbvisiter på Flygstaben + F18, med en lugn och välorganiserad avfärd samt en sista överflygning av spaningsflottiljen på låg höjd.

●● Slutomdöme: Såväl sovjetisk som svensk personal uppträdde föredömligt i och utanför cockpit. Det finns därför anledning att se fram emot nya besök. ■

Tom Carlquist, FS/Undsäk



● De tre översta bilderna visar fr v. De sex ryska MiG-21 bis anländer F11, Lt Gunjko i långsam roll; 4-grp:en i gemensam start. — Närmast ovan: MiG-21:an har ingen noshjulsstyrning, vilket betyder att styrning på taxibanor o d görs med bromsning med huvudställen.

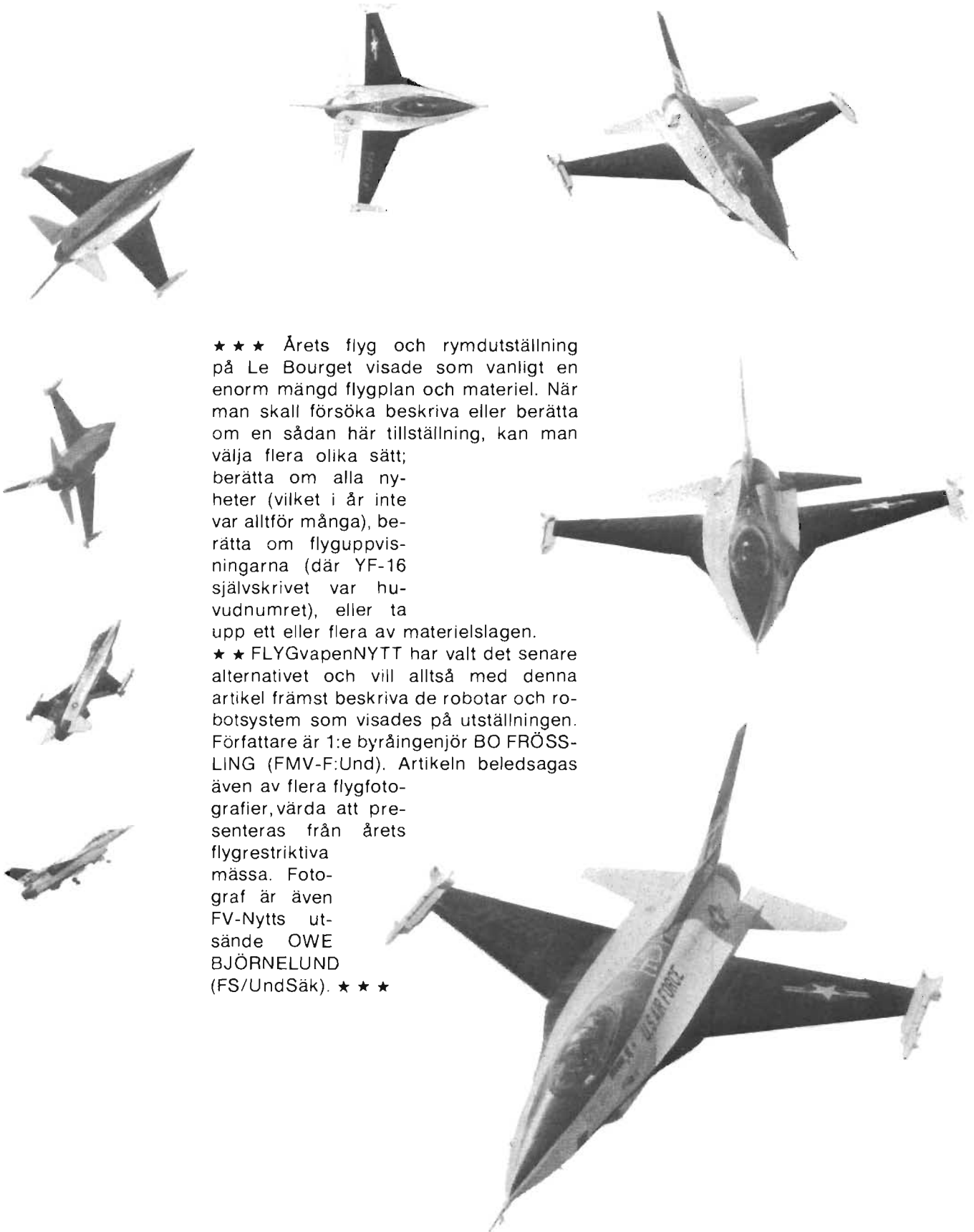


● Ovan: Efter flyguppvisningen uppvaktades MiG-21-piloterna av sötsmå, svenska blomsterlöser. — Th: Stjärtpartiet på An-12. — Nedan: Med G-dräkten utanpå flygoverallen och med huvu + hjälm på plats är det dags för isittning och uttaxning.



Tore Lind, Robert Montgomery samt Olle Sköldmark.

CELEBER F11-GÄST



★★★ Årets flyg och rymdutställning på Le Bourget visade som vanligt en enorm mängd flygplan och materiel. När man skall försöka beskriva eller berätta om en sådan här tillställning, kan man välja flera olika sätt; berätta om alla nyheter (vilket i år inte var alltför många), berätta om flyguppvisningarna (där YF-16 självskrivet var huvudnumret), eller ta upp ett eller flera av materielslagen.

★★ FLYGvapenNYTT har valt det senare alternativet och vill alltså med denna artikel främst beskriva de robotar och robotsystem som visades på utställningen. Författare är 1:e byråingenjör BO FRÖSSLING (FMV-F:Und). Artikeln beledsagas även av flera flygfotografier, värda att presenteras från årets flygrestriktiva mässa. Fotograf är även FV-Nytts ut-sände OWE BJÖRNELUND (FS/UndSäk). ★★★

”PARISH SALOON”.



Inledningsvis kan sägas att inga nya, tidigare okända robotar visades utan alla har beskrivits i olika facktidningar eller visades redan på 1973 års utställning. Det kan emellertid vara intressant att göra en sammanfattande genomgång av de visade objekten tillsammans med vissa kommentarer, eftersom dessa robotar och robotsystem kommer att finnas kvar relativt lång tid och påverka vår hotbild och materielanskaffning.

Världandet Frankrike hade givetvis som vanligt brett ut sig ordentligt. Man visade en mängd robotar av olika typer. Dels inne i hallarna med stora firmautställningar, dels ute på plattan, såväl separat som tillsammans med franska och brittiska flygplan.

Engins Matra visade naturligtvis sina jaktrobotar R 550 Magic, Super 530 och attackroboten Martel, samt bilder och text på den gamla 530 (även hängd på flygplan på plattan) och Otomat. — **R 550** är mycket lik amerikanska Sidewinder. Den är dock mer lämpad för dogfight-operationer och anses ha god verkan på kortare håll än 500 m, där stora lastfaktorer kan tas ut. IR-målsökaren har hög känslighet pga att känslerkroppen är kyld. Produktionen har startat under 1975. — **Super 530**, som är en utveckling av R 530, är avsedd för mål med höga prestanda. Den har därför fått en större vinge samt en motor som ger hög acceleration.

Båda dessa egenskaper ger roboten möjlighet att nå snabba mål på höjder betydligt högre än det skjutande flygplanet, över 21 km med en höjdskillnad på upp till 10 km. Båda dessa är avsedda för Mirage 3 och F.1 — R 550 även för Jaguar.

Martel utvecklas i samarbete med Hawker Siddeley och finns i två versioner. Dels signalsökande som tillverkas av Matra, dels TV-målsökande som tillverkas av Hawker Siddeley. Båda dessa versioner är av typ "launch-leave-and-forget", men där den TV-målsökande kan kontrolleras hela tiden och vid behov justeras, framför allt i slutfasen. Martel är i huvudsak avsedd för Mirage F.1 och Jaguar. Men även brittiska flygplan avses beväpnas härmed. ▶

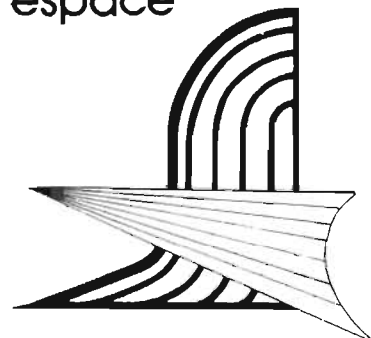


Om huvudtexten riktigt inleds med världandets utställnings rb-produkter, skadar det inte att bildmässigt inleda svenskt (även om det layoutmässigt blir lite kristall).

Ovan i v: Från Saab-Scantias monter modell av den uppmärksammade RB 372 — en ny jakt-rb med IR-målsökare. Konkurrerar med USA:s "Sparrow" som beväpning för jakt-Viggen. — Ovan i h: Ute på plattan stod bl a fotospanings 37:a med div lastalternativ för Viggen. — T v: En AJ 37 lastas med Saab-Scantias nya TV-målsökande RB 05D (som fäses på målet före skott).

Ur robotvinkel

aéronautique
espace



31^e SALON INTERNATIONAL
DE PARIS LE BOURGET 30 MAI-8 JUIN
1975



Mirage F.1C med 2 Matra R.530 + fälltank (1.200 l).



R.550 'Magic'.



Mirage F.1E/M.53 med 2 R.550 'Magic' jakt-rb.

► Ett ganska stort utomhusutrymme hade upplåtits för det mobila luftvärnsrobot-systemet **Crotale**. På mässan visades dels *robotfordonet* med fyra robotar, dels ett fordon med *spaningsradar*. Systemet, som är operativt sedan 1970, har en mycket kort reaktionstid, ca 7 sek och möjlighet till en eller salvskjutning. — Crotale utvecklas nu för Sydafrika och kommer att betecknas "Cactus".

Aerospatiale gjorde ett stort nummer av sin robot **Exocet**, vilken finns i tre olika versioner; MM-38 sjörobot, MM-40 kustrobot (mot sjömål) samt den för oss intressantaste **AM-39** attackrobot. — AM-39, som är en utveckling direkt av AM-38, går efter avfyrning ner till låg höjd och fortsätter så till målet. Styrningen är först av TN-typ (tröghetsnavigering) och görs i slutfasen med en aktiv målsökare, kallad ADAC och tillverkad av EMD (Electronique Marcel Dassault). Maximal räckvidd för roboten uppges till

52–70 km. Den är i första hand avsedd för fartygsbaserade Super Etendard och ubåtsbekämpningsflygplanet Breguet Atlantic. Men även helikopterinstallation undersöks, t ex på Super Frelon (visad i modell) och SEA KING. Andra aktuella flygplan är Nimrod, Harrier, Mirage F.1, Skyhawk och Jaguar.

Attackroboten **AS-30** visades också, trots att den är gammal och välkänd. Den är kommandostyrd med ett halvautomatiskt system och är i bruk inom det franska flygvapnet. Den uppges vara tillverkad i mer än 3.500 exemplar och är såld bl a till Storbritannien och Väst-Tyskland.

Den franska tillverkaren av bomber, SAMP, visade en *laserstyrd bomb* med amerikanskt målsökar- och styrverk. Tillverkaren uppgav att lasersändaren kunde placeras antingen i flygplan eller på marken. Detta är ju inte i ordets rätta bemärkelse en robot, men det visar ändå en stark tendens att dra nytta av amerikanska erfarenheter från Vietnam och applicera dessa på europeiskt område.

Euromissile hade som vanligt sina pansarvärnsrobotar HOT och MILAN samt det mobila luftvärnsrobotsystemet ROLAND, alla tre systemen utvecklade tillsammans med MBB (Messerschmitt-Bölkow-Blohm) i V-Tyskland. Båda pansarvärnsrobotarna är trådstyrda och målinmätningen görs med IR-spanare. MILAN är den lättare av de båda och kan bäras av en man, medan HOT är så pass tung (ca 30 kg) att den måste installeras på fordon eller helikopter (den senast aktuella är MBB:s BO.105 M). Räckvidden är ca 2 km för MILAN och 4 km för HOT.

Roland är ett högmobilt luftvärnsrobot-system placerat på ett bandvagnchassis. Systemet finns i två varianter: Roland 1 — en vackertväder typ med optiska siktmedel, och Roland 2 en allväderstyp med en Siemens styrradar. Den första typen har valts av Frankrike, medan Tyskland vill ha den senare. Roland, som nu har börjat producerats, har också efter test i USA

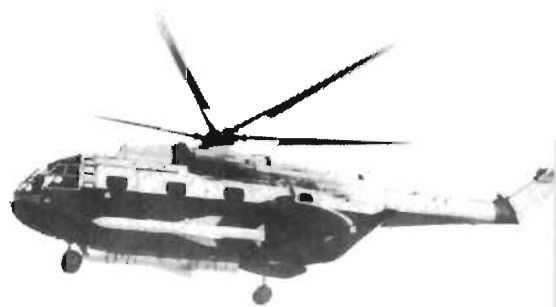


Ovan t v: F.1C med vapenalternativ, bl a rb R 550 'Magic', R 530 + Super 530. — T h: Aerospatiale AM39 'Exocet'. Nedan t v: Lv-rb-systemet 'Crotale'. T v såväl spaningsradar + fordon som rb-fordonet + 4 rb. T h närstudie av rb. — Nedan: Attack-rb 'Martel' (+250 kg bomber m m) framför Jaguar.





Lu-robot-systemet Roland 2/allväder har bl a valts av V-Tyskland, USA + Norge.



Lu-robot AM-38 'Exocet' på franska hkp Super Frelon.

valts för den amerikanska armén, liksom det även valts av Norge och Brasilien. Man hoppas kunna tillverka över 1000 system med 40 robotar/system. Tyskarna överväger också att göra en fartygsburen variant.

Förbundsrepubliken

Tyskland. — Det tyska inslaget på robotsidan var i första hand naturligtvis knutet till MRCA och dess vapensystem.

MBB (Messerschmidt-Bölkow-Blohm) hade en mycket stor inomhusutställning, där man bl a visade attackrobotarna **Jumbo** och **Kormoran**. Den TV-målsökande Jumbo är avsedd som standardbeväpning för Luftwaffes MRCA och (troligen) F-4 Phantom. Man hoppas på export till England och Italien, där den skall konkurrera med den amerikanska Maverick. Kormoran förbereds nu att tillverkas i 350 exemplar för MRCA i det tyska marinflyget. Även denna typ hoppas man kunna

exportera. I första hand till Italien, där Exocet AM-39 är främste konkurrent.

MBB visade också en ny pansarvärnsrobot kallad **MAMBA**, som är en utveckling av COBRA 2.000 med bl a förbättrad styrning.

Italien. — **Selenia** hade gjort en ganska stor utställning med den mycket användbara roboten **ASPIDE**. Den kan användas som luftvärnsrobot både från fartyg- och markinstallationer samt som jaktrobot. Den skall ingå i SPADA, ett allväders luftförsvarssystem speciellt för låga höjder. Som jaktrobot, på de i Italien licensbyggda F-104S, angavs den ha en maximal räckvidd på 50 km vid hög-höjd/hög-fart (fart över M.2 + flygplanets fart), hög manövrerbarhet i dogfight och möjlighet att nå mål 8 km högre än skjuthöjden. Målsökaren är semiaktiv monopuls på X-bandet. Prototypen skall tas fram för prov under 75/76, med den första serien ca 1977. De första flygproven var lyckade och lovande gott inför de fortsatta proven.

Schweiz. — **Contra** visade **Skyguard**, vilket är ett luftvärnsrobotsystem (ursprungligen ett eldledningssystem) för lågt flygande attackflygplan och attackrobotar. Systemet är framtaget i samarbete med Raytheon och man använder sig av jaktroboten Sparrow. Systemet har en pulsdopplerradar för både spaning och målföljning som sker med monopuls samt automatisk TV-följning. — Österrike har beställt systemet, vilket skall ersätta 18 enheter av typ 'Superfledermaus'. En blygsammare schweizisk beställning har även gjorts.

England. — **BAC** hade en utställning utomhus som visade Sea Wolf, Sea Skua, Rapier och Swingfire. Målsökarna till samtliga dessa är tillverkade av Marconi. Av dessa nya system under utveckling är **Sea Wolf** ett mycket reaktionssnabbt fartygssystem mot attackflyg och anflygande attackrobotar och uppges kunna arbeta i svåra väder- och sjöstillstånd samt i närhe-

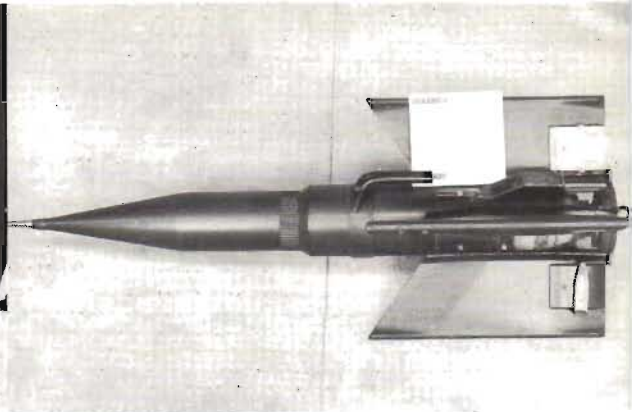


Ovan: U-båtsjakt-fpl Breguet 'Atlantic' visades med 3 rb 'Martel' (+ fotospaningspod). — I h: Aerospace SA. 342 'Gazelle' avfyrande en av 6 Hov/anti-tank-roboter. — Nedan: SAMP:s laserstyrda bomb är styrmässigt amerikansk med Vietnam-erfarenheter. — Nedan i h: Alouette 3 (vid specialvisning som ubåtsjakt-hkp med torped (skymd) + MAD-sökarutrustning (synlig).





Hela MBB-rb-familjen. Ovanifrån: Jumbo, Kormoran, Roland, Hot, Milan och ...



... Mamba.

► ten av land. Sea Wolf beräknas komma i tjänst i Royal Navy 1976 som världens första fartygsburna antirobotsystem. — **Sea Skua** är i första hand avsedd för helikoptern Lynx, för att skydda t ex fregatter. Roboten uppges ha så lång räckvidd att den kan bekämpa fartyg innan dessa skjutit sina sjörobotar. Målsökaren är semiaktiv och arbetar tillsammans med Lynx's radar 'Sea Spray'. Moderniteten bedöms hålla till ca 1990.

Rapier är Englands bidrag till den växande floran av högmobila luftvärnsrobot-system för låg höjd. Systemet finns i två varianter. Dels vackert väder-typen, dels med den nya följradarn "Blindfire" för allväder (jmf Roland). Robotsystemet kan lätt flyttas med hjälp av t ex helikoptrar till mer avlägsna platser. Tillsammans med Iran tar man också fram en bandgående version, som visades på mässan. Rapier-systemet är operativt i brittiska armén och

flygvapnet samt i Iran. Dessutom har det beställts av Australien, Abu Dhabi, Oman samt ett ej namngivet afrikanskt land. — **Swingfire** är en pansarvagnsrobot som varit i tjänst i över fyra år. Roboten, som är trådstyrd, har en räckvidd på 4 km och kan placeras både på fordon och helikoptrar.

Marconi tillverkar ett nytt målsökarhuvud till jaktroboten Sparrow. Denna konstruktion har visat sig så lyckad att man har exporterat tillbaka tillverkningslicensen till Raytheon i USA för att säljas över hela världen. — En utveckling av Sparrow 3 är ett nytt projekt kallat XJ 521, också en semiaktiv jaktrobot som skall få hög tillförlitlighet, snabb reaktionstid och enkelt underhåll. — Marconi gör också målsökaren till **USGW** (Underwater-to-Surface Guided Weapon),

som är en ubåtsbaserad sjörobot. Den skall kunna skjutas i undervattenläge och sedan den kommit över ytan accelerera till en normal attackrobot-fart (som om den skjutits från t ex ett flygplan). Den bedöms få prestanda som skall räcka för 80- och 90-talens krav.

Hawker Siddeley visade också sin **SRAAM** (Short Range Air-to-Air Missile) i dubbelmontage tillsammans med Jaguar. Roboten, som är speciellt gjort för dog-fight är just på väg att flygtvärderas.

Israel. — I den mycket välbevakade israeliska paviljongen (med ständigt en beväpnad vakt även på taket) visades dels "Sidewinder-kopian" **Shafir** (som upp-gavs ha en vikt av 93 kg med 11 kg strids-del) samt den modifierade sjöroboten **Gabriel 2**. Den senare roboten har fått en förbättrad räckvidd, till ca 45 km (enl info-skytten dubbelt så stor som Gabriel Mk 1).

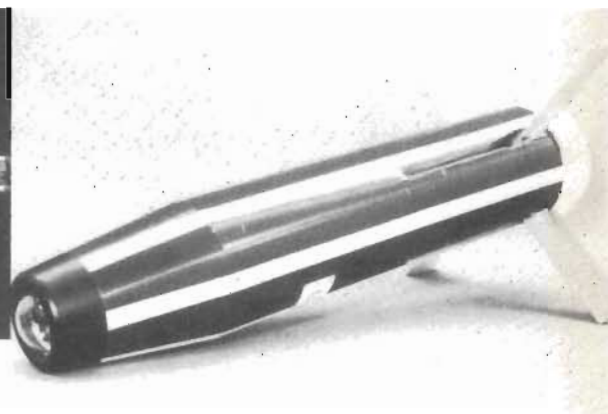


Överst tv: Italienska all-rb Aspide (bl a för lv-rb-systemet SPADA + F-104S). Tv: Schweiziska lv-rb-systemet Skyguard (som ersätter 18 Superfledermaus i Österrike). — Högst upp: Royal Navys hkp-rb Sea Skua. — Ovan: Brit-tiska SRAAM jakt-rb på ny dubbellavett. — Nedan: BAC:s lv-rb-system Rapier M548. Tv: mobilt, th: stationärt.





Israels Shafir och ... Gabriel Mk.2.



1/4 TGSM. En framfids-rb. (Se nedan (v.))

Styrsystemet är fortfarande ledstråle/se-miaktiv. Den skall kunna operera från de befintliga patrullbåtarna utan större modifieringar.

Sverige. — Det svenska deltagandet har rönt en ganska stor uppmärksamhet i pressen. SAAB visade sin **Rb 05 B** med en TV-målsökare som låses på målet före skott samt **robot 372**, en ny jaktrobot med IR-målsökare... ev avsedd för JA 37. Dessutom visades två Rb 04 upphängda på den tvåsitsiga SK 37:an. — Vidare hade **Bofors** en ambitiös satsning med Rb 70-systemet, en bärbar, laserstyrd luftmålsrobot som till målspaningshjälp har en mobil pulsdoppler-radar (från L M Ericsson) med en räckvidd på ca 40 km.

USA. — Ingen separat utställning för vapen fanns till beskådande. Den enda be-

värning som visades var den på de delta-gående flygplanen, således fyra jaktrobotar typ Sparrow på F-15 och två jaktrobotar typ Sidewinder på F-16.

●● **Slutord:** Årets Paris-utställning gav inga direkta nyheter inom robotområdet. Men genom de utrustningar som visades, kan man se var behoven inom Europa främst är koncentrerade och var de olika länderna följaktligen anstränger sig att få fram nya försäljningsobjekt till sin egen och förhoppningsvis andras krigsmakter. På luftvärnsrobotsidan finns således flera mycket lika system (Roland, Cro-tale, Aspide, Skyguard, Sea Wolf, Rapier, Rb 70), som alla är avsedda för flyg på låg höjd och även mot attackrobotar. Dessa system påstås alla ha mycket korta reaktionstider och flera finns i olika versioner för vackert väder eller allvädersinsats.

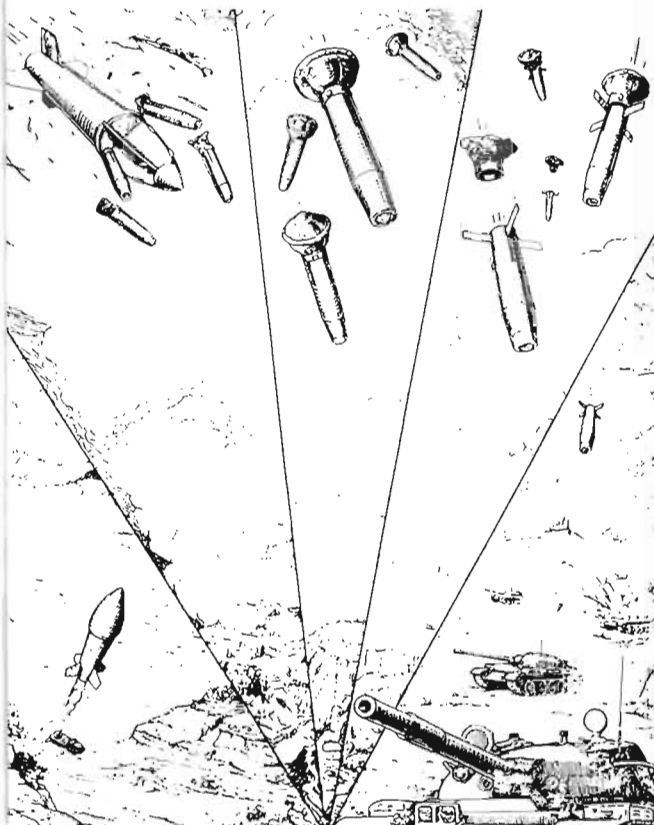
De mer långgräckviddiga robotsystemen (som t ex SAM-D) var bara representera-

de i form av modeller eller i diverse text-material. Det verkar som om man i väst i större grad överlåter denna bekämpningsfas till jaktflyget.

På jaktrobotsidan är tendensen liknande. Det främsta intresset knöts till dogfight-robotar (SRAAM, R.550 och SAAB 372), vilka alltså är optimerade för korta skjutavstånd med stor manövrerbarhet och höga belastningar; samt robotar för bekämpning av högprestanda mål, dvs mål på hög höjd och med hög fart (Super 530 och Aspide).

Slutligen attackrobotarna, som karaktetiserades av ökade räckvidder, möjlighet att välja olika styrprinciper, möjlighet att operera i störd miljö och i flera fall med avskjutning från helikopter (Martel, Jumbo, Kormoran, AM-39, Sea Skua och Rb 05 B).

Bo Frössling



Tv: Skjutprincipen för LTV Aerospace Corp:s rb TGSM (Terminal Guided SubMissile). 4 rb i bärraket avfyras, separeras och styrs mot resp mål via t ex en luftburen TV-spanare. — Ovan: Bofors RB 70 levereras -76. Ingår i arméns lv-rb-system RBS 70. Även Schweiz kund? — Nedan: FFV:s värmebildskamera i pod, Red Baron, har köpts av danska FV.





Ovan + t h: AJ 37 Viggen lastad med 16 'smart bombs'. Tändröret till bomben tillverkas av FFV (Förenade Fabriks Verken). Beteckning 070. Bomben verkaninitieras utan ytträff genom elektronisk närhetsfunktion, som ej kan störas ut. — Nedan: De fyra 37:orna färdiga för hemfärd, besiktigad av flyg- och marinattachén i Paris, kommandör Stig Strömbeck. T h: Försvarsutskottet studerade Paris-salongen. Här medlemmar därur efter FV-sakkuning Viggen-demonstration.



Qualité suédoise au Bourget



T v: Det svenska luftmåls-rb-systemet RBS 70. Den mobila radarstationen görs av L. M. Ericsson, det laserstyrda rb-vapnet av AB Bofors. — Ovan: Saab-Scania's försäljningssuccé Saab 'Supporter' med raketpodar och Bantam-rb. — Nedan: FFV:s när-antitank-rb Mlinman samt diro fänghålls-rb Carl Gustaf M2/550 med nytt sikte.

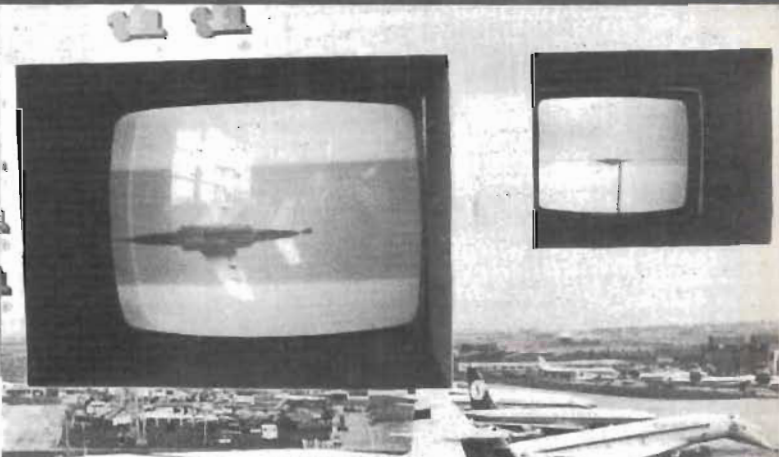




T v + ovan: FFV har utvecklat en mörkerpanningspod kallad Røde Baronén, som bl a köpts av danska FV. Den innehåller en "värmebildskamera" med passivt IR-system. Ur beckmörkret ses ett provresultat — Nedan: FFV:s över- och undervattentorped, tp 42. Kan avlossas fr hkp eller alla slags fartyg.



Blå-gul satsning på Paris-salongen



Ovan + t h: Saab-Scania automatiska TV-målsökare (TVT 300) utnyttjades av fransk TV på Le Bourget. — Nedan: Ambassadör Hägglöf och kommandör Strömbeck besöker Volvo Flygmotor och Saab-Scania. T h är C FMV-F, gen mj Olin, och statssekr i PD, Ulf Larsson, på dito besök.



Axplock ur luften

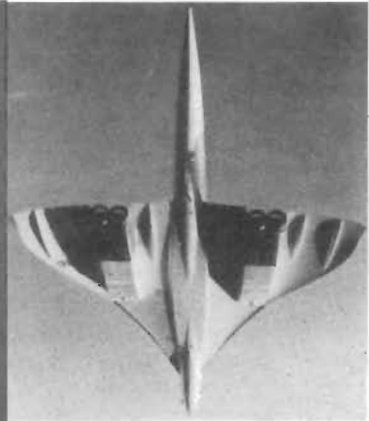
SOVJET

visar vid utländska flygmässor aldrig några direkt militära objekt. Därtill är man alltför hemlighetsfull. Likväl vet omvärlden att det som betecknas som civilt, även återfinns som sovjetiska militärobjekt. ● Ryska robotar paraderar bara på Röda Torget. Detaljkännedomen i Väst är därför begränsad även om Mellan Östern-krigen ökat kunskapen. Men sedan drygt ett år har undersökningar gjorts av ett sjöfynd som bedöms härröra från en ny rysk sjörobot. Av speciellt intresse är robotens motordelar, som tyder på en framdrivningsanordning av avancerat slag. Det uppsamlade materialet innehåller bl a ett stort antal rörledning, som visat sig innehålla rester av ammoniak. Vidare finns tryckluftsmorda lager som tillåter ledningarna att rotera med varvtal överstigande 100.000 r.p.m. ● Efter of-fentliggörandet av Baltzar v Platens

"perpetuum mobile av 2:a ordningen" torde man nu kunna dra slutsatsen, att Sovjet redan har denna framdrivningsprincip i bruk inom det militära området, och att man har börjat tillämpa principen på sjörobotar. ● I specialistkretsar har det länge varit känt att ryssarna bedriver en avancerad utveckling av robotmotorer. Resultat av denna utveckling har tidigare visats betr SA-6 GAINFUL, som har en s.k "combined cycle engine" vilken torde ligga ca 10 år före motsvarande utveckling i USA. Denna avancerade forskning och utveckling bedrivs inom ett särskilt forskningsprogram som benämns "evighet" på ryska, som leds från Moskva. Man kan alltså bedöma att ryssarna redan tillämpar v Platens principer och att en framtida satsning kan komma att ske på bred front med tillämpningar även i sfl, fartyg och fordon. ■



▲ Tu-144. ▼ An-30.



Ovan Concorde och Tu-144 (r v) sätts i linjetrafik -76. Här rivalerna i jämförande godperspektiv. — Nedan: F.1E/M53 i målat och omålat skick.



Lockspeiser LDA-1. ▲

F-14 'Tomcat'. ▼



▲ F-15 'Eagle'. ▼



▲ S-3A 'Viking'.

▼ YF-16.



Musée de l'Air au Bourget



Det intressantaste vid 1975 års Paris-Salong på Le Bourget ansåg många vara expon över VK2:s stridsflygplan. Årets något udda flygshow gjorde att man vände blickarna mot Musée de l'Air i stället. — Ovan: B-17G 'Flying Fortress' + en tidig Bleriot. — T v: Polikarpov I-153 'Chaika'. — T h: Yak 3. — Nedan: I övrigt sägs P-47 'Thunderbolt', Devoiline 520, Morane-Saulnier 230, 315 ä 406 m fl.



FIN



Ovan: Heinkel He 162 'Salamander'. — Nedan: spanska CASA 211I/licensbyggd Heinkel 111 och B-17G.

Ovan: Vickers Supermarine 'Spitfire' Mk 9. — T v: Focke Wulf Fw 190 A8 och N.A. P-51D 'Mustang'. — Nedan: Hawker 'Hurricane'.



Foto: Owe Björnelund
Ragnar F Bengtsson

Många klankar på disciplinen. Somliga för att den är för hård och obehövlig, andra för att den inte existerar och är nödvändig. Varför så olika synsätt? Beror det på att den ena gruppen inte inser värdet av alla regler, medan den andra aldrig ifrågasätter det nödvändiga i samma regler?

Det finns en tendens att betrakta disciplin som ett odelbart paket – innehållande allt från skoputs till att nålla ankväten antallstid. Den som börjar med knappnål

är det på det viset? Ta till exempel fartbegränsningsdisciplinen vid biföring. I det avseendet känner jag åtskilliga. Man i Staten som knycker knappnålar. Bristande social anpassning och förståelse – javisst. Men man bryter mot regeln för att den inte känns tillräckligt angelägen att följa, att man inte förstår dess värde. Någon fara för siverskårsbeståndet i landet från dessa man är dock knappast att förvanta.

●● Men vad är knappnålar och vad är siverskålar? Det egentliga värdet i en regel bestäms förmodligen bäst vid gruppdiskussioner och gruppbeslut. Resultatet kan föranleda ändringar i reglerna. Endera sådana som gruppen själv kan vidta, eller sådana som den får föreslå den myndighet som har befogenhet att vidta förändringen.

Det här kan tyckas vara ett omständigt förfarande, och det kan naturligtvis inte tillämpas i alla situationer (ex. SKYDD!!!). Men på områden där ett besluts genomförande är beroende av att gruppmedlemmarna verkligen accepterar beslutet, är förmodligen den tid det tar att först diskutera och sedan genomföra inte längre än det

Den förbannade disciplinen...

tar att formellt genomföra och därefter så småningom (kanske aldrig?) uppnå ett accepterande.

Låt oss därför diskutera reglerna och låt oss buda på knäppnålar (som bara kan ge marginella effekter) och koncentrera oss på siverskålar.

●● Ett exempel på en armé som struntar i knäppnålar är den israeliska. Dess "omilitära" stil och blandade klädsel är allmänt omvittnad. Likväl åtnjuter den respekt i omvärlden för sin effektivitet. Bristen i yttre former har tydligen vid kompenseras av andra faktorer. Eller för att uttrycka sig bildligt. Vad tjänar det till att borsta skorna under hålfoten om man i likhet med egyptierna 1967 lämnar skorna efter sig i ökensanden?

Vilka är då de faktorer som skapar ett handlande i samklang med organisationens mål, vare sig det sker enligt regler eller regelvidrigt? Det finns kanske många. Här följer några jag inser betydelsefulla:

Målmedvetenhet – Tro och vilja – Kunnande – Initiativ – Förtroende – Omvårdnad

Målmedvetenheten behövs för att kunna sträva i en gemensam riktning, med eller utan ordrer eller regler. Tro på att målet är riktigt är en förutsättning för Vilja att handla så att målet nås. Dessa tre faktorer nås bäst genom diskussio-

ner, om tiden medger. Och det gör den i fred. Vi har för lite av den varan för närvarande.

●● Värdet av kunnande behöver knappast diskuteras, vi har det dessutom i hög grad inom flygvapnet. Men hur uppamrar man i fred bästa initiativförmågan, krigsnerjda av reglementen och bestämmelser som vi är? Jag kan inte ge något svar, men jag bifogar (nedan) ett exempel på vart det kan leda i krig om man har bristande målmedvetenhet, overtro på reglementen och oristande initiativ.

Förtroende, för sina vapen, för sina chefer, för sina underlydande, är en förutsättning för att lyckas. "En soldat flyr därför han är svagare, och han segrar därför att han är starkare eller därför att hans ledare kommit honom att känna sig som den starkare." Vilken inverkan kommer försvarsbeslutet 1972 att få på krigsmaktens självförtroende? Vilken inverkan skulle ett försvaret i Nils Skolds stil få?

Omvårdnad. Det personliga välbefinnandet är betydelsefullt för den enskilde. Det betyder regelbunden förplägnad, lämplig utrustning, god förtäring och tillfredsställande anordningar för sjukvård (hur står det till med krigssjukvården i det här landet?). Därnäst intresserar han sig för sin personliga säkerhet – dvs att han satts in i strid med så goda utsikter att segra

Flygvapenledningen markställd före år 2000?

I juni-utgåvan av flygvapnets interna info-skrift "NU-Aktuellt i flygvapnet" kommenterar CFS/Pers studieresultatet vid MHS/FAK. Det konstateras inledningsvis att regementsofficerarna på stritlinjen ("markofficerarna") betydligt dominerar övre halvan av de senaste årens kurser och därmed kommer för få regementsofficerare på flyglinjen ("flygförarna") att kunna ges möjligheten att senare genomgå högre utbildning vid MHS (MHS/FHK, ATKV m fl alternativa kurser).

I fortsättningen heter det att: "Tendensen att flygförarna blir underrepresenterade jämfört med markofficerarna har märkts även tidigare år. Detta kan på sikt få allvariga konsekvenser för flygvapnets utveckling och ledning".

Det är en riktig slutsats. De flesta markofficerare inser att det får negativa konsekvenser för flygvapnet i framtiden om man inte i tillräcklig grad kan "bygga in" erfarenhet från flygtjänst och i vissa fall hålla den aktuellt i olika stabsbefattningar på olika ledningsnivåer. Endast det förnåddaste att markofficerarna genomslutligt uppvisar bättre studieresultat på FAK kan inte rubriceras som "allvarliga konsekvenser". Något tipssett ser man för sig i CFS/Pers förslag om att flygstaben framgent skulle kunna betonas enbart med markofficerare. Den risken är nästan obefintlig. Markofficerarkategorierna har säkerligen tillräckligt med statsmakternas sanktion för att på lika villkor med flygförarkategorierna kunna konkurrera om de högsta befattningarna i flygvapnet och försvarsmakten. Överskottet av kvalificerade markofficerare måste väl ändå kunna tas om hand och ges mot kvalifikationerna svarande ansvarfulla uppgifter.

Granska listan! – En förnyad granskning av förteckningen över befattningar som kräver flygerfarenhet m m kanske skulle kunna leda till att flygförarkategorierna inte

bedöms bli underrepresenterade. En har flygföraren avsevärt större beföringsmöjligheter än markofficeraren. Detta är ännu så länge teori. Stritlinjen är för ung för att man skall ha någon erfarenhet av nämnda befattningsförteckning. Hur allvarligt det är med för många markofficerare – relativt flygförare – i ledande befattningar får framtiden utvisa först sedan en reviderad krav-/befattningsförteckning satts i system.

DMT och önskvärt resultat på FAK? – Såväl flygförarna som markofficerarna genomgår FAK samtidigt. De går där på lika villkor men med olika förutsättningar. På kursinnehållet i stort finns bara smärre anmärkningar från kursdeltagarna. Det är först efter genomgången FAK som man uppskattar även det som man under kursen sett negativt. De inhämtade kunskaperna måste få tillämpas innan man inser nyttan. Sedan kommer lösningen efter ytterligare kunskap. Då kan det vara för sent. Valfriheten att gå högre kurs på MHS kanske saknas. CFS/Pers har alldeles rätt när han påstår att flygförarkategorierna inte saknar varken begåvnings- eller viljemässiga resurser för att uppnå ett bättre studieresultat. Alla är i grund och botten positiva och gör sitt bästa. Antingen får man ändra FAK:s målsättning eller ändra rekryterings- och utvärsmetoderna före starten på LJUNGBY-HED. DMT predikterar lampiga och bra flygförare, men predikterar det också gods stabsofficerare? Med DMT som grund får man förmodligen en smal rekryteringsbas för utval till högre utbildning av blivande stabsofficerare med flygerfarenhet. FAK:s dubbla målsättning är således olycklig mot bakgrund av detta. Egentligen skulle FAK endast förbättra flygföraren i sin egenskap av regementsofficer på flyglinjen och mot bakgrund av tjänsten efter FAK i det för hans kategori normerande skiktet på bataljonschefsnivån (divch). Motsvarande borde gälla för markofficerarna.

Kategorierna FAK? – Sedan man renodlat målsätt-

ningen kan frågan om skilda kurser (FAK) inställa sig. Kanske vore det bra med tre olika innehåll i FAK för flygförare, respektive markofficerare? Målet kan ju vara detsamma: uppnå kompetens för beföring till majors tjänstegrad. Efter FAK skulle officerarna kunna återgå till respektive förband. Flygförarna skulle under FAK (och helst före) få upp ögonen för att flygtjänsten, liksom stritlinjen, bara är en del av vårt yrke. Flygtjänsten kräver idag sin tid till 100 proc för den nytutexaminerade regementsofficeren. En olycklig ålderspyramid, periodvis stora avgångar till civila flygbolag m m har medfört att markofficerarna tidigt sätts på varierande stabsuppgifter. Markofficeraren är därför redan före FAK införstådd med att yrket innehåller annat än stritjänst. Han har i allmänhet före FAK skaffat sig större erfarenhet av "hur pennan skall föras och ärenden dras" än flygföraren. Den senare har tyvärr inte kunnat ges samma möjligheter. Markofficeraren är på så sätt bättre orienterad i olika militära ärenden, hans allmänmilitära kunskapsbank har som bonuseffekt blivit ganska bred om än ej djup. Kort sagt: markofficeraren kan före FAK lite om mycket (generalist), flygföraren mycket om litet (specialist).

CFV markaret – För att bli ÖB krävs inte att man kan eller en gång kunnat själv framföra en luftfarkost. Och häromveckan utnämndes en ny chef för Enkelsbergsverket. Han påstod i en förfrågning inte ha sett ett varv på 30 år! Så vem säger att chefen för flygvapnet måste vara ur kategorierna flygförare i framtiden? En annan sak är att han på PR-mässiga grunder bör vara det. Det finns en rad faktorer utöver flygerfarenheten som också måste tilläggas betydelse vid utnämning av en försvarsmakts- eller försvarsgrenschef. Vore framtidssträvande regementsofficer i flygvapnet borde tidigt satsa hårdare på dessa andra faktorer, bredda sitt register.

Pröva till FHK. – Vill man bli en duglig chef i ledande befattning kommer man förr eller senare till insikt om detta. Man måste då ges chansen genom att få utbildning och ledning för fortsatt självverksamhet. Är då studieresultatet vid FAK så viktigt när det inte krävs genomgången FHK för att nå beföring över major? För vissa befattningar krävs FHK. Därför skulle alla som vill gå FHK få genomföra ett inträdesprov till FHK. Mht verk-

och leva som möjligt. Kanoner och smör med andra ord.

●● De här faktorerna ligger djupare än vad yttre former av disciplin gör. De resulterar oftast i gemensamma handlingsregler i en grupp som har samma värderingar. Men de yttre formerna är här förankrad i en inre övertygelse. Disciplin utan inre förankring är ingenting annat än moralism (till skillnad från moral). Dess värsta avart finner vi i uttrycket "Jag var soldat, jag lydde bara order". Vanligare i fredstid är "Det går inte, för det finns ingen form för det". Den formen av disciplin är bara ett sätt att undfly eget ansvar, att slippa ta ställning, och den bör vi betacka oss för.

Låt mig sluta med ett övningsexempel att diskutera disciplin kring: Hur förebygga, vad göra?

Mörkertågning på en attackdivision, dykbombfallning. Strax före orderynningen upptäcker divisionschefen att antalet navigatörer inte räcker att besätta baksitsarna i alla flygplan. Han sätter därför upp föraren A i baksits hos föraren B. Härvid reser sig föraren A upp och säger: Nåe! Jag flyger inte i baksits med B. Jag är förartutbildad, och ska jag flyga, så ska jag spaka själv. Jag åker inte med på såna här övningar utan att ha chansen att påverka flygplanets manövrering!"

Där låter vi ridån gå ner, och lämnar fältet fritt för funderingar. Gärna i grupp. ■

Göran Tode

För ca tvåhundra år sedan promenerade en samsvetsgrann amiral på däck, allvarligt rådpägande med sin flaggkapten. Detta medan en fientlig flotta låg inom räckhåll, blottställd för anfall. Amiralen ville försäkra sig om, att de åtgärder han planerade noggrant överensstämde med en mycket långtids och invecklad instruktion som amiraltetet nyligen utgett. Flaggkaptenen lyckades övertyga amiralen om, att vad denne ämnade göra stod i full överensstämmelse med instruktionen. Men under tiden lyckades den fientliga flottan undkomma. Vid hemkomsten ställdes amiralen inför krigsrätt och blev skjuten, "pour encourager les autres" (= "för att uppmuntra de övriga"). — Om detta uppmuntrade dem att vid behov sätta sig över reglementen, dog inte den olycksalige amiral Byng förgäves.

Försvarsupplysning inåt !

Efter några år som strategilärare vid Militärhögskolan (MHS) finns det anledning att göra några reflektioner kring vår försvarsupplysning inom flygvapnet.

Alla vi försvarsanställda avkrävs ofta motiv för ett svenskt försvar — inte minst dess kostnader — av våra civila bekanta. Med olika motiv och argument bemöter vi frågorna och påstående. Nog är det väl dock så att många upplever det svåra att finna de rätta argumenten, att bryta sönder självsäkra påståenden, att överhuvudtaget känna att vi står på säker mark i våra diskussioner med tviivlande.

Inte nog med detta! I vår dagliga gärning arbetar vi tillsammans med värnpliktiga som i de flesta fall känner sig tvingade till uppgifterna inom försvaret. Alla dessa måste få motiv för sin verksamhet. De av oss som oftast har att ge motiven till de värnpliktiga är befäl vid plutoner och kompanier. Dessa befäl måste vara väl insatta i försvarsfrågor, vara kunniga i att föra ut informationen samt vara beredda att verkligen göra det.

●● Men inte bara värnpliktiga kräver motiv för sina uppgifter. Allt befäl i alla nivåer, alla civilanställda (som ju just inom vårt vapenslag utgör en stor del), våra reservbefäl, våra frivilliga (t ex lottor) — ja, alla bör ta del — i vissa fall få del av vad som utgör ramen för flygvapnets uppgifter. Således bör alla delta i försvarsupplysningen dels för egen del, dels för att kunna förmedla den till de som utgör elever eller underlydande.

Hur blir då utbildningen tillgodosedd? För regementsofficerarna som genomgått F20 och MHS bör kunskaper, förmåga och vilja till att genomföra försvarsinformation vara väl tillgodosedd. De många timmarna i krigskonst och strategi tillsammans med flertalet andra ämnen bör

ge dessa en mycket god grund. Även övriga befälskategorier får i grundutbildningen en viss insikt i dessa frågor. Men detta räcker inte! Det avgörande är den fortsatta uppföljningen. Underlaget för försvarsupplysning måste kontinuerligt förnyas och aktualiseras. Skäpat är inte godtagbart! Därför blir de centrala kurserna bara den plattform på vilken var och en måste bygga sin egen kunskapsbank. Likaledes måste de tillfälliga kurserna utnyttjas för att ge vidgade vyer!

Det är här som de flesta finner svårigheterna. Hur skall jag få del av underlag? Vad skall jag lita på? Blir jag tillräckligt objektiv? När kan jag så mycket att jag vågar förmedla det vidare?

●● Jag har ofta frapperats av den osäkerhet som många känner för att t ex hålla en inledning om gällande försvarsbeslut som underlag för en diskussion, eller hålla 30 min föreläsning om det aktuella militärpolitiska läget på Nordkalotten. Ändå vet jag att alla som genomgått MHS allmänna kurs har förutsättningar att göra detta.

Denna osäkerhet måste arbetas bort. Vi är bland världens skickligaste flygare och stridsledare. Nog bör vi också kunna åtminstone med någon ambitionsnivå öka vårt allmänna försvars- och säkerhetspolitiska kunnande. — Kanske kan några tips ge ett ord på vägen för att förbättra dagens situation.

På varje flottliij/förband finns **upplysningsofficerare**. Dessa har — eller skall skaffa fram underlag. Ni som har dessa befattningar bör se det som Er huvuduppgift att stimulera det egna förbandets intresse för försvarsupplysning. ▶▶

samheten efter FHK måste sannolikt en levnadsåldersgräns sättas. Man bör inte vara för gammal när man börjar FHK. En som tidigt insett officersyrkets hela innehåll och möjligheter kommer att söka tidigt. Flygvapnet kommer på så sätt att kunna få dugliga och unga regementsofficerare i karriären. Andra, som ser framför sig att flygtjänsten skall upphöra, kommer välmotiverade och något äldre till FHK med möjlighet att senare nå ledande ansvarsfulla befattningar för sina ca 20 återstående tjänsteår i och för flygvapnet.

Sammandrag. — I den här artikeln visas på några möjliga orsaker till skillnaden mellan de olika regementsofficerskategoriernas genomsnittliga studieresultat vid FAK. Det lämnas också korrfattat några synpunkter på och förslag till förändringar i utbildningen vid MHS:

- DMT-testets förmåga att jämväl prediktera dugliga stabsofficerare ifrågasätts;
- Artskiljd verksamhet före FAK skapar olika förutsättningar för de båda kategorierna regementsofficerare att uppnå goda resultat på FAK;
- Lämpligheten i dubbel målsättning för FAK är tveksam mht förutsättningarna i kursdeltagarmaterialet — målet bör renodlas till att uppnå bataljonschefskompetens;
- Frågan om införandet av kategorivisa FAK bör undersökas;
- Frivilligt inträdesprov till FHK bör införas (levnadsåldersgräns);
- Inledningsvis föreslås en förnyad granskning av förtecknade tjänster som idag anses kräva (aktuell) flygerfarenhet.

Flera förslag! — Alla bör hjälpas åt att komma med förslag till realiserbara lösningar till de olika delproblemen. Ett sätt är att uppmuntra flygförarna till hårdare satsningar på FAK. Ett annat är att tidigt väcka förarens intresse och nytienhet för det som ligger utanför själva flygtjänsten och sedan hålla det vid liv.

Oavsett kategori arbetar alla för flygvapnets bästa i framtiden och nuet. Det torde därför vara av godo om alla, som har idén i den här komplexa frågan, förde fram sina tankar. ■

Lennart Ragvaldson, Com 61

FS/Pers svarar:

En rationell och bantad organisation kan inte åstadkommas genom att bibehålla kroppen och kapa huvudet. Tvärtom är det nödvändigt med ökad satsning på det ledande och planerande skiktet. I de sammanhangen är det givetvis positivt att FV har så många dugliga "markofficerare". Problemet är dock att "markofficerarna" i för hög grad tar platser i central och regional ledning till förläng för bli a striltjänsten, samtidigt som de flygare som måste placeras i stabstjänst inte alltid har rätt utbildning. Detta kan medföra behov av kvoterings eller annat system för att få utbildningsbehoven vid MHS:HK tillgodosedd. Sådana åtgärder är i strid med CFV:s sedan lång tid tillämpade policy, som bygger på fri konkurrens. Särskilt betydelsefullt är detta när stor del av befattningarna i FV är alternativa och öppna för var och en oberoende av kategori.

Det antyds i R:s inlägg att ju högre upp i en organisation man kommer desto mindre behov av fortlöpande fackkunskap erfordras. Ledaregenskaper är i stället de egenskaper som mer och mer bör vara vägledande vid tjänsteställning. Det rimmar ganska väl med min per-

sonliga uppfattning, men vi får inte glömma FV:s dubbla uppgift krig-fred och de speciella krav som krigsuppgiften ställer.

Vid FS/Pers har inför den kommande organisationen gjorts en total genomlysning av tjänsterna och deras krav på bakgrund. Denna översyn kan inte avslutas förän organisationen slutligt fastställts.

I R:s sammandrag har ett antal punkter tagits upp korrfattat skall jag försöka svara på några.

- Den dubbla målsättningen vid MHS:FAK har studerats och behov av ändring bedoms inte föreliggande. De motsatsförhållanden mellan de två målen som så ofta framhålls kan inte klart beläggas.
- FHK är redan idag frivillig. Ett ansökningsförfarande kan innebära att vi tappar en del dugliga regementsofficerare. Lägg märke till att armén har gått från ett ansökningsförfarande till vårt system.
- Vi måste också hålla på levnadsåldersgränserna om vi skall få jämförbara konkurrensförhållanden inom försvarsmakten.

Jag vill sluta med att uttrycka min glädje över att mitt inlägg i juni-numret av "NU" skapat en debatt. ■

CFS/Pers

Apropå DMT

R:s reflexioner angående DMT är icke helt relevanta. De första DMT-uttagna officerarna har ännu inte nått FAK; det aktuella läget kan alltså inte ha med DMT att göra.

F ö bör observeras att DMT överhuvudtaget ej predikterar lämplighet eller bedömer fallenhet, begåvning o dyli. DMT upplyser i stället om eventuella inskränkningar i förmågan att "hålla huvudet kallt".

God begåvning för stabstjänst hänger, gudskelov, inte samman med dålig DMT. Däremot torde ett gott DMT-värde vara en förutsättning för att god stabstjänstbegåvning alls skall manifesteras sig t ex vid FAK. Med god stabstjänstbegåvning menas då bl a förmågan att utföra kvalificerat intellektuellt arbete även under myc-

ket pressade förhållanden, t ex under stor tidspress i krig.

För fullständighetens skulle skall tilläggas, att vissa försvarsmekanismer som DMT mäter kan ta sig utryck i en kompensatoriskt betingad överdriven och omätlig karriärism. Den kan naturligtvis en begåvad karl och även FV ha glädje av under vissa förhållanden. Men den lypen bör inte omhuldas av skäl som det skulle föra för långt att här närmare gå in på. ■

F. Paul Johansson

Red. undrar:

Vad säger då de flygande regementsofficerarna??

Ramen för all vår verksamhet, antingen det är ett pass navigeringsflygning eller ett spel i en luftförsvarsgruppcentral, är vårt militärpolitiska läge och försvarspolitik. Låt dessa ramfaktorer bli en naturlig del i uppläggnings av övningar och moment! Placera in verksamheten i dessa ramar! Ta tid till en diskussion om t ex förutsättning för en övning eller moment. Är det rimliga och troliga förutsättningar? Varför är det så här? Vad kan utvecklingen bli? Detta skall ske **inom kompani**, division eller motsvarande. Varje chef på denna nivå får inte vara främmande för de faktorer som bör styra övningarnas uppläggning.

Inom ett kompani, division eller fristående förband bör någon vara **ansvarig försvarsupplysare**. Denne bör följa med aktuella händelser t ex i dagspressen eller från tidskrifter, delge information från upplysningsofficerarna, leda korta diskussioner kring aktuella försvarsfrågor. Chefen själv kan naturligtvis svara på detta. Det är kanske det mest logiska. Men bredden ökar om någon annan med lämplig bakgrund och intresse gör detta. Genomgången MHS AK är därvid naturligtvis en fördel.

●● Använd dagligen några minuter av våra välkända "briefings" till att aktualisera intressanta frågor! Våra dagstidningar innehåller dagligen massor av stoff. Icke-flygdagsprogram bör innehålla förberedda orienteringar och diskussionsämnen.

Varför inte en ruta på de ofta förekommande anslagstavlor med **"dagens försvarsinformation"**. Men sätt inte bara upp en artikel! Aktualisera den med en kommentar vid någon genomgång!

Läs **dagstidningar!** Det är förvånansvärt hur mycket av säkerhetspolitiskt intresse man kan utläsa ur en dagstidning. En enda dag kan exemplifiera ett dagsinnehåll – rubrikerna ur Svenska Dagbladet från onsdagen den 2 juli:

- "Indien – underjordisk kamp inledd".
- "Libanon – ny regering, ingen fred".
- "Ford dementerar Israellutimatium".
- "Kärnvapen kan brukas mot Sovjet, säger Schlesinger, USA:s försvarsminister".

- "Spansk trupp till Marockos Sahara-gräns".
- "Kuba, flera luckor i handelsblockaden".
- "Export hinder ger ny tekokris".
- "50 procent kvinnor mål för civillförsvaret".

Ur dessa exempel kan vi utläsa att konflikter pågår på flera håll i världen – med risk för spridning och därmed hota freden även i vår närhet. Att USA omprövar sin strategi – kanske bör vi överväga vilka konsekvenser detta kan få för oss, att vår industri har bekymmer med den inhemska produktionen – med problem vid en eventuell avspärrning att klara tillverkning av nödvändig konfektion. Att civillförsvaret håller på med en förändring i uttagning av personal, ändrad skyddsrumsubyggnad, m. m. – En hel del således som direkt kan utnyttjas som information och diskussionsunderlag.

Tidskrifter florerar av alla de slag. I de flesta mässar och dagrum finns svenska och internationella flyglidskrifter. Det är bra! Läs dem! De har oftast intressanta artiklar även utanför den rena flygtekniken och -taktiken. Ett bra exempel är Aviation Week. Men om det inte redan finns så efterlys andra tidskrifter med större bredd t ex Newsweek eller The Economist. Det gäller också svenska tidskrifter t ex "Internationella studier" från Utrikespolitiska institutet. – (Och glöm för Guds skull inte bort vänstertidskrifterna, t ex Kommentar, Gnistan, Proletären, Folket i Bild Kulturföret och Vietnam Bulletinen m fl, m fl. Där finner Du impulser för dagens och morgondagens samhällsomstörtande verksamhet. – Red.)

Naturligtvis finns en mängd information att hämta i de speciella tidskrifterna med militärt innehåll, t ex Arménytt, Marinytt och **FLYGVAPENNYTT**. Eller Vårt Försvar, liksom personalorganisationernas tidningar.

●● Som ett utmärkt underlag för lite djupare studier om säkerhetspolitik kan rekommenderas serien **"Världspolitikens dagsfrågor"**, också utgiven av Utrikespolitiska institutet. Låna ett av de senaste numren och se i förteckningen över innehållet i utgivna nummer och Du finner många intressanta ämnen! Samma sak kan sägas om **"Försvar i Nutid"**, serien som utges av

Folk och Försvar. Denna serie är i än högre grad knuten till de svenska säkerhets- och försvarsfrågorna. En i högsta grad läsvärd serie!

På senare tid har utgetts en serie böcker av Försvarsdepartementet med den gemensamma rubriken **"Försvar och Säkerhetspolitik"**. Dessa utgör underlag i populär form, som tagits fram för den sittande försvarsutredningen som har att rekommendera vårt framtida försvar. Böckerna är just avsedda att bredda våra kunskaper och stimulera debatten inför försvarsbeslutet 1977. – Exempel på intressanta rubriker är "Militär teknik på 1990-talet", "Säkerhetspolitiska framtidsalternativ", "Militär doktrin och politik i Sovjetunionen", m fl.

●● Efter denna långa uppräknings av underlag kanske någon ger upp och konstaterar – "orimligt", "hinner inte". Kanske rätt – men troligen fel! Först och främst måste våra chefer acceptera att vi läser tidningar på tjänstetid – och det gör de om vi läser det jag tipsar om. Sedan kan vi sprida täckningen av intressanta tidningar och böcker. Och varför inte en spännande bok om Kina eller Chile istället för en deckare i hängmattan? Det viktigaste är dock att vi **diskuterar** försvarsfrågor i vidaste bemärkelse, på mässar, vid genomgångar, med de värnpliktiga.

Lägg in en timme då och då! Gör en kort inledning! Diskutera! Bjud in föreläsare, politiker, journalister, skribenter, intressanta och medryckande kollegor! Gör programmet omväxlande men anpassat till utbildning och den aktuella situationen.

Ni som har ansvaret för tillfälliga kurser: Lägg in någon tid för en aktuell diskussion kring försvarsfrågor! Naturligtvis bör det knytas till kursen ifråga. Låt gärna eleverna själva inleda eller inbjud en föreläsare!

Med dessa rader vill jag stimulera alla till ett vidgat kunnande inom försvarsupplysningen samt uppförda allt befäl inom flygvapnet att medverka till att upplysningen **INÅT** fungerar. Kom gärna tillbaka i denna tidning med tips och råd om hur Du och ditt förband har gjort. Därmed får flera del av Dina erfarenheter. ■

Övli Bertil Öst

Nytt villaskyddsrum testat • Bra och billig livförsäkring

"Vad händer när fem personer sitter instängda i ett sex kvadratmeter stort skyddsrum i två dygn?" hade civilförsvarsstyrelsen kallat experimentet som utfördes i ett specialbyggt skyddsrum för småhus vid dess skola i Rosersberg utanför Stockholm. Svaret blev: Det fungerar bra! Provet avlöpte utan komplikationer.

Bakgrunden till experimentet är den här: Civilförsvarsstyrelsen har tagit fram ett förslag till skyddsrumskonstruktion för skydd i småhus. Det har man gjort därför att riksdagen tidigare fattat beslut som innebär att skyddsrum numera också kan komma att byggas i låghusbyggnad. Innan den nya konstruktionen slutgiltigt fastställs, ville civilförsvarsstyrelsen prova dess allmänna lämplighet. Provet innebar att fem frivilliga försökspersoner i två dygn skulle leva i det sex kvadratmeter stora skyddsrummet. När försöket skulle avslutas och utrymning av skyddsrummet skulle ske, antogs dörren vara blockerad. De instängda måste alltså själva bryta sig ut genom en reservutgång. De instängdas reaktioner skulle studeras av läkare och psykologer.

Försökspersonerna fick ha följande saker med sig i skyddsrummet.

- Hygienutrustning (tvål, tandborste, rakapparat o dyl).
- Klocka, penna, papper, kam, spegel.
- Böcker, tidningar, spel o dyl.
- Tidsradio.

Mat i form av torrskaffning och 60 l vatten fanns i skyddsrummet.

Vad ville då försöksledningen få veta genom det här provet? Jo, bl a det här:

- Är storleken på skyddet tillräckligt i förhållande till antal personer?
- Hur utvecklas miljön (temperatur, luftfuktighet, syrehalt osv) i skyddsrummet?
- Kan skyddet fungera i avsedd tid vid full beläggning med tänkt ventilationsutrustning?
- Vilka krav bör ställas på inredning och utrustning?
- Är dörr och reservutgång riktigt utformade med tanke på in- och utrymning?

Fem frivilliga försökspersoner hade valts ut efter rigorös test. De hade anmält sig själva till det här försöket, och blev uttagna eftersom de alla var i en mycket god fysisk kondition. – "Vi får inte göra försök med annat än friska, vuxna människor", säger Märten Holmström, försöksledare från civilförsvarsstyrelsen. "Annars hade naturligtvis testet av ett villaskyddsrum blivit betydligt mer realistiskt, om man gjort försök med t ex en småbarnsfamilj."

Måndagen den 16 juni kl 15.00 gick de fem försökspersonerna in i skyddsrummet. Klockan halv tre på onsdagen fick de klartecken på att de skulle börja ta sig ut. Reservutgången var täckt med en 1/2 m grus utanför själva skyddsrummet, men först gällde det för försökspersonerna att göra ett tillräckligt stort hål i väggen av lättbetong. Flickorna skulle börja hacka, var det sagt. Orsak: När det är krig är det troligast att det är kvinnorna som sitter i skyddsrum – i synnerhet i småhusområden.

Försöket blev en framgång. Inga intermezzon inträffade. Temperatur, koldioxid- och koloxidhalt uppnådde inga kritiska värden under hela provperioden i skyddsrummet. Luftfuktigheten hade varit lite i högsta laget, men inte värre än att man kunde stå ut med den. Inga psykiska störningar uppstod hos någon av försökspersonerna eller i deras inbördes relationer.

●● Ca 5.000 kr blir merkostnaden i ett småhus vid byggnation av ett skyddsrum av småhustyp, berättade byråchef John Tjörnerud. Men då ska skyddsrummet också hålla för en 250 kg bomb, såvida den inte träffar direkt på eller i omedelbar närhet av en villa. Det ska också ge visst skydd mot trycket och värmen från en atombomb. Planeringen kommer att börja på allvar 1978. Och därefter torde många nya villaområden utrustas med ett lämpligt antal små villaskyddsrum. ■

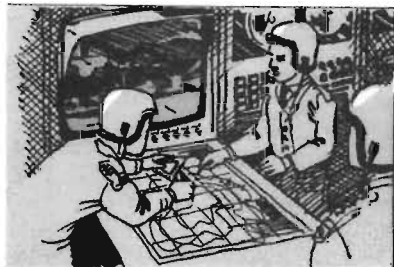
Militär teknik 1990

Försvarets Materialverk (FMV) överlämnade förra året till ÖB en **teknisk prognos** med beteckningen TP 74. Denna prognos är till stora delar hemlig. För att ge TP 74 så stor spridning som möjligt har i Materielverkets regi gjorts en öppen version, som i sin tur legat till grund för en av Centralförbundet Folk och Försvar (CFF) utgiven bok med titeln "Militär teknik för 1990-talet". Boken ingår i CFF-serien "Försvar och säkerhetspolitik".

Den militärtekniska utvecklingen går mycket snabbt. Särskilt supermakterna har stora resurser för forskning och utveckling. Små stater som Sverige måste i stor utsträckning begränsa sig till att följa med och anpassa sig till den utveckling som drivs fram på andra håll. Härför krävs en samlad värdering av olika tänkbara militärtekniska framtidsalternativ. En sådan görs inom det svenska försvaret alltså i form av en teknisk prognos för den internationella tekniska utvecklingen. Den senaste prognosen (1974) har tillkommit under medverkan av en stor mängd experter från hela försvaret.

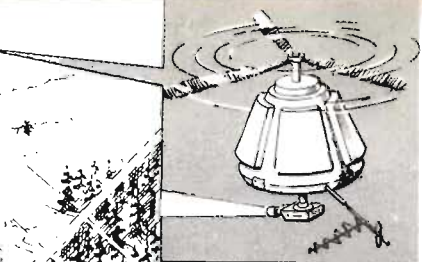
I boken belyses sådana tekniska framtids-perspektiv som anses kunna få betydelse för utformningen av militär materiel inom de närmaste 15-20 åren, och som även det svenska försvaret i viss utsträckning **måste ta hänsyn till** vid sin planering.

"Militär teknik för 1990-talet" är en intressant och lättillgänglig sammanfattning av den mer tekniskt komplicerade och omfattande prognosen TP 74. Boken, som är rikt illustrerad med skickligt utförda teckningar i tvåfärgstryck, ger en både imponerande och stundtals fascinerande science-fiction-vision av den framtida internationella militärtekniska utvecklingen under resten av detta årtusende.



Bokens tyngdpunkt ligger dock på konventionella vapen av olika slag, men också ABC-stridsmedel berörs. Det är på det konventionella området som supermakterna gör sina största ekonomiska insatser. Ur svensk synvinkel är detta område betydelsefullt, eftersom det svenska försvaret är utrustat med endast konventionella vapen. — Framställningen i den tekniska prognosen koncentreras till tekniktillämpningar och materielutvecklingar inom områden där förändringar i väsentlig grad kan påverka stridskrafternas utveckling.

Boken består av fyra huvudavdelningar. Efter en kort presentation av teknisk prognos 1974, skisseras de allmänna förutsättningarna för den militärtekniska utvecklingen, bl a politiska och ekonomiska faktorer som kan verka både stimulerande och begränsade på den militärtekniska utvecklingen. — I andra huvudavdelningen behandlas tekniska utvecklingstendenser som påverkar utvecklingen av många skilda vapen-



system och därför anses vara av särskilt stor militärteknisk betydelse.

Den tredje huvuddelen behandlar behandlar ABC-vapen. I den fjärde belyses hur tekniken kan tillämpas i olika funktioner. I denna del ges en bild av hur olika tekniker samverkar för att ge vapnen nya egenskaper och högre prestanda. Där beskrivs också den utrustning som krävs för att de skall "komma till skott" och ge verkan i fientliga mål. Personal och materiel utsätts i kommande krig för allt större påfrestningar, men tekniken kan också användas för att skydda och avlasta.

Boken bör därför ha en självskriven plats i varje ansvarskännande **försvarsinformatör** och försvarsvans bokhylla som värdefullt uppslagsverk under i första hand tiden för en **intensifierad försvarsdebatt** fram till nästa försvarsbeslut FB 77. "Militär teknik för 1990-talet" kan köpas i bokhandeln eller CFF-bokförlag. Priset är 25 kronor. ■

Civilt försvaret ökar kvinnorekryteringen

I höst inleddes civilt försvarets satsning på ökad kvinnorekrytering. Ca 21.000 kvinnor i 25-årsåldern utan barn kallades till inskrivning.

"Den ökade satsningen på kvinnorekrytering är en ny intressant dimension på det svenska civilt försvaret", säger civilt försvarsstyrelsens generaldirektör Gunnar Gustafsson. "Kvinnans änd-

rade roll i samhället måste även komma till uttryck i civilt försvaret. Kvinnorna behövs i civilt försvaret för att öka kvaliteten på vår krigsorganisation, för att ge oss ännu bättre möjligheter att skydda och rädda liv", säger generaldirektör Gustafsson vidare. "Kvinnorekryteringen innebär en önskvärd förnying av vår krigsorganisation".

Genom länsstyrelserna kallades alltså ca 21.000 kvinnor — födda 1950 och utan barn — till intervju med åtföljande inskrivning. Målet är att så många som möjligt av de kallade senare skall genomgå civilt försvarsutbildning och få krigsplacering i civilt försvaret. Under våren 1976 kan de tidigast påbörja sin utbildning.

Vartför just 25-åringar? — "De är ofta färdiga med sin yrkesutbildning och har hunnit skaffa sig en viss erfarenhet av yrkeslivet", säger Gunnar Gustafsson. "Rent statistiskt är en hög procent av dem alltför barnlösa och har alltså ingen större svårighet att vara hemifrån den utbildningen kräver".

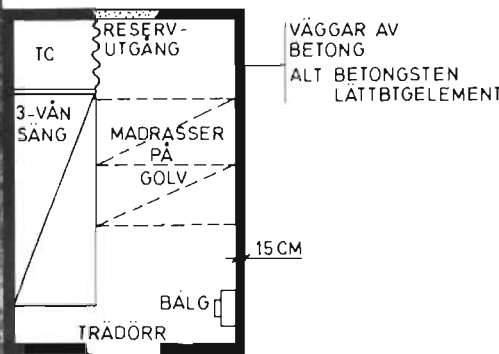
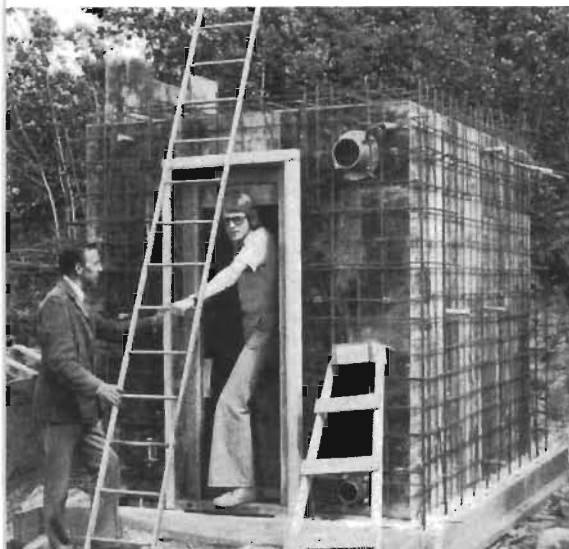
Manliga uppgifter. — De kvinnor som hittills utbildats för civilt försvarstjänst är förhållandevis få beroende bl a på att man haft vissa organisatoriska bekymmer att fånga in dem. Dataunderlag har i ex saknats ute på länsstyrelserna. Traditionellt har de tilldelats typiskt kvinnliga samsättningar i stabsfunktioner, samaritjänst osv. Så blir det inte i fortsättningen. I takt med utvecklingen i samhället i övrigt skall kvinnorna också kunna utbildas för "typiskt manliga" syster.

Margareta Wästerstam, till vardags TV-producent på Sveriges Radio, har utbildat sig till brandman: "Visst var jag lite rädd första gången", berättar Margareta Wästerstam. "Men det blev en fantastisk stimulerande tid. Alla flickorna kämpade för allt de var värda och njöt av att slippa tjejrollen och i stället få hänge sig åt snack om kopplingar och slangar."

Positiv inställning. — Civilt försvarslärare Per-Göran Svård var lärare för den försöksgrupp för utbildning av kvinnliga brandmän, som Margareta tillhörde. Kursen genomfördes våren 1974 på civilt försvarsskolan i Rosersberg. Han erkänner, att han var lite skeptisk i kursens början men desto mer positiv till flickorna efter kursen; de skötte sig fint.

Iris Andersson, Stockholm, gick en adjutantkurs på tre veckor (civilt försvarets hittills högsta utbildning för kvinnor) tillsammans med 19 män. Hon erkände: "Visst fick jag skärpa mig extra. De får flickor fortfarande göra när de gör inbrytningar på manliga områden. Det gäller ju inte bara ens eget rykte utan alla medsysstrars."

Satsningen på den nu inledda "bredare" kvinnorekryteringen är ännu en försöksverksamhet. Men en bra och nödvändig sådan. ■



● En prototyp av småhuskyddsrummet byggdes upp i ruinstaden vid civilt försvarets skola i Rosersberg. I en villa ligger skyddsrummet i källarplanet och kan i fredstid utnyttjas som t ex bastu eller mörkerrum. Ytan är för denna modell 6 kv. m.

Öppet hus på F5

Kungl. Krigsflygskolan (F5) hade medio augusti "öppet hus". Med andra ord man hade sin besöksdag. Drygt 2.000 personer hade sökt sig till flottiljen denna sensommar dag.

Många, både anhöriga och andra intresserade, tog tillfället i akt att studera vad man får för sina skattepengar. Förläggningarna, där vpl och elever ligger förlagda, väckte visst intresse bland många. Vidare var den allmänmilitära utbildningen föremål för stort intresse. Här var det William Herner som basade för uppvisningen. På samma plats hade Lennart Weinfeldt med assistans uppvisning av flottiljens vakthundar. Vidare fanns det möjligheter att närmare gå in i hangarer och andra utrymmen och studera tjänsten från insidan. På flygverkstaden hade besökande möjligheter att se hur flygplanen ges teknisk översyn.

Efter lunch, ca 1.500 portioner utspisades i matsalen, höll flottiljefefen, överste P. J. Widmark, ett anförande och hälsade den stora menigheten välkomna till Krigsflygskolan och hoppades att dagen hade varit givande och skulle så förbli i fortsättningen. Han gick in på de snåva marginaler man har att bolla med när det gäller anslag m.m. Sedan var det tid för avslutningsprogrammet.

Flyguppvisningen, inleddes med en ensam SK 61. Bulldogg. Det var kapten K. Gustafsson, erfaren flyglärare på flottiljen som gav en bejublad uppvisning. Härefter kom en SK 60 in över uppvisningsområdet. Den var förd av kapten Jan Brandmyr, som genomförde en perfekt uppvisning. Härefter var det flottiljens uppvisningsgrupp, fyra SK 60 med kaptenerna Müller-Hansen, N. O. Lindberg, Helge Olsson och Rune Rundblad som gav en fantastisk uppvisning. Överhuvud taget får man nog säga att besöksdagen på F5 var en stor fullträff och överallt syntes folk trivas. Nästa år när man firar de 50-åren blir det säkerligen trängt på gamla Krigsflygskolan i Ljungbyhed. ■

50-års-idé med kvalité!

Nästa år firar FV sitt 50-års jubileum. Quelle festivitas ma chère! Men även F3 (understundom benämnd F13M... av någon anledning), F4 och F5skola celebrera sina FV-tillblivelser—50years ago. Detta skall firas! På många skiftande sätt. En bra idé bland många värd att realiseras vore att ta efter initiativet lancerat av Jämtlands Regionsmusikkår: att transkribera bröderna Lindqvists och Ruben Wiggs populära "Wiggen" till marsch (Retone 458). Det ni, det blir grejer det. Vilken melodi, vilken takt — en fullträff, en succé! Som rycker en më. — Därför resp "festkommitéer", gäck åstad och tala med er Regionsmusikkår. Övertala musikerna dom fina att instudera nämnda "marsch" till resp jubileumsdagar. Och se go' vänner, i bereden därmed våra jubileumsbesökare en stor glädje. ■

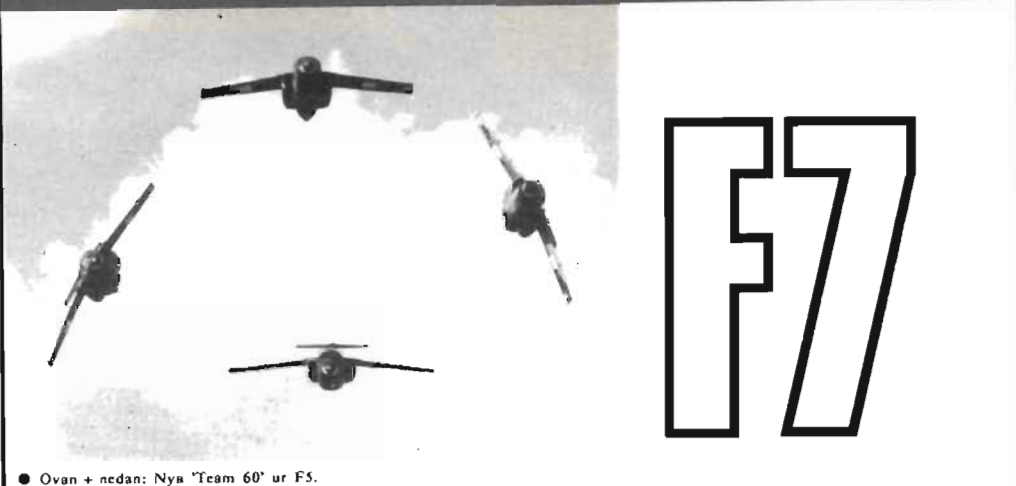
Red.

FV:s 50-årsprogram

23/5	F5, Ljungbyhed
6/6	F4, Frösön
1/7—15/8	Armémuseum, Sthlm
28—29/8	F13M, Malmsslätt

Fallskärmsjägarnas Dag

Den ärligen återkommande Fallskärmsjägarnas Dag genomfördes medio augusti. Huvudattraktionen var uppvisningen på Flugebyn, som besöktes av ca 10.000 personer. Huvudvikten var lagd på flyg- och fallskärms hopning av olika slag, men programmet upptog dessutom andra inslag för att det skulle bli så omväxlande och underhållande som möjligt. — En klar succé! ■



● Ovan + nedan: Nya "Team 60" ur F5.



● F5:s nya uppvisningsflyggrupp med jetskolflygplanet SK 60 består av kaptenerna: L-G Olsson, N-O Lindberg, C Müller-Hansen (grp-ch) och H Rundblad. — F7-uppvisningen blev en klar succé!



● Kn Delarwés uppvisning med tp-jätten Hercules var helt fantastisk. Allt fanns... utom rollar å loopingar. Enl Red. dagens "clou!"



Foto: Owe Björnelund, Jahn Charleville,

35 ÅR

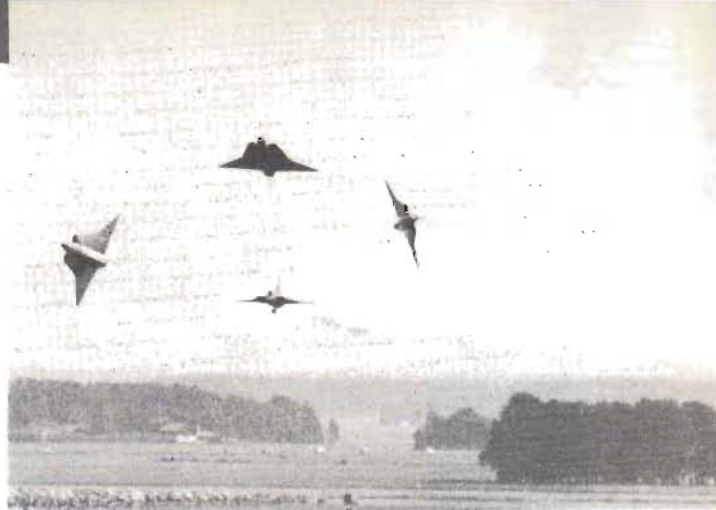
50.000 människor kom vallfärdande. Bilköerna var kilometerlånga. Många damp ned från luften. En ankomsttävling var arrangerad. Men från 'sjön' sågs ej någon naikas. Alla var man på väg till flygvapnets huvudflygdag 1975. Destinationen var F7, eller som man inte får skriva: Kunglig Skaraborgs flygflottilj. En 35-årig arbetsplats för folkförsvaret vid Sätenäs invid Vänerns strand. Det var den sista augusti och solens heta strålar vräkte sig över alla och envar. Ett kungarike för en "kall-glass-gube".

Det blev succé! Det hann jag höra över 49.000 säga... Trots jetmusikens luftbuller. Arrangemangen för föredömliga – på marken som i luften. I en hangar vimlade folk av och an för att hinna ta del av FV-utställningens skiftande motiv. På plattan utanför stod hela Viggen-familjen i alert givakt. Och ur lufthavets välkomponerade programscenerier minns jag särskilt väl: F7:s värnpliktige flygsoldat i sin hemsnickrade BA-4B; attackanfallen med divisioner SK 60, A 32 + AJ 37; nya magnifika F5-gruppen; alltid perfekta F16-gruppen; lågfartsmanövrerande 'Team Viggen'...

MEN framför allt kn Delarwés Hercules-flygning. Minnet därav gör säkert många än idag mållösa av beundran. Well, well done!

F7 har all heder av sin jubileumsföreställning. Hoppas bilderna kan ge något sken av denna mycket goda PR-dag.

J. Ch



● Ovan: F16:s 'Team 35' i välkänd split-up.



SÄTENAS
31.8
75
F7 35AR

● De första SH 37-orna flyger nu på... F7! CFV har beslutat att flygplanen skall utvärjas i flygtidsproduktionen på F7 redan innan spaningsförbanden börjar omskolningen. På bilden är C F7 på väg upp i MOI, som senare som synes är avsedd för F13.
Foto: Erik Johannesson.



● T v + ovan: Framför de nya hangarerna sägs två 37-div.

● På plattan framför 'utställningshangaren' stod hela 37-familjen samlad: AJ, SK, SH, SF + JA. Teleobjektivet har här fastnat för de två senare. På jakt-Viggen hängde en eventuell, framtida beväpning: RB 71 'Sparrow' (Raytheon Co, USA).



Börje Bodén, Wyn Engvist & Erik Johannesson.

KSAK 75 år

Året är 1900. Platsen Paris. Det är utställningsdags. En svensk ballong med sex besättningsmän stiger till väders. Detta avser bilden i t h visa. Längst t v i korgen ses August Saloman och längst t h KAB Amundson. Något senare, återkomna på annat sätt till Moder Svea, är dessa båda män med om att bilda 'Svenska Aeronautiska Sällskapet' (SAS), kärnan ur vilken 'Kungliga Svenska Aero Klubben' (KSAK) kommer att växa sig stark och tilldragande.

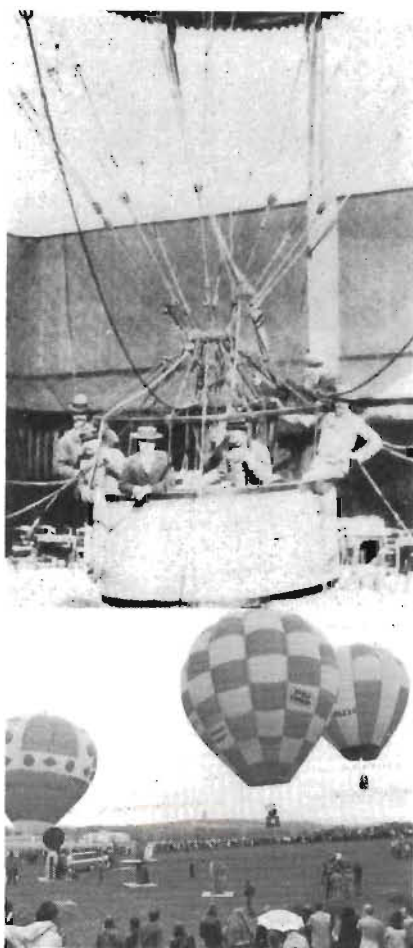
Ären går och på 20- och 30-talen uppstår kollisionskurs med 'Svenska Luftfartsförbundet'. Men 1937 ser resp ledargestalter längre fram i tiden än till morgondagen och en lyckosam sammanslagning med samlingsnamnet KSAK föder främjande arbete för Sveriges flygklubbers framtid.

Ytterligare drygt 37 år fram i tiden och en förnygrad kämpe bjuder in till 75-års exposé. Det sker med utställningen "Flyg 75", som (bl a) går av stapeln på Teknorama/Tekniska Muséet.

Dit strömmar ca 10.000 besökare för att minnas hur svenskt (allmänt och lätt) "fly" tagit sig fram under 1900-talet. Flygvapnet finns med som utställare. Inte bara därför att SAS/KSAK:s initiativtagare och mångåriga drivfjäder var KABA och senare även flygvapnets förste chef (1926). Men även fler utställningsmontrar pryder och intresserar. DOCK: Varför får ej landets (och KSAK:s) många flygklubbar sälja sig bättre? De egna barnen hålls undan bland de vuxna hermelinerna. Allt nog och emedan tackar vi för att Sveriges äldsta bevarade flygplan, Nyrop 37 "Bryggarkärnan", åter blir var mans egendom i fint restaurerat skick.

Till sist avslutas jubileumskrikan som den började... med ballong-'uppstigning'. Men nu skrivs året 1975. Och platsen är det flyganrika Ladugårdsgårde.

John Ch



"Håll Sverige fritt"

Under mottot "Håll Sverige fritt" anordnades söndagen den 14 september Frivilliga Försvarrets Dag i Stockholm. Ett 20-tal frivilliga försvarsorganisationer visade sin verksamhet på Gärdet och Teknorama. Det fanns utställningar, förevisningar, film, tävlingar och många andra aktiviteter. Syftet var att sprida kännedom om det frivilliga försvaret och om dess uppgifter i fred och ofred. — Arrangemanget lockade en stor publik, och även HMK C XVI G avlade ett besök.

Programmet, som inleddes av ÖB med en öppningsceremoni, pågick sedan till ca kl 16. Under tiden varvades aktiviteterna. De deltagande organisationerna hade förberett ett omväxlande program.

Civillförsvarsförbundet visade bl a folkskyddsmasken och dess användning. Frivilliga Motorcykelkåren (FMCK) visade sina färdigheter på motorcykel. Svenska Blå Stjärnan (SBS) demonstrerade hästskötsel, och Kvinnliga Bilkåren (SKBR) visade kasperateater med trafikinformation för barn.

Lottorna presenterade sina olika tjänstgrenar: bl a demonstrerades hur fältposttjänsten fungerar. Man hade skaffat en förstadsagstämpel till detta tillfälle. (Bravo!) Röda Korset demonstrerade sin sjukvårdsberedskap, och skytteorganisationerna sköt själv och lät allmänheten provskjuta.

Listan på olika programinslag blev lång — man höll till både på marken, i vattnet och i luften. Varje organisation visade sålunda både den uppgift man har idag i fredstid och den verksamhet man snabbt kan ställa om sig till i händelse av ofred. Samtidigt pekade man på det trevliga kamratskap och den värdefulla utbildning, som organisationerna ger sina medlemmar. — Well done!

I focus: Franko . . .

FLYGvapenNYTT har i två tidigare nummer (4/74 + 2/75) behandlat ämnet: Ett FV-jubileumsfrimärke -76'. Den brevmässiga debatten är nu avslutad för Red:s del. Kvar att redovisa står dock läsekretsens response på den sk frimärkstigheten — "FV vs Poststyrelsen". Åtskilliga är de telefonsamtal, brev, muntliga kommentarer och tidningsartiklar som i positiva ordalag velat stödja "kampen". Red tackar varmt för all visad sympati och plockar ur högen några exempel (med lätt samma och ytterst välment framförda budskap):

1) Sultanen af Oman har tillskrivit Red. Ut i hans högst vänligt formulerade brev bekantgjordes, att han och hans värderade post- och frimärkstjänstemän med största intresse följt den lika förbluffande som dramatiska skriftväxlingen mellan "Kung!" Poststyrelsen och FV. Därför lät Sultanen meddela, för att lätt poängtera sin vördnad och respekt för det lika stridbara som stridsdugliga svenska flygvapnet, att Sultanatet Oman låtit utge två frimärken med äldre årorika

fpl-typer. Bland Sultanens till red översända original exemplar af utgivna flygfrimärken pekar S. på märket föreställande Saab-21 (=J 21). (Fig 1.) Kan inte "Sverige" så kan Oman, lät S. försiktigtvis omtala. — Självklart blev Red uppöver-öronen förtjust över denna smickrande uppvaktning. Synd bara att motivet inte föreställde en "Tummelisa" och/eller en "Viggen". Hade på något sätt bättre symboliserat jubileumstanken. Men likväl ett riktigt FV-fpl, förvisso. Merci, Monsieur le Sultan!

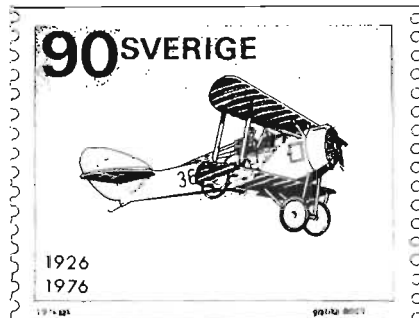
2) Från hemmafronten har Red uppvaktats av kolleger på FMV-F-tidskriften 'TIFF'. Med tanke på 'verkets' (dåvarande Flygförvaltningen) egen 50-årsdag -76 omtalas att tanken på ett flygjubileumsfrimärke sedan länge varit på tapeten. FLYGvapenNYTT:s något framfusigare tackling av problemet har dock inspirerat TIFF-red till ett omkonstruerat förslag. Detta välment och genomtänkta bidrag till frimärke kan FV-Nytt-red ej underlåta att exponera för läsekretsen, som uttryck för något som skulle kunnat bli en realitet. Voila! (Fig 2.)

ter opublicerbart antal arbetstimmar med denna frivilligtjänst konstaterar krinsp Hoas, att Poststyrelsen i stället för att erinra om FV-personalens olika arbetsmiljöer (fpl o d) tydligen gått in för att illustrera det tappra FV-folkets boningar (hemmiljön alltså). Ety, som fig 3 så fint återger,



utkommit halver ett frimärke föreställande den bostad som idag inrymmer den i Visby stationerade FV-räddningshelikopterns, H 98:s, besättning; "Gamla Garvaregården" med "Kruttornet" i Visby. — Vill läsekretsen (inom FV) alltså framdeles se sitt hem på frimärke så sänd då gärna ett foto däröver till Red, så skall det vidare befordras till Frimärksavd/Poststyrelsen! — Lycka till alla glada, snart får vi vinterbada.

J. Ch



3) Ässå har polisen i Visby hört av sig. Man läser naturligtvis FLYGvapenNYTT på Gotland. Äxå. Hur otroligt det än låter, så har man där tillsatt en enmansutredning med arbetsmottot "Har verkligen Poststyrelsen glömt bort FV". Ef-



T. v.: "Endlich", utbrister tidskriftskollegan "Der Flieger" i nr 9/75, äntligen ett v-tyskt flygtyg på v-tyskt frimärke: MBB Bo-105. — T. h.: Sovjet högtidlighäll 30-årsdagen av VK 2:s slut, bl a genom att "minnas" några frimärken från den patriotiska kamp-tiden. Flyget glöms ej bort. (Ur den engelska utgåvan av "Sovjet Military Review" nr 8/75.)

Parasail- och säkmat-utb

I Ronneby-skärgården har under sommaren (i likhet med de senaste åren) genomförts centraliserade säkerhetsmaterielövningar för FV:s flygande personal. Vädret har som vanligt varit soligt, varmt och med rätta vindar, varför Ronneby-skärgården åter visat sig vara en lämplig övningsplats.

SÄKMAT-ledarkursen genomförde sin praktiska utbildning i **sjöräddningstjänst** vecka 27 med 14 elever, som representerade de flesta av FV:s förband samt från HKP S och Saab-Scania/L. Detta var elevernas fjärde utbildningsvecka på säkmat-ledarkursen (tidigare hade två veckors teori på FS och en veckas utbildning i vinterräddningstjänst i fjällen genomförts). "Eleverna" kan nu verka som säkmatledare och instruktörer på sina förband.



PARASAIL-utbildning genomfördes veckorna 25, 26 och 34. Övningsändamålet är dels att öva nödåtgärderna i samband med fallskärmsutsprång över vatten, dels att öva marktagningsteknik vid hopp över land. Parasailövningen är väderberoende, sjöbris är nödvändig för att få upp skärmarna i luften. Även i år har övningen kunnat genomföras utan ändringar i tidsprogrammet. 286 hopp har gjorts i år och totalt för åren 1972-75 blir summan 811 hopp.

Eftersom flera gjort mer än ett hopp (i huvudsak F17-personal) har nu ca 650 flygare genomfört denna realistiska nödräddning. De övade har varit mycket motiverade inför denna typ av nödräddning och har ansett övningsutbytet varit stort. Övningen inger säkerhet inför en eventuell nödsituation. ■

Bertil Eliasson



●● Ovan berättade övilt Bertil Eliasson om parasail- och säkerhetsmaterielutbildningen vid F17 i somras. Dessa flygsäkerhetskurser på Ronnebyskärgårdens Karön avslutades den 22 augusti. I samband med kursavslutningen tillfogades i år även en speciell ceremoni. Och den gällde BERTIL ELIASSON själv. Ety när CFV gick att bestämma sig för vem ur FV som i år kunde anses som bäst lämpad att uppfylla statuten för löjtnant K. E. Malmströms minnesfond (vilka säger att en gratifikation skall utdelas vart tredje år till den säkerhetsmaterielofficer som genom sitt arbete bäst för utvecklingen vidare inom ovannämnda gren i svenska flygvapnet), ja då kunde CFV helt enkelt inte annat än stanna för just nämnde F17-officer. Övilt Eliasson har nämligen i många år varit med om att utveckla säkmat-tjänsten inom hela försvaret. Det har skett bl a som kurschef för av CFV anordnade kurser för säkmatledare och dito instruktörer från FV:s förband. Dessutom har Eliasson under de senaste åren även lett utvecklingen och genomförandet av ovannämnda parasailutbildning inom försvaret. — För dessa hans mycket uppskattade säkmat-insatser erhöll Bertil Eliasson en gratifikation ur minnesfonden på 915 kr, som han fick mottaga av dir Maj-Britt Malmström (syster till den 1950 omkomne löjtnanten K. E. Malmström). Förvisso är inte summans belopp ett mått på Eliassons flygsäkerhetsarbete genom åren, utan snarare kan man uttrycka det så som CFV:s representant CFS, genmj Hans Neij, bl a sa vid F17-ceremonin: "Emellertid är en sådan här belöning en uppmuntran som ger en extra sporre även till andra med ansvar för flygsäkerhetsarbetet".

Foto: Rune Hedgren.

Försändelse till F21

Provbelysning hangarplattor. — Bif skyddshjälm utgör ett led i pågående arbetarskyddsfrämjande åtgärder. Den är avsedd att vid serieproduktion tilldelas baschefen F21, för att dennes tjänst på mörka och kalla hangarplattor skall bli upplyst och säker.

Provmodellen skall utprovas under vintern 74/75. För att få frågan maximalt belyst under goda förutsättningar insänds rapport över utförda prov medio 75. ■

FS/O:

?

Provbelysning för hangarplattor

Allmänt: På F21 har vi med stolthet och viss tacksamhet emottagit rubr utprovningssupdrag. Det är helt naturligt att F21:s långvariga och intensiva arbete med hangarplattobelysning resulterar i FS handläggares denna så positiva yttring. Det är klart bättre att börja i fel än i ingen alls, då kvalificerade problem skall lösas. — För att riktigt provunderlag skulle kunna framtas, har F21 på detta projekt haft en enmansutredning. Denna metod är klart överlägsen den s k kommittémetoden.

Taktiska prov: Översänd provutrustning är prövad i kvalificerad miljö. Nedanstående provtabell utgör en säker grund för CFV:s ställningsstagande avseende utrustningens införande vid FV:s flottiljer.

Provperiod 1975	Mörker % av dagljus	Temp intervaller C	Utprovnings mtrl funktion
1. 0107-0124	20 %	-15 - -35	10 %
2. 0127-0215	24 %	-10 - -30	14 %
3. 0217-0307	30 %	-10 - -25	19 %
4. 0310-0327	36 %	- 8 - -20	25 %
5. 0401-0418	40 %	- 4 - -14	45 %
6. 0421-0407	45 %	- 2 - -12	74 %
7. 0412-0431	53 %	+ 4 - - 3	90 %

Statistiskt sett torde funktionssäkerheten korrelera väl med %-andelen ljus på dygnet. Den självklara slutsatsen blir då att utrustningen bedöms väl lämpa sig för operativt bruk under perioden april-okt.

Synpunkter på utförande: Apparaturen är något otympligt utförd. Följande åtgärder bör vidtas inför en ev serieproduktion:

- 1) Varningslampan på hjälmtoppen utförs med blinkrelä och möjlighet att välja två färger:
 - a) klart sken i samband med CB arbeten på fpl;
 - b) blått sken i samband med CB inspektioner.
- 2) Antennen på sidan av hjälmen tjänstgör som känselspröt (jfr kattens morrhår) ifall toppbelysningen skulle vara ur funktion;
- 3) Batteriet inbygges i huvudtr.
- 4) Huvudtr förses med uppvärmningsanordning (under period 1-2 trös utrustningen fast vid provpersonens huvud vid upprepade tillfällen);
- 5) Utrustningen bör utrustas med larmsirén för ren-plågan (Björnrål);
- 6) För användning i Norr- och Västerbotten bör en spec variant framtas med myggnät.



PR-underlag. För FS/Info:s belysningskampanj bifogas fotografi från den fältmässiga provperioden.

Avslutningsvis vill F21:s provpersonal meddela FS-handläggare, att varje utprovningssupdrag av denna karaktär (eller mera stridsmässigt inriktade) har emottagits och skall emottas med en hisnande känsla av tillfredsställelse. ■

Jan Westberg



● Unge herr M. Riley från Storbritannien med något glasartat i blicken får stå som representant för årets utländska IACE-flygpojkar på svenska förbundsbesök. — Foto: Boris Erixson.

Utländska flygpojkar

En solig och vacker dag (som det så ofta är på en så trivsamt flottlig som F12) 'trillade' 18 flygpojkar från USA, Canada, England och Israel ner här. Efter en snabb omlastning från flygplan till buss ställdes färden som så många andra gånger till de smäländska glasbruken. Denna gång var det Orrefors som fick ta emot de trevligt uniformerade gossarna. Orrefors har, som vi alla vet, fina saker att bjuda på och flera av pojkarna fick genast något glasartat i blicken.

Efter besöket på glasbruket gick färden över Olandsbron till solen och vindarnas ö. Men sjöluften suger och därför bjöd Kalmar kommun på kvällen på middag uppe i Kalmars nya vattentorn... Nästa morgon bar det iväg till Uppsala.

P. Gunnarsson

F9-bok att köpa!



● Boken om F9:s historia gavs ut i slutet av augusti. Överstelöjtnant Hilding Bennegård, som med bidrag från F9:are återger vad sig på Säve tilldragit har, ses här göra en sista kontroll av innehållets uppdelning på text och bilder. — Boken (som beskriver epoken mellan J 8 och J 34 eller från M. Bång till U. Cappelen-Smith), går att köpa via postgiro nr 726836-0. Göta Flygvapenförening. — Ange F9-boken på talongen. Pris: 37,- kr (34:50 + frakt 2:50).



▼ En Frösö-dag i maj torde intet öga ha varit torrt på F4. En gammal trojkaninna skulle pensioneras. — 'Bittert', sa major Åke A Johnson, som hälsade henne välkommen till flottin och första gången kände på henne 1968. Javisst, det är slut på ytterligare en flygepok på F4. Gamla TP 83:an, två-motoriga Pembroke, har slutat tjänsten som transportör av både folk och få till och från Frösön. Många permisflygningar har hon gjort och en hel del civila gäster ute på F4 har fått sitt luftdop i den här maskinen. — Det var helt i sin ordning att Åke Johnson och mekarna Eskil Askerud och Stig Hedström utförde TP 83:ans sista flygning. (Bilden ovan illustrerar CF4:s lycka till på sista Pembroke-färden.) Efter dryga tre timmas flygtid satte piloten Åke Johnson ner henne på Johannisbergs gräsfält utanför Västerås där flygteknikerna vid Zimmermanska skolan ska använda henne som studieobjekt. Men någon mer flygtur blir det inte. — Foto: Klaes Jörnsköld.



FV-VM-champion!

Sverige och flygvapnet har fått en ny världsmästare! I motorflygning till och med! Och med en-motoriga allmänflygplan, är väl bäst att tillägga. Tjugotlem är unge Jan-Olof Friskman (1:a div. F21 Luleå) är nye världsmästaren. Nu även på så sätt att det var första gången detta sorts VM genomfördes. Och att det var en ytterligt hård tävling kan Jan-Olof intyga: 39 fjärranväga flygare ställde upp, från 14 länder, bl a USA, Japan, Australien och Sydafrika. — Jan-Olof vann sin VM-krona på sätt och vis på hemmaplan, nämligen i födelsestaden Gävle. Areoklubben (KSAK) stod som arrangör, och mästerskapet genomfördes i dagarna två på Gävle-Sandvikens flygplats 23–24 augusti.

"Jag kan ännu inte fatta att jag tog hem VM-et", sa Jan-Olof när FV-Nytt fick honom på trån. "Segern kom som en stor överraskning. Trodde att kompisen Tomas Krave (nybliven flygingenjör på F17 i ö) eller någon norrman skulle vinna."

"Det började fö med en miss för mig", berättade Jan-Olof. "I navigationsmomentet, det första av de tre grenarna, missade jag två sekunder i starten och fick plassfylla fyra med en norrman i ledningen. Då var jag tvungen att vinna både landnings- och specialmomentet för att vinna. Men det gick ju vägen. Det var en hård tävling, som tog svårt på nerverna. Ändå är jag van vid ett och annat bli från Akktu Stakki..."

Att det blev luft i luckan på första divisionen, dvs Akktu Stakki, när Jan-Olof kom åter säger sig självt. Kompisarna såg till att han kom upp i luften "hissvägen" och lät honom bjuda på tårta. Då kände han sig alls inte som ensamman vargen, vilket divisionsdevisen Akktu Stakki betyder. — Efter VM fick Jan-Olof telegram från CFV med lydelsen. "Flygledningen lyckönskar till världsmästerskapet".

"Sån't värmer", sa Jan-Olof.

Ola

Motorflyg-VM

I tävlingen ingår navigeringsflygning, specialprov och landningsmoment. En timme före start får den tävlande ut ett kuvert innehållande tävlingskartan med brytpunkterna inrutade, ett fotoalbum innehållande fem foton, formulär för färdplan och en PM med beskrivning av brytpunkter och höjder som skall hållas.

En halvtimme före start skall färdplanen lämnas in till tävlingsledningen för bedömning. På utsatt tid släpps flygplanets bromsar, och då tas första tiden. Fyra minuter senare skall startlinjen, utlagd på marken, passeras. Sedan gäller det att flyga exakt enligt färdplan med en marginal av plus minus fem sekunder (!) längs hela banan, efteraom där finns hemliga tidkontroller. På färdlinjen finns dukar i form av bokstäver; vidare finns foton inplac-

erade. När man hittar dukarna skall läget och duktecken eller fotonummer markeras på kartan. I brytpunkterna skall duktecknet antecknas. Dessa duktecken byts med jämna mellanrum, så det är ingen chans till fusk. Navigeringsmomentet slutar så med en motorlandning.

Andra tävlingsdagen genomförs landningsmomentet. Då skall tre landningar göras, två nödlandningar och en motorlandning över hinder. Sättningen skall göras i en utflytning, med noshjulet över marken. Den som försöker "trycka fast karran" på märket får maximal prickbelastning på landningen.

Tilläggs bör, att som högste jurychef vid årets VM fungerade generalmajor Nils Söderberg, still going strong vid 78. Inte för inte, eftersom han var den förste som vann en motorflygtävling i Sverige, ILUG 1923.

Ola



FLYGVAPNET I FN-TJÄNST. — FN-styrkans bataljon 57 C på Cypern består av ca 535 man, varav 45 befäl och meniga tillhör flygvapnet. Styrkan är uppdelad på en bataljonsstab, ett stabs-å trosskompani samt tre skyttekompanier. Uppgifterna efter kriget 1974 är i huvudsak övervakningstjänst vid observationsposter och hjälp till grekiska byar på turkkontrollerat område. — På bilden ses frv: Kn Norén F21, Fte Scherman F13, Drivm ing Hallevåg F5, Serg Nilsson F10, Fte Jönsson F12, Fj Johansson F10, Kn Svedlund F13 samt Lt Pettersson F5.

Flygnytt - i - kort-kort

Otroliga böcker! – Våra finska bröder är fantastiska. De slår oss svenskar inte bara i flera stora idrottsdiscipliner, de slår oss också i att framställa flygböcker. Helsingforsförlaget TETOTEOS står för denna bragd. Genom att satsa på flyghistorikern **Kalevi Keskinen** (primus motor) och Kari Stenman samt tecknaren Klaus Niska har enastående resultat kunnat nås. Under samlings titeln "Suomen Ilmavoimien Historia" (finska FV:s historia) har hittills fyra bildrika böcker utkommit. Dessa är: 1) Brewster B-239 - Humu, 2) Dornier 17Z - Junkers 88-A, 3) Fokker D XXI och 4) Morane 406 - Coudron 714. Nästa år utkommer Curtis P-40 - Hawk och 1977 del 6) Messerschmitt 109G. – Dessutom har Keskinen i två volymer presenterat finska FV:s fpl 1918-72. Alla böckerna har det goda gemensamt att de slår på bilder. Varje bok är på drygt 100 sid med ca 200 unika fotografier. Lägg därtill en mängfald märkesritningar och materialen blir till något 'outstanding'. Huvudtexten är på finska, men ett fylligt sammandrag på engelska i slutet av böckerna kompenserar bra. Praktiskt taget varje fpl-individ av presenterad fpl-typ får sin totalhistoria. Förar- och förbandsbyten samt stridshistoria dokumenteras häpnadsväckande. När serien någon gång avslutas, har läsaren en hel doktorsavhandling om finska FV och dess fpl i sin hand. Lägg därtill att trycket är utsökt och papperskvaliteten likaså... och ordet FYND är i underkant. Priset per bok ligger på drygt 30 Mark, men det är billigt! – Beställ serien hos: TETOTEOS, P.O.B 110, SF-00141 Helsingfors 14, Finland. – Vilka julgåvor, svenske flygentusiast!

J. Ch

Nederländska FV – haveristatistik '74. – RNAS förlorade under 1974 1 ff och 6 fpl (fr m 2 ff och 5 fpl 1973. Antalet mindre (minor) haverier per 10.000 flygtim ökade från 1,00 till 1,20 och antalet allvarliga (major) haverier från 1,25 till 1,40. Totala antalet flyghaverier per 10.000 flygtim ökade från 2,25 (1973) till 2,60. Medräknas även tillbud blir motsvarande siffror 6,8 resp 9,6

RÄTTELSE

Av någon outgrundlig anledning tvangs FV-Nytt: kära läsare att i artikeln om "Österrikes flygvapen", nr 2/75 sid 20, få lära sig att en (1) österrikisk Schilling = 2 kr 30 öre. Bl a alla

svenska skidturister upp- och nedför detta lands helt fantastiska alpslutningar vet dock bättre: En schilling = ca 25 öre. – Entschuldigun!, sagt die Redaktion.

25 Sea Harrier FRS Mk.1 har beställts för Royal Navy. Skall operera fr en ny anti-ubåt-kryssare av 'Invincible' klass + HMS 'Hermes'. Beväpnas med en 30 mm kanon + 2 Sidewinder.

Antalet av RAF:s transportplan skall på två år halveras, från 115 till 57. De Havilland 'Comet' 4C, Bristol 'Britannia' och Hawker Siddeley 'Andover' tas ur tjänst: antalet 'Viscount' 10 och 'Hercules' minskar från 66 till 47. All utbildning av besättningar till flermotoriga plan har inställts. Man väntar att tillverkningen av 'Jetstream', som RAF använder för utbildning av besättningar



En brittisk Jaguar landar på motorväg. Prov efter svensk filloafi.

FINLAND/SUOMI

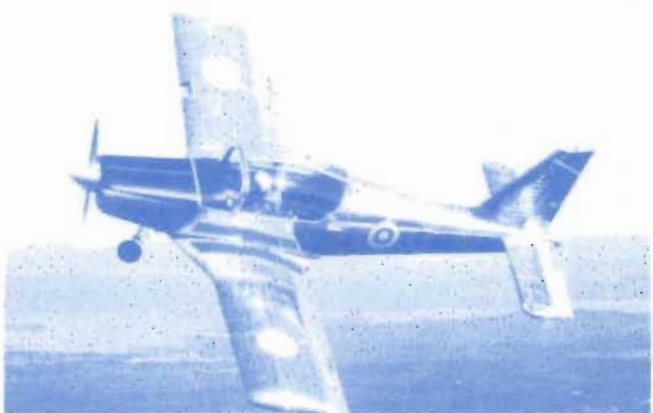


Finska flygvapnet har under året erhållit ytterligare tre Mi-8 hkp från Sovjet, och har nu totalt fem i räddningstjänst. – Försoken med de 5 förhyrda Piper Cherokee Arrows pekade på nödvändigheten av ny fpl-typ. Därtill har nu Ilmavoimat ersatt dessa med fem 2-motoriga North American Rockwell Shrike Commander prop-fpl, utrustade för finska klimatförhållanden. Det första anlägget medio febr. Priset är ca 3 milj Mark/st. – 70-talet kommer för finska FV att vara ett Årtionde av investeringar. Förutom de (1h) nämnda ersättningarna för Saab 91 D och Fouga

Magister, måste vid 70-talets slut även MiG-21F-13 (Rissala/Karelen flygfliottilj) ersättas. – Finska journalister frågar sig: Kan vi tänka oss 'VIGGEN'?

Finsk 105:a? – Finska FV väntas nästa år besluta om ersättning av sitt franska jetskolflygplan Fouga Magister (som Valmet Oy licensbyggt i drygt 70 ex). Flera fpl-typer är aktuella, bl a Hawk, AlphaJet och Saab 105. Som ett led i utvärderingen besökte en grupp om tio man från Suomen Ilmavoimat Sverige i september, ledd av öv Leo Piippo och med bl a provflygare Paavo Janhunen i sällskap.

Leko-70 flyger. – Den 1 juli blev det dags för premiärflygtur för finska flygvapnets nya skolflygplan 'Leko-70' (L-fpl-70). Provchef är Ilmavoimats Paavo Janhunen (samma kapten som premiärlög den första finskbyggda Draken och som nu är 105-aktuell, se ovan). 'Leko-70' som byggs i Valmet Oys fabrik i Kuorevesi/Hallj strax nordost om Tammerfors, avses ersätta Saab 91D 'Safir' 30 ex är det önskade antalet, men beslut om serieleverans kommer sannolikt att senareläggas av försvarsdepartementet. 'Leko-70' har under ledning av ing Elias Järvinen, varit under utveckling i över två år: vindtunnelproven har gjorts i Helsingfors Tekniska Högskolas vindtunnellaboratorium. Ursprungligen medgavs 5,3 milj Mark i utvecklingskostnader (och man räknade med en serietotalkostnad på 15 milj M), men inflationen har skjuttit kostnaderna i höjden oroväckande. 'Leko-70', som har drag av såväl Bulldog, Cherokee och Robin, har kläckts i konkurrens med bl a finska PIK 19/20 och svenska Saab-MFI-15/17. Fpl, som är 3-sitsigt och helt i metall, har en 4-cylindrig luftkyld Lycoming-boxmotor (AEIO-360-A1B6) om 200 hk, som ger en maxfart av 240 km/t och en stigfart på 6 m/sek. Spännvidd 9,3 m. Längd 7,3 m. Tomvikt 720 kg och maxvikt 1.200 kg.



på tvåmotorplan, skall sluta. De redan levererade Jetstream-planen väntas bli utbudna till försäljning.

Inom RAF:s kustkommando skall antalet fjärrspaningsplan 'Nimrod' minskas med en fjärdedel. Leveranstakten av Panavia MRCA (det nya tysk-italiensk-brittiska jaktplanet) skall skäras ned med en tredjedel. Det är dock på sikt meningen att RAF skall få sina avsedda 385

plan av den typen. – Leveranserna av 300 'Jaguar' och 175 'Hawk' berörs ej av nedskärningen.

Däremot träffar nedskärningarna Royal Navy:s flyg. Det li'la hangarflyget 'Invincible' (tidigare kallat 'throughdeck cruiser') skall nu endast vara basfartyg för helikoptrar typ Westland 'Sea King' och inte med det planerade, nya vertikallandande planet 'Advanced Harrier' (För detta plan förelåg stort intresse inte bara från USA utan också från Iran och Indien. De två sistnämnda ville dock endast köpa typen, om Storbritannien gick in för den. Tillverkningen av Harrier-plan skall nu troligen (?) läggas ner.) Det blir också nedskärning av antalet tilltänkta helikoptrar Westland 'Lynx', främst därför att regeringen strukit elva nya jagare och fregatter i flottbyggnadsplanen.

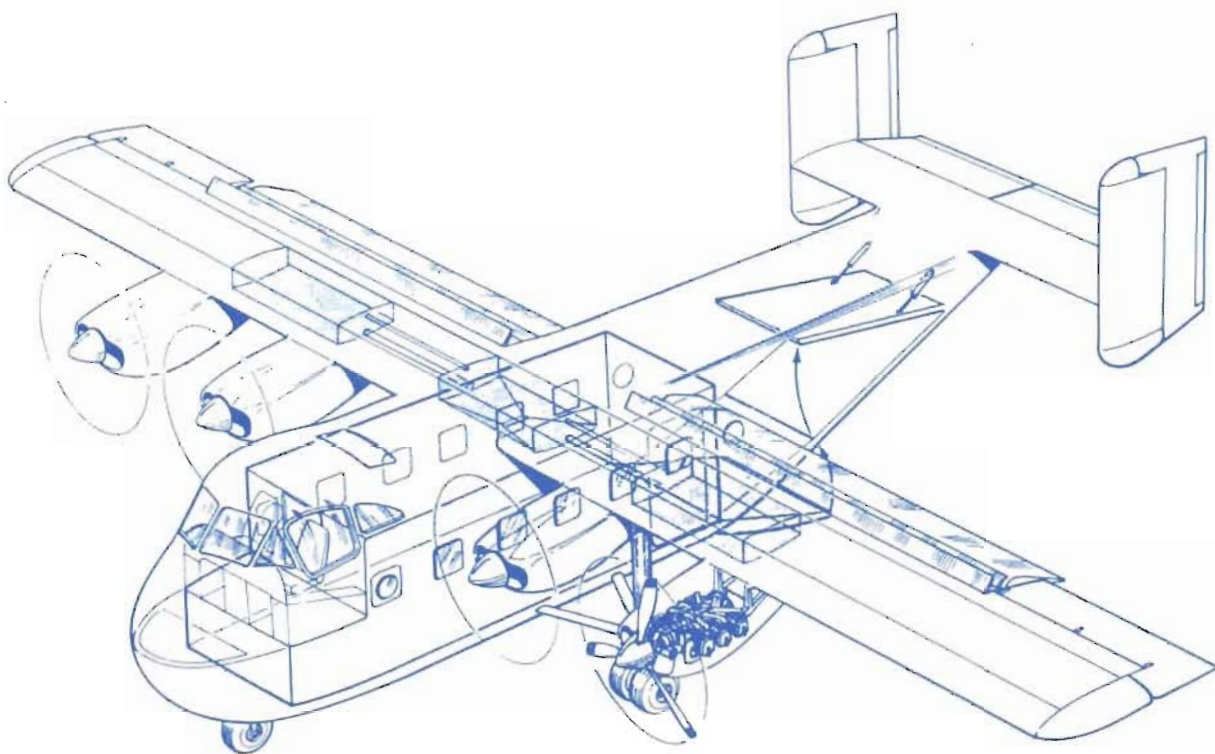
VÅ/hg

R.A.F. skärs ner

På grund av Storbritanniens ekonomiska svårigheter har dess regering bestämt sig för vittgående besparingar inom försvarsbudgeten. Dessa träffar särskilt Royal Air Force (RAF - det brittiska flygvapnet), vars personalstyrka inom tio år skall minskas med 18.000 man. Tolv flygstationer (flygförband och basorgan) skall läggas ner, däribland den från Slaget om Storbritannien 1940-41 så berömda Biggin Hill. – Alla militära engagemang i borte Asien och medelhavsområdet skall upphöra. NATO-tillhörigheten kvarstår dock. Kärnvapenstyrkan förblir intakt.



NYTT CIVILT SAAB-PROJEKT – MULAS



Saab-Scania's flygdivision i Linköping bedriver för närvarande förprojektstudier avseende ett lätt transportflygplan MULAS (=Multi Utility Light Aircraft System). Studierna kombineras med en relativt omfattande internationell marknadsundersökning riktad i första hand mot länder med svåra kommunikationsproblem. Projektet kommer bli att diskuteras med flygbolag i Sydamerika, Afrika, Kanada, Asien och Australien. Något beslut om utveckling och tillverkning har dock ännu inte fattats. — Detta meddelades initialt vid "Paris-salongen" i

försomras.

Projektstudierna koncentreras främst på ett fyrmotorigt flygplan av enkel och robust konstruktion och med låga anskaffnings- och driftskostnader. Genom att istället för gasturbiner välja moderna kolvmotorer om vardera 320 hk för framdrivningen, kan flygplanet ges mycket goda prestanda även från flygfält i högt belägna och mycket varma områden.

Det preliminära projekt som främst studeras, kan transportera ca 2 ton frakt. Flygplanets startvikt är ca 5,7 ton. Lastrummet är utformat för skrym-

mande last med godslängder upp till ca 7 m. Flygplanet är också avsett för passagerarbefordran och tar då normalt 15 passagerare. Det beräknas kunna operera med full last från även högt belägna enkla flygstråk med endast 600–700 m längd. Maximala marschfarten är beräknad till ca 325 km/tim.

De nu pågående studierna beräknas vara avslutade omkring årsskiftet. Ett eventuellt beslut om utveckling och om tillverkning av provflygplan kan komma tidigast under första hälften av 1976. ■